

B I L T E N

UDRUGE ĐAKA FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE - VISOKO

Broj 19/2017.

ISSN 1849-7802

**UDRUGA ĐAKA
FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE
VISOKO - ZAGREB**

BILTEN 19/2017.

ISSN 1849-7802

Zagreb, lipanj 2017.

Bilten Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko - Zagreb (Online)
Bogovićeva 1/I (HKD Napredak) 10000 Zagreb

Broj žiro-računa:
Privredna banka Zagreb d.d. u Zagrebu
2340009-1110152376

IBAN: HR62 2340 0091 1101 5237 6

Uredništvo: Vine Mihaljević, Mato Pelivan, Ivo Pranjković

Lektura: Ivo Pranjković

Ilustracija: fra Petar Perica Vidić

Tehnički uredili: Vlatko Blažanović i Ivo Mađor

Riječ uredništva	5
Izvještaj o radu Udruge (<i>Mato Pelivan</i>)	7
Financijski izvještaj za 2016/2017. (<i>Anto Franjičević</i>)	9
Izvještaj Nadzornog odbora Udruge (<i>Ferdo Širić, Adam Filipović, Ivan Zeba</i>)	10

DEVETNAESTI SVEČANI SABOR UDRUGE I OBILJEŽAVANJE**20. OBLJETNICE POSTOJANJA UDRUGE**

Pozivnica na svečani 19. sabor i obilježavanje 20. obljetnica postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (1996-2016)	11
Zapisnik sa svečanog 19. sabora i obilježavanja 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (<i>Mato Pelivan</i>)	12
Program obilježavanja 20. obljetnice Udruge i najave gostiju (<i>Tanja Popec</i>) ...	16
Pozdrav sudionicima svečanog 19. sabora i obilježavanja 20. obljetnice Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (<i>Vine Mihaljević</i>)	21
Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba (<i>Stjepan Damjanović</i>)	23
Svečani 19. sabor i 20. obljetnica postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (1996-2016) (<i>Nedeljko Pintarić</i>).....	25
Govor provincijala Bosne Srebrenе (<i>fra Jozo Marinčić</i>)	27
Govor u prigodi 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba (<i>fra Zvonko Miličić</i>)	28
Dvadeseta obljetnica obilježavanja postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (<i>Vine Mihaljević</i>)	29
Izdavačka djelatnost Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (<i>Ivo Pranjković</i>)	33

PODRUŽNICA U NJEMAČKOJ

Izvještaj sa zasjedanja Udruge bivših visočkih đaka – Ogranak za Njemačku (<i>Ivan Jeleč</i>)	36
Dopis predsjednika Njemačke podružnice Udruge prijatelja i đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko (<i>Josip Andrić</i>)	39

VIJESTI IZ FRANJEVAČKOG SJEMENIŠTA I KONVIKTA IZ VISOKOGA

Izvještaj o Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji i Franjevačkom sjemeništu (<i>fra Zvonko Miličić</i>).....	41
--	----

Molba za pomoć u snimanju dokumentarnog filma o FKG (<i>fra Zvonko Miličić</i>).....	43
---	----

Otvorimo vrata ljepšoj budućnosti BiH (N. K.)	44
---	----

UMJETNOST

Izazov moderne: Zagreb – Beč oko 1900. Slikarstvo, kiparstvo i arhitektura Zagrebačke i Bečke secesije (<i>Anto Dugonjić</i>).....	45
--	----

SPOMEN

Kratko promišljanje o knjizi pjesama Molitva pred odlazak Hrvoje Bora (<i>fra Ljube Hrgića</i>) (<i>Tomo Barbić</i>)	52
---	----

Anno Domini 1978. u Visokom – susret s fra Ignacijem Gavranom (<i>Josip Andrić</i>).....	54
---	----

U spomen Ocu hercegovačke siročadi (<i>Ferdo Širić</i>).....	56
--	----

Brojna generacija maturanata u Visokom 1972. (<i>Tomo Barbić</i>)	59
---	----

PRILOZI

Ujak Babić – novovjek Gundulićev glasnik slobode (<i>Tomo Barbić</i>)	61
---	----

Žetva u mom zavičaju – moli i radi (<i>Tomo Barbić</i>)	62
---	----

Aktualna simbolika poezije Nikole Šopa (<i>Tomo Barbić</i>).....	64
--	----

Moje drugo hodočašće u Svetu Zemlju (<i>Josip Kašljević</i>)	66
--	----

NOVE KNJIGE

Smisao smisla. Pokušaj o onomu božanskom (<i>Ivan Kordić</i>)	76
---	----

Knjiga fratra koji ne šuti! (<i>Ferdo Širić</i>)	82
--	----

ČLANOVI UDRUGE	87
-----------------------------	----

Riječ uredništva

Poštovani čitatelji! Ove godine objavljujemo devetnaesti broj biltena, glasila Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba, u kojem su svim članovima i prijateljima Udruge, njenim simpatizerima i dobročiniteljima predstavljena redovita događanja u Udrizi, njeni projekti i cjelokupan njen rad.

Prema strukturi sadržaja dosadašnjih brojeva biltena prije svega predstavljamo rad Udruge u dijelu koji sadrži izvještaje o radu i financijama Udruge te izvještaj Nadzornog odbora Udruge. Potom predstavljamo rad 19. svečanog sabora Udruge i obilježavanja 20. obljetnice postojanja naše Udruge koji su održani 2. srpnja 2016. u Velikoj dvorani Matice hrvatske, Strossmayerov trg 4, u Zagrebu. Ovom prigodom zahvaljujemo Matici hrvatskoj, akademiku Stjepanu Damjanoviću, predsjednikom Matice hrvatske na tome što nas rado prime i ugoste, a posebice kada se ima u vidu kako je upravo prije 20. godina u istoj dvorani Matice hrvatske i utemeljena naša Udruga. Potom zahvaljujemo svima gostima, a posebice izaslaniku zagrebačkog gradonačelnika Slavku Borcu, izaslaniku kardinala i zagrebačkog nadbiskupa mons. Nedjeljku Pintariću, bosanskom provincijalu fra Jozu Marinčiću, izaslaniku hercegovačkog provincijala fra Ivanu Ševi, ravnatelju visočke Gimnazije fra Zvonku Miličiću te svim prijateljima i članovima Udruge koji su aktivno sudjelovali u radu 19. svečanog sabora Udruge i 20. obljetnice obilježavanju njenog postojanja. U dosje svečanog sabora donosimo program, pozdrave i govore koji su održali naši cijenjeni gosti.

Zatim slijedi rubrika u kojoj izvješćujemo o događanjima iz njemačke podružnice Udruge đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije – Visoko: izvještaj o radu redovite godišnje skupštine koja je održana u Wiesbaden-Naurodu 2. i 3. listopada 2016. godine, zatim dopis o obilježavanju 20. obljetnice Njemačke podružnice Udruge u 2017. godini te na kraju donosimo tekst iz tiska o predstavljanju knjige u Essenu „*Dialogus de scriptoribus poetisque Romanis*“ člana naše Udruge Mate Baotića. U rubrici *Vijesti iz Udruge* donosimo nekoliko osnovnih informacija o pozivu na izdavanju dokumentarnog filma visočke Gimnazije u povodu obilježavanja 115. godine njenog postojanja koji nam je posao ravnatelj Gimnazije. *Vijesti iz Visočke gimnazije i Konvikta* i ove godine donosimo nekoliko informacija ravnatelja fra Zvonke Miličića te prilog o visočkoj Gimnaziji novinara Nevena Krajišnika iz nezavisnih novina „Naša riječ“ iz Zenice od 2. svibnja 2017. godine.

U rubrici *Umjetnost* izvješćujemo o predstavljanju likovne izložbe u Klovićevim dvorima u Zagrebu „Izazov moderni: Zagreb - Beč oko 1900. Slikarstvo, kiparstvo i arhitektura Zagrebačke i Bečke secesije“ s posebnim osvrtom na poznatog austrijskog slikara Klimta iz pera Ante Dugonjića. Rubrika *Spomen* posvećena je kratkom sjećanju na susret s fra Ignacijem Gavranom koji opisuje Josip Andrić te poseban spomen na „Oca hercegovačke siročadi“ koji nam donosi Ferdo Širić. U rubrici *Prilozi* riječ je o doživljaju ujaka Babiću kao novovjekog Gundulićeva

glasnika slobode, o žetvi u zavičaju te o aktualnoj simbolici Nikole Šope. Te priloge potpisuje Tomo Barbić.

U rubrici *Nove knjige* predstavljamo knjigu „Smisao smisla“ koju predstavlja Ivan Kordić, zatim tekst koji govori o knjizi fratra koji ne šuti Ferde Širića. „In memoriam“ pak posvećen je pokojnom članu naše Udruge Slavku Jeličiću koji pređedu Nikola Žilić i Vine Mihaljević.

Na kraju, riječ zahvale upućujemo Matici hrvatskoj iz Zagreba za gostoprимstvo, svim bosanskohercegovačkim franjevcima koji su došli kako bismo zajedno obilježili 20. obljetnicu postojanja Udruge, zatim hvala likovnom umjetniku franjevcu fra Petru Perici Vidiću čijim smo slikama likovno obogatili ovaj prigodni broj Biltena (iz Stanko Špoljar, Petar Perica Vidić, Akademija nauka i umjetnosti BiH, Matica hrvatska u Sarajevu, Sarajevo, 2013). Zahvaljujemo autorima tekstova, lektoru Ivi Pranjkoviću, likovnom opremanju Vlatku Blažanoviću, dizajnerima, donatorima i dobročiniteljima te svima onima koji su na bilo koji način pomagali i sudjelovali u pripremi i izdavanju biltena kao i u radu Udruge i u ostvarivanju njezinih statutarnih ciljeva.

Ovom prigodom, kao i dosada, pozivamo članove Udruge na suradnju te molimo članove koji promijene adresu ili e-mail da nas o tome obavijeste kako bismo mogli na vrijeme objaviti novu adresu i dalje ih informirati u događajima u Udrudi.

Uredništvo

Izvještaj o radu Udruge od devetnaestog do dvadesetoga izbornog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko

Poštovani članovi i prijatelji Udruge,
ovaj izvještaj o radu naše Udruge odnosi se na razdoblje od Devetnaestoga svečanog sabora Udruge i prigodne akademije Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba i 20. obljetnice njezinog postojanja koji su održani 2. srpnja 2016. u Matici hrvatskoj, Strossmayerov trg 4, Zagreb, do održavanja dvadesetoga izbornog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije koji se održava 10. lipnja 2017. godine u prostorijama Franjevačkog samostana sv. Ilije u Zagrebu i Franjevačkoj župi Svete Marije Evanđeoske Sesvetska Sopnica, Ul. Roberta Močiljanina 14/a, 10040 Dubrava – Zagreb.

Devetnaesti svečani sabor i prigodna akademija održani su u povodu obilježavanje 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije iz Zagreba (1996-2016). Istovremeno je u prostorijama Matice hrvatske predstavljena izložba svih izdanja koje je Udruga samostalno, u suizdavaštvu ili pak u suorganizaciji objavila tijekom 20 godina svoga postojanja. Saboru su nazočila 33 (trideset tri) člana Udruge koji su se upisali u listu sudionika. Detaljni izvještaj o radu Devetnaestog svečanog sabora nalazi se u zapisniku tiskanom u ovom biltenu.

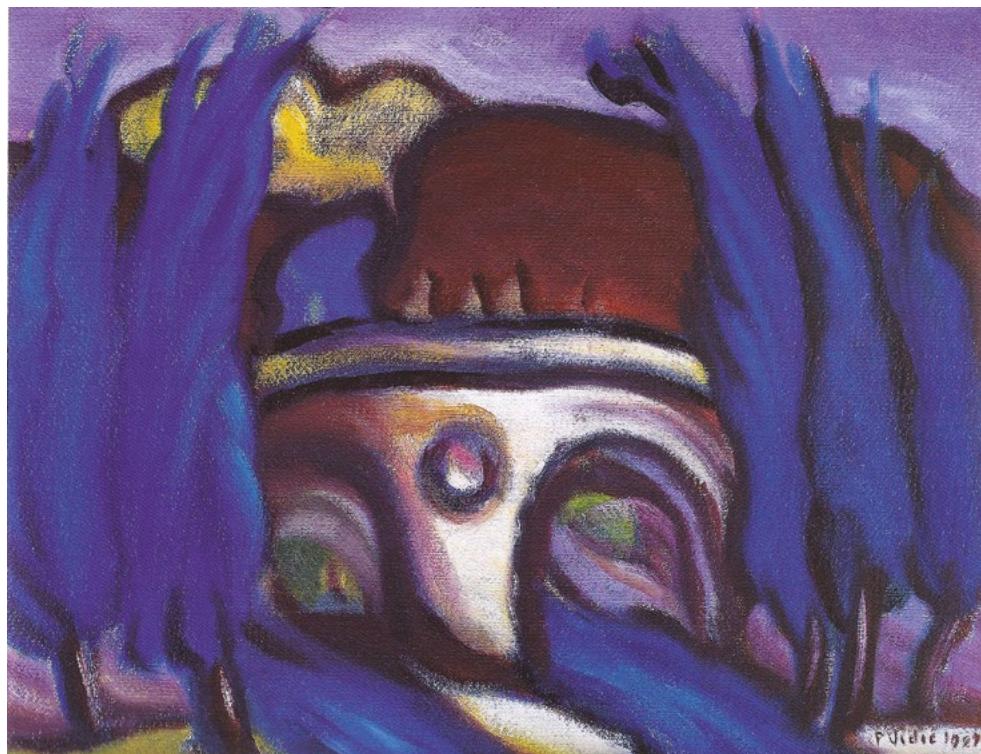
Nakon dovršetka predstavljanja i promidžbe franjevačkog nosača zvuka „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“, u ovom izvještajnom razdoblju rad Udruge bio je usredotočen na redovito održavanje sjednica Predsjedništva Udruge, na uobičajeno druženje povodom božićnih blagdana te na sudjelovanje članova Udruge na društvenim i kulturnim događanjima koja se tematski odnose na širi kulturni te religijski kontekst bosanskohercegovačkog i hrvatskog društva. Zatim člani Udruge svojim su prinosima sudjelovali na ostvarenju dokumentarnog filma o Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji Visoko. I na kraju održana su uobičajena druženja povodom božićnih blagdana. U dogовору s glazbenikom Antonom Gelom dogovoren je da se dovrši nosač zvuka kratke narativne povjesnice franjevačke provincije Bosne Srebrenе (Memorabilia Bosne Srebrenе) koji je projekt obustavljen zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Predsjednik udruge poslao je poziv prvenstveno članovima Udruge iz Zagreba i Zagrebačke županije za prigodni susret u franjevačkom samostanu sv. Ilije u Sesvetskoj Sopnici, Zagreb 6. svibnja 2017. godine. Svrha susreta bila je razgovor o daljnjoj viziji djelovanja naše Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba te prijedlog o novim članovima Predsjedništva Udruge, tajniku i rizničaru te ostalim tijelima Udruge. Susret je održan u navedenom terminu i u ozračju „visočkih susreta“ koji je zapravo bio kvalitetna i konstruktivna priprema za ovaj izborni sabor Udruge. Naime, na susretu je bilo riječi o različitim temama, djelatnostima, programima, ustrojstvu i ekonomskoj situaciji naše Udruge.

*Mato Pelivan,
tajnik Udruge*

Sukladno zaključku s 12. redovite sjednice Predsjedništva Udruge, održanoj 4. svibnja 2015. godine, u prostorijama Udruge Bogovićeva I/I (HDK Napredak), i ovaj broj biltena objavljujemo kao e-bilten (PDF), a tiskat ćemo ga, kao i druga dva zadnja broja, tek kad pribavimo dovoljno finansijskih sredstava.

Od prošlog sabora novim članom Udruge postao je jedan član, a prema dostupnim podacima u tajništvu Udruge u proteklom razdoblju umro je član naše Udruge Slavko Jeličić iz Zagreba.

Susret nade i života

Finansijski izvještaj za 2016/2017. godinu

Poštovani članovi i prijatelji Udruge, u ovogodišnjem finansijskom izvještaju donijet će pregled sredstava od prošlog svečanog sabora Udruge do održavanja izbornoga dvadesetog sabora u franjevačkoj župi Sesvetskoj Sopnici, naime primitke i izdatke Udruge tijekom jedne godine.

Na svečanom devetnaestom saboru naše Udruge, koji je održan 2. srpnja 2016. u Matici hrvatskoj u Zagrebu, prikupljeno je članarine i donacija 2.350 kn, a trošak za održavanje sabora i svečane akademije u prigodi obilježavanja 20. obljetnice postojanja Udruge iznosi 4.360 kn te 3.000 kn za slike fra Petru Perici Vidiću iz Sarajeva. Ukupni troškovi održavanja sabora iznosili su 7.360 kn.

Udruga je od prošlogodišnjeg do ovogodišnjeg sabora primila 10.401,65 kn od čega su članarine članova Udruge 1.400 kn, donacije gospodarstvenika članova Udruge 9.000 kuna te kamate 1,65 kuna. U tom istom razdoblju Udruga je potrošila za hladni pogon 1.671 kuna, za prijelom biltena 2.625 kuna, za naknadu usluga platnog prometa 455,40 kuna, za zakup webstranice Udruge 378 kn, za umjetničke slike fra Perici Petru Vidiću 3.000 kn što ukupno iznosi 10.829,40 kuna. Prema tome prihod je 10.401,65 kuna, rashod 10.829,40 kuna. Tako imajući u vidu već postojeća sredstva naše Udruge (ostala iz prethodnog razdoblja) na 1. lipnja 2017. godine iznosi 7.513,93 kuna.

Kao i dosada, pozivamo prijatelje i članove Udruge da svojim donacijama podupiru kulturni i društveni rad Udruge. Donacije i članarine mogu se uplaćivati na broj žiro-računa Udruge u Privrednoj banci Zagreb IBAN Udruge: HR62 2340 0091 1101 5237 6. Na kraju zahvaljujem svim dobročiniteljima, prijateljima i članovima na doniranim sredstvima.

*Anto Franjičević,
rizničar Udruge*

**Izvještaj Nadzornog odbora
Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko
iz Zagreba**

*Ferdo Širić
Adam Filipović
Ivan Zeba*

Nadzorni odbor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko sukladno obvezi utvrđenoj člankom 26. Statuta Udruge, 20. svibnja 2017. obavio je nadzor rada tijela Udruge.

Pregledom evidencijskih knjiga i finansijske dokumentacije Odbor je utvrdio da su tijela Udruge časno i odgovorno, sukladno ovlastima i obvezama utvrđenim Statutom, izvršili svoje zadaće.

Novčana sredstva koja su prikupljena od članarine i sponzorstva utrošena su u ostvarivanju planiranih projekata i ciljeva Udruge.

Ovom prigodom odbor zahvaljuje tijelima Udruge na savjesnom i odgovornom radu.

Zagreb, 20. svibnja 2017.

Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba
poziva Vas
na svečani 19. sabor i obilježavanje 20. obljetnice postojanja
Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko
(1996-2016)

Sudjeluju:

akademik Stjepan Damjanović, predsjednik Matice hrvatske Zagreb
mons. Nedjeljko Pintarić, predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije
fra Jozo Marinčić, provincial franjevačke provincije „Bosne Srebrenе“ Sarajevo
fra Miljenko Šteko, provincial Hercegovačke franjevačke provincije Mostar
fra Zvonko Miličić, ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije Visoko
dr. sc. Vine Mihaljević, predsjednik ĐFKG Visoko Zagreb
dr. sc. Ivo Pranjković, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Dodjela priznanja za promidžbu franjevačke duhovne glazbe.

U glazbenome dijelu nastupaju: Ante Gelo, Ivana Husar Mlinac
i duhovni sastav „RiM“

Moderira: Tanja Popc, Hrvatski katolički radio Zagreb

P.S. U prostorijama Matice hrvatske bit će predstavljena izložba svih izdanja koje je Udruga samostalno, u suzdravlju ili u suorganizaciji predstavila tijekom 20 godina svoga postojanja.

Velika dvorana Matice hrvatske, Zagreb, Strossmayerov trg 4
subota, 2. srpnja 2016, 11 sati

Veselimo se Vašem dolasku!

Z A P I S N I K

**o radu devetnaestog svečanog sabora i prigodne akademije Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba
u povodu 20. obljetnice njezinog postojanja,
održanih 2. srpnja 2016. u Matici hrvatskoj, Strossmayerov trg 4, Zagreb**

*Mato Pelivan,
zapisničar*

U Velikoj dvorani Matice hrvatske, Zagreb, Strossmayerov trg 4, u subotu, 2. srpnja 2016. u 11 sati održani su svečani devetnaesti sabor i prigodna akademija u povodu obilježavanje 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije iz Zagreba (1996-2016). Istovremeno je u prostorijama Matice hrvatske predstavljena izložba svih izdanja koje je Udruga samostalno, u suizdavaštvu ili pak u suorganizaciji objavila tijekom 20 godina svoga postojanja. Na saboru Udruge sudjelovalo je trideset i tri upisana člana, a ukupno je nazočilo osamdeset sudionika. Prikupljeno je članarine i donacija 2.350 kn, a ukupan trošak za održavanje sabora i svečane akademije u prigodi obilježavanja 20. obljetnice postojanja Udruge iznosi 4.360 kn s napomenom kako još nismo podmirili troškove (3.000 kn) za slike fra Perići Vidiću iz Sarajeva.

Svečanom akademijom predsjedali su Vine Mihaljević predsjednik Udruge, Mato Pelivan tajnik Udruge te Ivo Pranjković bivši potpredsjednik Udruge, a program je vodila Ivana Popec novinarka s Hrvatskog katoličkog radija Zagreb.

Na akademiji su sudjelovali akademik Stjepan Damjanović, predsjednik Matice hrvatske Zagreb, mons. Nedjeljko Pintarić, predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije i delegat zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića, fra Jozo Marinčić provincialni ministar Bosne Srebrenе iz Sarajeva, fra Ivan Ševo vikar Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara, fra Zvonko Miličić ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije Visoko, Vine Mihaljević predsjednik Udruge ĐFKG Visoko Zagreb, Ivo Pranjković, profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Dodijeljena su priznanja za promidžbu franjevačke duhovne glazbe Anti Geli te sestrama Ivani Husar Mlinac i Mariji Husar Rimac. U glazbenome dijelu nastupili su Ante Gelo, gitara i duhovni sastav „RiM“.

Program rada 19. svečanog sabora i obilježavanja 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba vodila je Ivana Popec. Na početku je prije svega procitala prigodne čestitke koji su uputili prof. dr. sc. Željko Tanjić, rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta Zagreb, prof. dr. sc. Tonči Matulić, dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te pozdrav i čestitku Marijana Dadića, predsjednika njemačke podružnice Udruge prijatelja i đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko.

Potom je uslijedio program i prigodna akademija koje je otvorio pozdravnim govorom predsjednik Udruge Vine Mihaljević koji je zaželio dobrodošlicu svim gostima i članovima Udruge te se zahvalio svim članovima Udruge koji su pripremili

ovaj sabor i prigodnu akademiju. Nakon uvodnog pozdrava program je dalje vodila Ivana Popec.

- Akademik Stjepan Damjanović, predsjednik Matice hrvatske Zagreb, rado je prihvatio poziv za sudjelovanjem na proslavi 20. obljetnice postojanja Udruge te je pozdravio skup. Na kraju svoga dojmoljivog pozdrava rekao je da mu dopustimo „da na kraju uključim i svoje subjektivne osjećaje. Prijateljstva s nekim od vaših članova bila su od najljepših i najpoticajnijih u mojoj životu, ono što su pisali oni koji su se oblikovali u franjevačkoj gimnaziji u Visokom i što su pisali njihovi učitelji spada u bolji dio moje ukupne lektire. I znam i druge koji imaju takva iskustva. U tom smislu čestitam vam i zahvaljujem i kao predsjednik Matice hrvatske i kao privatna osoba te vam želim nove uspjehe u vašim plemenitim nastojanjima i nove velike obljetnice. Neka se svatko od vas u prostorima Matice hrvatske osjeća kao kod svoje kuće.“

- Mons. Nedjeljko Pintarić, delegat zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića i predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije također je pozdravio skup s napomenom kako uzoriti kardinal nije mogao sudjelovati na obilježavanju ove lijepе obljetnice, ali je zaželio svim članovima Udruge obilje Božjeg blagoslova. Monsignor Nedjeljko je na kraju zaključio: "Imajte srca jedni za druge, imajte ljubavi za zajedničke ciljeve koje želite ostvarivati na dobro vaših članova, ali i svih ljudi dobre volje! To vam želim uime kardinala Bozanića i svoje osobno ime, s čestitkom i željom da još mnogo ljeta i generacija, budete ponos gimnazije koja vas je uputila na pravi put i življenje istinskih vrijednosti."

- Iz Grada Zagreba uime gradonačelnika gosp. Milana Bandića obratio se skupu gosp. Slavko Borac koji je iskreno čestitao dvadesetu obljetnicu postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba te njezinim članovima zaželio plodan daljnji rad još mnogo godina.

- Fra Jozo Marinčić, novoizabrani provincijal bosanske franjevačke provincije, pozdravio je uime franjevaca Bosne Srebrenе iz Sarajeva prisutne i uputio prigodne čestitke za 20. obljetnicu postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba. U svom govoru pored ostalog istaknuo je kako od visočkih dana: "traje jedna vrlo lijepa priča, priča o prijateljstvu i povezanosti između nas franjevaca i vas, naših kolega koje zapravo smatramo proširenim dijelom naše velike franjevačke obitelji".

- Fra Ivan Ševo, vikar Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara također je pozdravio nazočne i zaželio članovima Udruge visočkih đaka hvale vrijednu dvadesetu obljetnicu postojanja i zazvao Božji blagoslov za daljnji plodan rad Udruge. U visočkoj gimnaziji odgojene su i generacije hercegovačkih fratara koji bosansku provinciju zovu „Majka provincija“ od koje su se odijelile druge hrvatske franjevačke provincije.

- Ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije Visoko fra Zvonko Miličić pozdravio je u ime Gimnazije goste i članove Udruge. U svom govoru je istaknuo: „Sretni smo što visočki odnosno franjevački model odgoja potpuno prožima Udrugu: otvorenost prema svemu stvorenome, ljubav prema Bogu i čovjeku. Uz obiteljski i visočki je

odgoj oblikovao identitet visočkih đaka, njihovu marljivost i otvorenost duha, zauzetost za mir i suživot s drugima, ljubav prema hrvatskom narodu i hrvatskoj kulturi.“

- Vine Mihaljević, predsjednik Udruge, kratko je predstavio Udrugu đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba: vrijeme osnivanja, osnovne djelatnosti Udruge te njeno naglašeno kulturno djelovanje, solidarnost kao i humanitarno djelovanje članova Udruge. U djelovanju Udruge prepoznaće tri razdoblja: prvo koje traje do kraja devedesetih obilježava intenzivna korespondencija i pomaganje Visočkoj gimnaziji; zatim drugo razdoblje znanstveno-stručnih skupova koja prate brojne publikacije i treće digitalno razdoblje koje obilježava digitalna izdanja Udruge, među kojima svakako treba napomenuti složeni multimedijijski projekt franjevačkog duhovnog albuma „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukića“.

- Prof. dr. sc. Ivo Pranjković, lektor izdanja koja objavljuje Udruga, predstavio je izdavačku djelatnost Udruge: godišnje objavlјivanje glasila Udruge „Bilten“ čiji se prvi broj pojavio 1997. godine, *Dies academicus u čast dr. fra Ignacija Gavrana*, uredili Ivo Pranjković i Slavko Jeličić, Zagreb, 1999; *Dies academicus u čast dr. fra Rastislava Drljića i dr. fra Berislava Gavranovića*, uredili: Ivo Pranjković i Slavko Jeličić, Zagreb, 2000; *Pogled u Bosnu. Bosanski franjevci i suvremena sakralna umjetnost*, Zbornik uredili: Slavko Harni i Vlatko Blažanović, Zagreb, 2003; *Spomen–spis u povodu 90. obljetnice rođenja dr. fra Ignacija Gavrana*, uredili: Jozo Džambo, Anto Jeličić, Ivo Pranjković, Zagreb, 2004; *Fra Mihovil Sučić (1820-1865), liječnik i kirurg (u povodu 140. obljetnice smrti)*, uredio Vine Mihaljević, Zagreb, 2006; *Život i djelo dr. fra Julijana Jelenića*. Zbornik, uredio Ivan Markešić, Zagreb, 2008; *Ivan fra Franjo Jukić (1818-1857)* Zbornik, uredili: Ante Selak i Vine Mihaljević, Zagreb, 2009. *Jezična skladanja* Zbornik o šezdesetogodišnjici prof. dr. Ivo Pranjkovića, uredili: Lada Badurina i Vine Mihaljević, Zagreb, 2010. i druga izdanja članova Udruga iz podružnica kao i druga digitalna izdanja Udruge.

- Slijedila je dodjela priznanja za promicanje franjevačke duhovne glazbe. Naime, kako je već poznato, Udruga je u suradnji s bosanskohercegovačkim provincijama, Croatia recordsom, Crosacrom HKR iz Zagreba i sunakladnicima Medijskog centra „Svjetlo riječi“ te HKD „Napredak“ iz Sarajeva, prije dvije godine objavila album franjevačke duhovne glazbe. Taj album je dobio i nagradu *Porin* za najbolji album duhovne glazbe za 2014. godinu. Najzaslužniji za izbor i za kvalitetu glazbe te odabira izvođača svakako je aranžer Ante Gelo, a u animaciji izvođača znatan napor načinila je Ivana Husar Mlinac i Marija Husar Rimac. Upravo njima za promidžbu franjevačke duhovne glazbe Udruga je dodijelila posebna priznanja. Nagrade su zapravo slike akademskog slikara franjevca fra Perice Vidića iz Sarajeva koje imaju franjevačke motive i motive Sarajeva. Gosp. Anti Geli, aranžeru, dodjeljena je slika „Pozdrav prirodi“ koju je u ime Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba uručio predsjednik Udruge Vine Mihaljević. Druga i treća nagrada koje prikazuju mostove na rijeci Miljacki u Sarajevu, naknado su predane Ivani Husar Mlinac koja je animirala sve druge izvođače time što je snimala info svih pjesama, a to je bio ključ za daljnje snimanje i pronalaženje izvođača. Na kraju nagrada se dodjeljuje Mariji Husar Rimac koja je zajedno s Ivanom također pridonijela da se do kraja ostvari franjevački duhovni album „Pjesma nad pjesmama“.

Voditeljica Ivana Popec na kraju 19. svečanog sabora i prigodne akademije predstavila nekoliko osnovnih informacija o Udrži. Naime, Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko osnovana je 6. srpnja 1996. godine na inicijativu bivših učenika Franjevačke klasične gimnazije i Konvikta u Visokom koju potpisuju Anto Jeličić i Jozo Džambo iz Münchena. Tu inicijativu nadahnjuje ljubav prema visočkom duhu i hrvatskom narodu u Bosni i Hercegovini na temeljima humanizma i kršćanstva. Bivši učenici Franjevačke klasične gimnazije u Visokom na saboru održanom 28. lipnja 1997. godine u Zagrebu donose *Statut Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko* (Societas discipulorum gymnasii franciscani in Visoko). Prema Statutu Udruge glavni ciljevi jesu: okupljanje, povezivanje i međusobno pomaganje bivših đaka Franjevačke klasične gimnazije u Visokom; poticanje i pomaganje umjetničkog i ukupnog duhovnog stvaralaštva članova Udruge; održavanje veza sa sadašnjim i budućim naraštajima Gimnazije, pomaganje u njenom sadašnjem radu, promicanje pozitivne uloge i značenja Gimnazije u hrvatskom narodu; njegovanje i promicanje kulturnih, duhovnih i nacionalnih vrednota hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te borbe za njegovu opstojnost i kvalitetniju budućnost; njegovanje ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna i rad na svim onim područjima kojima je cilj povezivanje ljudi i naroda, uzajamne pomoći te njegovanje duhovne i kulturne baštine svoga kraja i naroda.

Udruga je u proteklom razdoblju značajno kulturno, kolegijalno i solidarno djelovala. U kulturnom području Udruga je organizirala brojne znanstveno-stručne simpozije o poznatim i važnim bosanskohercegovačkim franjevcima, organizirala brojne izložbe slika i fotografija, predstavila brojne knjige različitih sadržaja od monografija do znanstvenih studija, objavila album franjevačke duhovne glazbe koji je dobio *Porina* za najbolji duhovni album godina. U području solidarnosti, sukladno svojim mogućnostima i donacijama članova gospodarstvenika Udruga pomaže potrebitima, a posebice onima s posebnim potrebama. Može se reći kako članovi Udruge u najvećoj mjeri djeluju u području kulture (umjetnost, glazba, književnost), u području kolegijalnosti i u području solidarnosti.

Sabor i prigodna akademiji završili su u 12,30 sati nakon čega je slijedilo zajedničko druženje.

Zagreb, 15. lipnja 2015.

Program obilježavanja 20. obljetnice Udruge i najave gostiju

Tanja Popec,
voditeljica programa

U Velikoj dvorani Matice hrvatske, Strossmayerov trg 4, u Zagrebu, u subotu 2. srpnja 2016. s početkom u 11 sati održan je svečani devetnaesti sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije i obilježavanje dvadesete obljetnice njenog postojanja sa sljedećim programom. Evo sudionika programa: akademik Stjepan Damjanović, predsjednik Matice hrvatske Zagreb, mons. Nedjeljko Pintarić, predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije, fra Jozo Marinčić, provincijal franjevačke provincije „Bosne Srebrenе“ Sarajevo. Uoči održavanja samog sabora bio je spriječen fra Miljenko Šteko, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Mostar, koji je poslao izaslanika provincijskog vikara fra Ivana Ševu. Govorili su zatim fra Zvonko Miličić, ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije Visoko, dr. sc. Vine Mihaljević, predsjednik Udruge ĐFKG Visoko Zagreb i dr. sc. Ivo Pranjković, profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tom prigodom dodijeljena su priznanja za promidžbu franjevačke duhovne glazbe gosp. Anti Geli, Ivani Husar Mlinac i Ivani Husar Rimac aranžeru i izvođačima duhovnih skladbi na franjevačkom albumu „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ koji je Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije objavila prije dvije godine. Glazbene točke izvodila je duhovni sastav „RiM“ obitelji Nedić iz Zagreba. Treba napomenuti kako je u prostorijama Matice hrvatske predstavljena izložba svih izdanja koje je Udruga samostalno, u suzidavaštvu ili u suorganizaciji predstavila tijekom 20 godina svoga postojanja.

- Ulazna pjesma: Grupa „RiM“ – „Evo me“

POZDRAV:

Dame i gospodo, cijenjeni svećenici, redovnici, profesori, dragi nekadašnji đaci Franjevačke klasične gimnazije Visoko. dobar dan i dobro došli u Veliku dvoranu Matice hrvatske u Zagrebu! Povod našem susretu i ovom svečanom skupu je 19. sabor i 20. obljetnica postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko.

U uvodu najvažnije je istaknuti kako današnjim programom želimo pokazati kako vjerni hrvatski narod u Bosni i Hercegovini ostvaruje riječi koje nam je uputio sveti Ivan Pavao II. 2003. godine: „*Neka Evanđelje bude ono veliko mjerilo, koje će ravnati vašim sklonostima i vašim opredjeljenjima! Postat ćete tako misionari djelima i riječima te ćete biti znak Božje ljubavi, vjerodostojni svjedoci milosrdne Kristove nazočnosti. Ne zaboravite: „Ne užiže se svjetiljka da se stavi pod posudu.“*“ Navještaj Krista s franjevačkim stilom višestoljetno je obilježje Bosne i Hercegovine, iz njega je proizašlo i odgojno-obrazovno djelovanje! Tako se razvijala i pismenost i kultura! I to danas ovdje s ponosom i zahvalnošću ističemo!

Na početku ove svečanosti obratit će nam se predsjednik Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko i naš domaćin dr. sc. Vine Mihaljević.

POZDRAV: DR. SC. VINE MIHALJEVIĆ**PISANI POZDRAVI:**

- Prof. dr. sc. Željko Tanjić, rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta Zagreb:

Poštovani g. Mihaljeviću, Rektor Vam zahvaljuje na pozivu i od srca čestita na ovoj važnoj obljetnici te želi obilje Božjeg blagoslova i svaki uspjeh u dalnjem djelovanju. Nije nažalost u mogućnosti odazvati se Vašem pozivu jer je taj vikend s prorektorima izvan Hrvatske. Srdačan pozdrav, Ana Murphy, dipl. oec., voditeljica Ureda Rektora

- Prof. dr. sc. Tonči Matulić, dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu:

Dragi Vine, nažalost, 2. srpnja prihvatio sam jednu pastoralnu obavezu tako da sam tijekom dana zauzet. Hvala na spomenu i pozivu. Počašćen sam. Ispričavam se. Čestitam i želim svako dobro Tebi i cijenjenoj Udrudi. Ad multos annos! Tonči Matulić

- Pozdrav i čestitka gosp. Marijana Dadića, predsjednika njemačke podružnice Udruge prijatelja i đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba:

Poštovani članovi Udruge, približava se dan održavanja 19. svečanog sabora i obilježavanje 20. godišnjice postojanja naše Udruge. Žao mi je da osobno ne mogu nazočiti tom svečanom i značajnom obilježavanju naše Udruge. Mi, članovi Udruge iz Njemačke, uvijek smo uz vas i pratimo sve djelatnosti Udruge. Poznato vam je da uvijek imate našu potporu. U ime svih članova njemačke podružnice čestitam ovaj lijepi jubilej uz franjevački pozdrav svima vama u Hrvatskoj, mir i dobro!

NAJAVA:

Akademik Stjepan Damjanović rado je prihvatio poziv za sudjelovanjem na proslavi 20. obljetnici postojanja Udruge. Akademik Damjanović predsjednik je Matice hrvatske Zagreb – najstarije hrvatske kulturne ustanove – 174 godine djelovanja i poslanja: kulturnim djelovanjem izgrađivati nacionalni identitet. Na ovom je mjestu prije 20 godina i održana osnovačka skupština Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko na kojoj su bila 43 đaka!

GOVOR: AKADEMIK STJEPAN DAMJANOVIĆ**NAJAVA:**

Uzoriti Kardinal nije mogao sudjelovati na obilježavanju ove lijepe obljetnice, ali je zaželio svim članovima Udruge obilje Božjeg blagoslova te je poslao svoga izaslanika mons. Nedjeljka Pintarića. Stoga mi je posebna radost i čast pozdraviti i

pozvati mons. Nedjeljka Pintarića, izaslanika zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Josipa Bozanića, da pozdravi sudionike.

GOVOR: MONS. NEDJELJKO PINTARIĆ

NAJAVA:

S nama je i izaslanik grada Zagreba i zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića gospodin Slavko Borac iz Ureda za obrazovanje i sport.

GOVOR: GOSP. SLAVKO BORAC

NAJAVA:

Franjevci su bili i ostali čuvari Bosne! Nakon izbora za provincijala Franjevačke provincije Bosne Srebrenе to je rekao fra Jozo Marinčić, prije nešto više od dva mjeseca. Fra Jozo Marinčić nam je stigao iz Sarajeva! Čestitajući mu na novoj dužnosti, pozivam ga da nam se obrati.

GOVOR: FRA JOZO MARINČIĆ

NAJAVA:

Franjevci u BiH djeluju u dvije provincije! Zato je s nama i izaslanik provincija Hercegovačke franjevačke provincije – fra Ivan Ševo, vikar provincije, kojega također molim da nam se obrati.

GOVOR: FRA IVAN ŠEVO

- Klavirska skladba – Maja Nedić – Chopinova sonata

NAJAVA:

Franjevačka klasična gimnazija Visoko otvorena je svima – svim nacijama i vjeroispovijestima. Kako djeluje? Reći će nam njezin ravnatelj fra Zvonko Miličić!

GOVOR: FRA ZVONKO MILIČIĆ

NAJAVA:

Očito je – iz postojanja Udruge đaka ove škole – kako obrazovanje u njoj ne znači samo učenje i ocjene, već puno više! Ovo je škola koja učvršćuje korijene koji daju obilat rod gdje god se nalazili njezini đaci! Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko tijekom proteklih 20 godina ostvarila je značajne kulturne, posebno kollegijalne i solidarne rezultate. Spomenimo simpozije o značajnim bosansko-hercegovačkim franjevcima, izložbe, predstavljanje knjiga, albuma duhovne glazbe, itd. Opširnije o tome dr. sc. Vine Mihaljević, predsjednik Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba.

GOVOR: DR. SC. VINE MIHALJEVIĆ**NAJAVA:**

Nakon ove djelatnosti povezane s duhovnom glazbom otvorimo još i stranice izdavačke djelatnosti Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko. O tome će nam govoriti prof. dr. sc. Ivo Pranjković, koji je lektorirao gotovo sva izdanja Udruge.

GOVOR: DR. SC. IVO PRANJKOVIĆ**NAJAVA:**

Kako rekosmo, Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko bavi se i promocijom duhovne glazbe. Upravo su uz taj segment povezani naši glazbeni umjetnici – među nama prisutan gitarist i aranžer Ante Gelo. Naime, kako je već poznato, Udruga je u suradnji s bosanskohercegovačkim provincijama, Croatia recordsom, Crosacrom HKR iz Zagreba i sunakladnicima Medijskog centra „Svjetlo riječi“ te HKD „Napredak“ iz Sarajeva, prije dvije godine objavila album franjevačke duhovne glazbe. Taj album nazvan „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ dobio je i nagradu *Porin* za najbolji album duhovne glazbe za 2014. godinu. Na albumu se nalaze pjesme koje su skladali članovi bogoslovskog sastava VIS Jukić s Franjevačke teologije u Sarajevu tijekom više od 45 godina djelovanja ovog sastava. Najzaslužniji za izbor i za kvalitetu glazbe, te odabira izvođača svakako je aranžer Ante Gelo. Za promidžbu franjevačke duhovne glazbe Udruga mu dodjeljuje posebno priznanje. Nagrada je zapravo slika akademskog slikara franjevca fra Perice Vidića iz Sarajeva - „Pozdrav prirodi“. Zamolila bih predsjednika Udruge Vinu Mihaljevića da dodijeli nagradu za promicanje franjevačke duhovne glazbe aranžeru gosp. Anti Geli. Fra Perica Vidić Anti Geli daruje i monografiju o svojim djelima.

PJESMA: Slavko Nedić – s albuma „Pjesma nad pjesmama“ – Stavi me kao znak...

ODJAVA:

Mi ćemo ovu svečanost privesti kraju glazbeno – uz sastav novoga doba, ali BiH korijena – duhovni sastav RiM – Ružica + Maja + tata Slavko Nedić. „RiM“ je prije sedam godina počeo kao jedini kršćanski ženski rock sastav. Time završavamo ovaj svečani sabor i pozivamo na domjenak i na daljnje zajedništvo u razgovoru.

- Duhovni sastav „RiM“: Krist na žalu - zajedno s njima svira i Ante Gelo

Samo nekoliko informacija:

Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko osnovana je 6. srpnja 1996. godine na inicijativu bivših učenika Franjevačke klasične gimnazije i Konvikta u Visokom koju potpisuju Anto Jeličić i Jozo Džambo iz Münchena. Tu inicijativu nadahnjuje ljubav prema visočkom duhu i hrvatskom narodu u Bosni i Hercegovini na temeljima humanizma i kršćanstva. Bivši učenici Franjevačke klasične gimnazije

u Visokom na saboru održanom 28. lipnja 1997. godine u Zagrebu donose *Statut Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko* (Societas discipulorum gymnasii franciscani in Visoko).

Prema Statutu Udruge glavni ciljevi jesu: okupljanje, povezivanje i međusobno pomaganje bivših đaka Franjevačke klasične gimnazije u Visokom; poticanje i pomaganje umjetničkog i ukupnog duhovnog stvaralaštva članova Udruge; održavanje veza sa sadašnjim i budućim naraštajima Gimnazije, pomaganje njenom sadašnjem radu, promicanje pozitivne uloge i značenja Gimnazije u hrvatskom narodu; njegovanje i promicanje kulturnih, duhovnih i nacionalnih vrednota hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te borba za njegovu opstojnost i kvalitetniju budućnost; njegovanje ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna i rad na svim onim područjima kojima je cilj povezivanje ljudi i naroda, uzajamne pomoći te njegovanje duhovne i kulturne baštine svoga kraja i naroda.

Udruga je u proteklom razdoblju značajno kulturno, kolegijalno i solidarno djelovala. U kulturnom području Udruga je organizirala brojne znanstveno-stručne simpozije o poznatim i važnim bosanskohercegovačkim franjevcima, organizirala brojne izložbe slika i fotografija, predstavila brojne knjige različitih sadržaja od monografija do znanstvenih studija, objavila album franjevačke duhovne glazbe koji je dobio *Porina* za najbolji duhovni album godina. U području solidarnosti, sukladno svojim mogućnostima i donacijama članova gospodarstvenika Udruga pomaže potrebitima, a posebice onima s posebnim potrebama. Može se reći kako članovi Udruge u najvećoj mjeri djeluju u području kulture (umjetnost, glazba, književnost), u području kolegijalnosti i u području solidarnosti.

Cvjetni trokut

Pozdrav sudionicima svečanog 19. sabora i obilježavanja 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačka klasične gimnazije Visoko

Poštovani akademiče, Damjanoviću,
poštovani mons. Pintariću, delegatu uzoritog kardinala i zagrebačkog nadbiskupa J. Bozanića,
poštovani gosp. Slavko Borac, izaslaniče načelnika Grada Zagreba gosp. M. Bandića
mnogopoštovani oče provincijale bosanske franjevačke provincije Bosne Srebrenе fra Jozo i
provincijski vikaru Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM fra Ivane,
poštovani ravnatelju Franjevačke klasične gimnazije Visoko fra Zvonko,
poštovani profesori, franjevci, časne sestre, poštovani predstavnici medija,
poštovani gospode i gospodo, poštovani prijatelji i članove Udruge!

Vine Mihaljević.
predsjednik Udruge

Posebna mi je čast i zadovoljstvo da vas kao predsjednik Udruge mogu pozdraviti uime Udruge i u osobno ime te vam zahvaliti što ste se odazvali pozivu da nazovite devetnaestom svečanom saboru Udruge i sudjelute u obilježavanja 20. obljetnice njezina postojanja. Bili smo učenici odgojno-obrazovne ustanove visočke Gimnazije, Franjevačke provincije Bosne Srebrenе koja stoljećima služi svome hrvatskom narodu čuvajući i braneći vjerski i nacionalni identitet u kojoj su franjevci dijelili sav teret života sa svojim katoličkim pukom, gdje se – kao što reče Ivo Andrić – a gram radosti krvlju plaćao. Franjevci su bili zaštitnici, zagovaratelji, pastiri, tješitelji i prosvjetitelji svoga puka – živeći i svjedočeći evanđeoske, franjevačke, kršćanske i općeljudske vrijednosti. U sustavu školstva, u odgoju i obrazovanju brojnih novih franjevačkih generacija posebno mjesto ima i Franjevačka klasična gimnazija Visoko, čiji smo i mi đaci bili.

U ovom obiteljskom, franjevačkom zajedništvu, u zajedničkom domu, imajući u vidu i univerzalni dom, koji promišljamo kristološki, dopustite da posebice pozdravim akademika Damjanovića, predsjednika Matice hrvatske u čijim je prostorijama točno prije 20 godina utemeljena naša Udruga, a taj pak čin utemeljenja danas posebice obilježavamo. Hvala Vam da ste zajedno s nama!

Pozdravljam i gosp. Slavka Borca, izaslanika Grada Zagreba i zagrebačkog građonačelnika Milana Bandića. Hvala Vam što ste došli i sudjelujete u našoj proslavi!

Pozdravljam mons. Nedjeljka Pintarića i iskreno Vam zahvaljujemo, kao izaslaniku zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Josipa Bozanića, da ste zajedno s nama.

Mnogopoštovani oče fra Jozo Mirinčiću, provincijale bosanske franjevačke provincije Bosne Srebrenе te provincijski vikaru i izaslaniku provincijala Hercegovačke

franjevačke provincije Uznesenja BDM fra Miljenka Šteke, poštovani fra Ivane Ševo, naše je srce posve ispunjeno radošću i iskreno vam hvala što ste danas zajedno s nama. Hvala vam što se došli, što ste zajedno s nama. Radujemo se svakom susretu s vama, razmišljamo o vašim pobudnicama, iščitavamo stavove i provincijske smjernice koje ugrađujemo u rad naše Udruge, jer Udruga ima smisla ukoliko djeluje zajedno s vama, kao našim izvorima, te u suradnji zajedno vrijednosno propituje društveni i kulturni život.

Pozdravljam ravnatelja Franjevačke klasične gimnazije Visoko fra Zvonka Miličića. Hvala Vam što ste došli podijeliti visočku memoriju s nama bivšim visočkim đacima! U Vama gledamo sva naša doživljena iskustva za vrijeme srednjoškolskog odgoja i obrazovanja u Visokom. U Vašoj osobnosti gledamo naše profesore, i latinskog i grčkog jezika, i sve druge, one iz matematike i fizike i druge. U Vama gledamo ignacijsko skolastičko znanje, alojzijevsku blizinu i Šimićeve riječi: „*Non soli sibi vivere, sed et aliis proficere!* – (Ne živjeti samo za sebe, nego i drugima koristiti!)“ Vi simbolizirate i predstavljate nama ono što uvijek naglašavamo: baštinimo iskustvo „visočkog duha“ koji se gotovo ne može odrediti, nego samo konkretno i zbiljski doživjeti.

Pozdravljam fra Božu Lujića, gvardijana samostana sv. Ilike u Zagrebu, fra Zdravka, župnika i definitora franjevačke provincije Bosne Srebrenе kao i župnog vikara fra Stipu Karajicu. Pozdravljam i zahvaljujem franjevcima Hercegovačkog franjevačkog samostana Bezgrješnog začeća BDM u Zagrebu u čijim smo prostorijama održali brojne godišnje sabore Udruge.

Pozdravljam predstavnike HKD Napredak koji nas je zadnjih nekoliko godina udomio i u čijim prostorijama održavamo sjednice Predsjedništva naše Udruge kao i druge kulturne djelatnosti Udruge.

Pozdravljam fra Božu Rimca, umjetnike, kolege profesore i predstavnike medija, predstavnike udruga s kojima surađujemo.

Na kraju pozdravljam još jedanput sve koji ste danas s nama i koji zajedno u duhu posebnog „visočkog zajedništva“ zajedno slavimo. Hvala!

Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije

Visoko iz Zagreba

Zagreb, 2. srpnja 2016.

Matica hrvatska

Poštovani članovi zagrebačke Udruge đaka Franjevačke gimnazije Visoko, ugledni gosti, poštovanioci franjevci, gospođe i gospodo

*Stjepan Damjanović,
akademik*

Sve vas srdaćno pozdravljaju u velikoj dvorani Matice hrvatske i radujem se što su članovi Udruge đaka Franjevačke gimnazije Visoko poželjeli da upravo u Matičnim prostorima proslave dvadesetu obljetnicu svojega djelovanja. Uvijek se radujem kad Matica hrvatska može i najmanje pomoći onim udrušama koje se na bilo koji način zalažu za dobro, za okupljanje ljudi da bi oni jedni druge bogatili svojim darovitostima. To je u našem vremenu osobito potrebno. Vjera, tradicija, kultura u najširem smislu riječi – to su one ovojnica koje štite čovjekovu krhkost kao što u majčinoj utrobi ovojnica štiti plod od negativnih utjecaja.

Razarati te ovojnica i ne nuditi čovjeku nikakvu novu zaštitu postalo je u našem vremenu uobičajeno, nudi se obično kao zalaganje za čovjekovu slobodu, a zapravo je zalaganje samo za ono trenutačno poželjno, kao što ističe suvremenih bosanskih franjevac. Udruge kao što je vaša, ili kao što je Matica hrvatska, ili neka treća čuvaju povijesna sjećanja i time nas podsjećaju na to da svijet ne počinje s nama i kad god nam se učini da smo veliki, potrebno se zagledati u prošlost i vidjet ćemo da nekom stojimo na ramenu. Poštovati prošlost ne znači živjeti u njoj, nego iz nje izvlačiti poveke koje nam koriste danas i koje će nam koristiti sutra. U tom smislu Matica hrvatska nastoji djelovati na svim prostorima na kojima žive Hrvati.

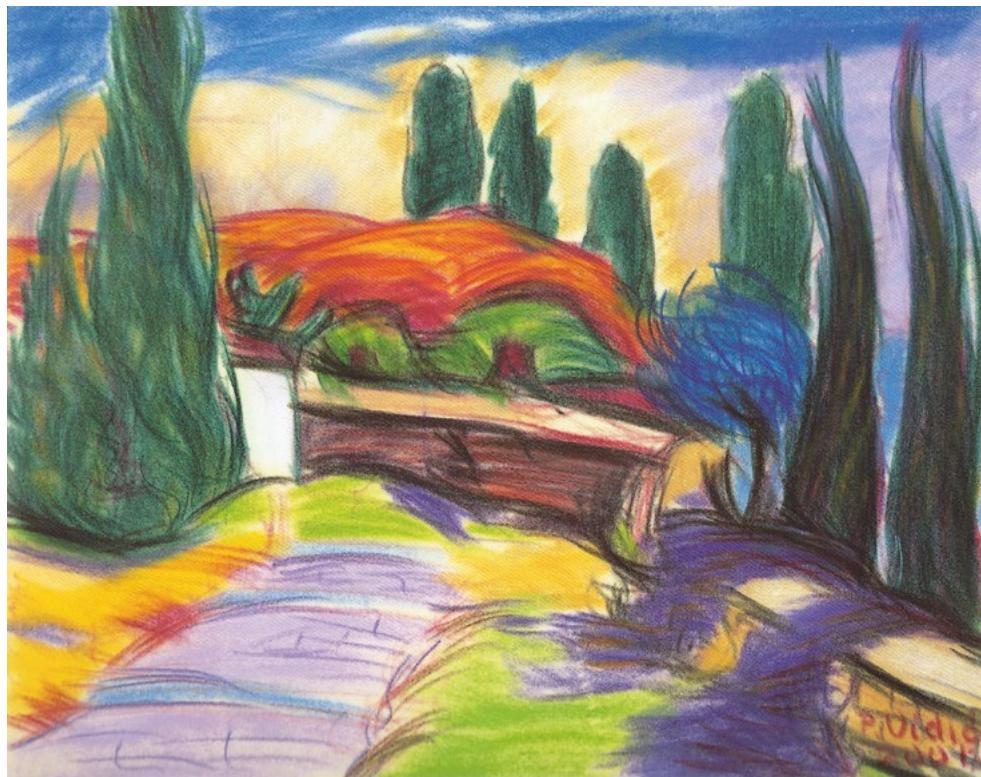
Evo u ruci držim prvi svezak «Novog prijatelja Bosne» iz 1888., a na trećoj stranici je posveta koja glasi «Bosanski Hrvati prikazuju «Matici hrvatskoj». Kratak predgovor počinje navodom Rakovčevih stihova «Oštro pero, bistar um, neka nov nam tare drum», a onda uredništvo piše: «Već je šesnaest minula godina, kako nam je bosanskim Hrvatom izašao na vidjelo u bijelom gradu Zagrebu četvrti i posliednji svezak «Bosanskog prijatelja». Što je prestalo izlaziti to začelo fra. Ivana Jukića i drugova, krive su bile razne okolnosti vremena.

Buduć smo danas doživili novo prosvjetljeno vrieme: vrieme mira, slobode, ljubavi bratske, sloge i napredka, evo nas se njekoliko bosanskih Hrvata pregnusmo težka poduzeća naših djeda i pradjeda te sa ujedinjenim bratskim silama odpočesmo izdavati «Novog prijatelja Bosne» i to s pomoću naše «Matice Hrvatske», na čemu joj budi vjekovita hvala!

Plehan, na Josipovo, 1887. « U tom prvom broju opsežan je tekst o bosanskim franjevačkim samostanima i mjestima u kojima se nalaze, među njima i o Visokom. Spominjem to kao podsjećanje na to da su Matica i udruge iz Bosne suradivale uvek, kao što je Matica nastojala djelovati po svim hrvatskim krajevima. Važno je bilo

u prošlosti i danas da vidimo i ono dobro što se oko nas događa, da razlikujemo kritičnost i kritizerstvo, da učimo na pogreškama, a ne da se izivljavamo čudeći se i odmahujući rukom na sve što nam se ne sviđa. Izložba vaših izdanja pokazuje puno, ali svi vi znate da je udruža učinila i još znatno više, jer ni u krajnjima, ni na izložbama ni drugdje ne možemo naći sve one tihе radosti, sve one dobre odluke, sve one poticaje koji su nastali iz okupljanja u vašoj udruzi.

Dopustit ćete mi da u svoju pozdravnу riječ na kraju uključim i svoje subjektivne osjećaje. Prijateljstva s nekimа od vaših članova bila su od najljepših i najpoticajnijih u mojoј životu, ono što su pisali oni koji su se oblikovali u franjevačkoј gimnaziji u Visokom i što su pisali njihovi učitelji spada u bolji dio moje ukupne lektire. I znam i druge koji imaju takva iskustva. U tom smislu čestitam vam i zahvaljujem i kao predsjednik Matice hrvatske i kao privatna osoba te vam želim nove uspjehe u vašim plemenitim nastojanjima i nove velike obljetnice. Neka se svatko od vas u prostorima Matice hrvatske osjeća kao kod svoje kuće. Živjeli!

Sjene

Svečani 19. sabor i 20. obljetnica postojanja Udruge đaka

Franjevačke klasične gimnazije Visoko (1996-2016),

Velika dvorana Matice hrvatske, Zagreb, 2. srpnja 2016. u 11 sati

Mnogopoštovani oče Provincijale Franjevačke provincije „Bosne Srebrenе“ fra Jozo Marinčiću, cijenjeni predsjedniči Udruge ĐFKG Visoko u Zagrebu dr. Mihaljeviću, uvaženi domaćine ovoga skupa akademiče Damjanoviću, dragi „visočki“ đaci i prijatelji Udruge, dame i gospodo!

Sve vas sručno pozdravljam uime zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića i prenosim vam njegove iskrene čestitke prigodom 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko u Zagrebu. Iznimna mi je čast da vam ovom prigodom mogu prenijeti zahvalu za sav vaš dosadašnji uspješan rad, kao i zaželjeti najljepše želje za nastavak rada vaše Udruge. Zagrebačka nadbiskupija i „visočki“ đaci već se desetljećima susreću i zajedno žive. Veze se pronalaze i vide u pastoralnom djelovanju u župama Zagrebačke nadbiskupije kao i u znanstvenom radu vaših kolega u različitim obrazovnim ustanovama u našem gradu Zagrebu. Kardinal Bozanić rado se susreće sa svima koji nose sa sobom duh „visočke“ gimnazije i obrazovanja, bilo na svojim pohodima u župama ili u ustanovama gdje djeluju nekadašnji đaci „visočke“ gimnazije. Uvijek su to lijepi susreti međusobnog razumijevanja, uvažavanja i dijaloga.

Aktulanost „Visočke“ gimnazije, koja je presudno oblikovala vaše živote, a iz čijeg postojanja i vi crpite nadahnuće, posebno dolazi do izražaja u plodnom susretu vjere i kulture, znanja i obrazovanja, izobrazbe i odgoja, koje su vaši profesori, najvećim dijelom franjevci, znali ostvarivati, i na osoban način, svatko od njih izraziti, u onim predmetima koje su vam predavalici. Čovjek našeg doba, tako često rastresen i zaokupljen mnogim preokupacijama i zanimanjima, pokazuje duboku potrebu za stvaranjem povezanosti između materijalnih potreba i najdubljih duhovnih težnji, a pravi svjedoci, koji su bili ujedno i učitelji, kako nas je upozorio papa Pavao VI., ostavljaju u vašim životima najljepše tragove kojima i danas svjedočite i dajete stostrukе plodove.

Vjera u Krista, koji se utjelovio u povijesti, ne samo da dubоко preobražava ljude već također preporiča narode i njihove kulture. „Visočka“ je gimnazija, kao i mnoge druge crkvene odgojne ustanove, taj princip svojim postojanjem svjedočila i nastavlja svjedočiti. Znademo kako su na svršetku antičkoga doba kršćani, koji su živjeli u kulturi kojoj su mnogo dugovali, istu tu kulturu preobrazili i proželi novim duhom. I u više navrata tijekom povijesti, kada se ta kultura našla u opasnosti, Crkva je sa svojim velikim umovima, znala iznova promisliti na drevnim temeljima svoju baštinu kako bi udarila temelje istinskoj kršćanskoj civilizaciji. Znanje je najveće bogatstvo svakoga naroda i svakoga pojedinca. Svaka škola teži dati svome đaku upravo znanje, ali ne puko znanje, nego ono koje treba povezati razum i vjeru, dati inspiraciju istinskom humanizmu i sveopćim moralnim vrijednostima. Na tom tragu škola daje svoj izvoran doprinos promicanju humanizma, koji je vezan uz evanđeoske vrijednosti, i stoga tvorac istinske kulture čovjeka i po mjeri čovjeka.

*Mons. Nedjeljko Pintarić,
predstojnik Ureda za
kulturna dobra Zagrebačke
nadbiskupije
i delegat zagrebačkog
nadbiskupa kardinala
Josipa Bozanića*

Često je ta sinteza evanđeoskih vrijednosti i stvaranje istinske kulture bila u opasnosti da bude stavljena po strani, da bude odsutna i da se pokušava nametnuti rascjep između evandelja i kulture. To nam pokazuju, kako prošlo stajeće, opterećeno brojnim „-izmima“, kako i vrijeme relativizma u kojem živimo danas. Nećemo pretjerati ako kažemo da živimo u vremenu i društvu u kojem, kao da je kršćanstvo potpuno odsutno iz društvenog života, a vjera pritisnuta u sferu privatnosti, u kojem je afirmacija vjerskih vrijednosti otežana, zbog žrvnja sekularizacije, različitih krivih informacija i pokušaja svođenja „na isto“, i kršćanske poruke i svake druge izgrađujuće poruke. To nas stanje ne smije zaplašiti ili obeshrabriti. I danas treba pronalaziti moguću polihistorskiju sintezu znanja i ljubavi, vjere i razuma.

Sinteza onoga što su vam vaši profesori prenosili bila je usmjerena na život u svim njegovim oblicima, u duhu stare izreke „Non scholae, sed vitae discimus“, ali i temeljne poruke Crkve, koja i kroz svoj nauk ukazuje na potrebu brige i odgovornosti za čovjeka što ga joj je Krist povjerio: nije tu riječ o apstraktnom čovjeku, nego o stvarnom, konkretnom i povijesnom čovjeku, kojega zbog vjernosti Kristu Crkva ne smije napustiti ili staviti u drugi plan. „Visočka“ gimnazija svjedoči da je Crkva pozvana ići „prostom“, jednostavnom puku, biti s narodom, a to je jedno od obilježja katoličke škole, kako u vrijeme nastajanja visočke gimnazije prije više od stotinu godina, tako i danas. Obrazovati siromaha znači dati mu prvu slobodu i dostoјanstvo, osposobiti ga da prepozna istinu u samome sebi kao osobi, koja je stvorena na sliku Božju i pozvana uživati jednakost prava i obveza.

Vjera nadahnjuje različita područja života - ekonomije, politike, znanosti, umjetnosti – zapravo sve što izvire iz razumne i društvene čovjekove naravi. Vi ste, kao baštinici takvoga pogleda na svijet i odgoja, pozvani da svojim djelovanjem doprinosite evangelizaciji kulture i njezinu čuvanju u njezinoj cjelovitosti. Kultura raste i razvija se u mjeri u kojoj se nalazi u vašim sjećanjima i djelovanju, a na način da se omogućuje svima pristup cjelovitom odgoju – i duha i tijela. To je nezaobilazan uvjet za promicanje čovjeka i istinskog oslobođenja osoba i zajednica. U društvu u kojem različite kulture imaju utjecaja na pojedinca, ali i na javno mnenje, osobno svjedočenje vrijednosti evanđeljskih poticaja jedini je ispravan put i poslanje.

Djelotvorni apostolat, rečeno crkvenim rječnikom, a koju vi – članovi Udruge daka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba već prema temeljnim idejama djelovanja Udruge ostvarujete, ostvarujte i dalje najprije putem primjerenog i trajnog rada na odgoju srdaca, u kojem stalno surađujemo s Duhom Svetim, koji u srca izljeva Božju ljubav, kako nam kaže apostol naroda sv. Pavao u poslanici Rimljanima.

Imajte srca jedni za druge, imajte ljubavi za zajedničke ciljeve koje želite ostvarivati na dobro vaših članova, ali i svih ljudi dobre volje! To vam želim uime kardinala Bozanića i svoje osobno ime, s čestitkom i željom da još mnogo ljeta i generacija, budete ponos gimnazije koja vas je uputila na pravi put i življene istinskih vrijednosti. Živjeli!

Mons. Nedjeljko Pintarić,
predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije i
delegat zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića na proslavi 20. obljetnice postojanja Udruge
daka Franjevačke klasične gimnazije Visoko u Zagrebu

Govor provincijala Bosne Srebrene

Poštovani i dragi prijatelji iz Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko, srdačno vas pozdravljam. Odmah na početku u svoje osobno ime i uime franjevaca Bosne Srebrene čestitam ovaj svečani jubilej i zahvaljujem na svemu što ste učinili i još uvijek činite za našu Gimnaziju i za bosanske franjevce općenito. Većina nas ovdje nazočnih uglavnom je kroz svoje školovanje prošla kroz našu gimnaziju u Visokom i svatko od nas nosi posebne uspomene iz tog lijepog i bezbrižnog vremena, vremena djetinjstva, odrastanja, otvorenosti i začuđenosti prema ljepotama svijeta koji nas okružuje. Sjećamo se i naših profesora koji su ugradili znatan dio svoga života i uložili dosta truda da osposobe mnoge od nas da krenu svojim putem izgradnje mira i dobra u zajednicama i obiteljima u kojima živimo. I prije samog osnutka udruge postojale su trajne veze i druženja među kolegama koji su zajedno odrastali, učili i igrali se na visočkim hodnicima bez obzira na to jesu li neki nasstavili dalje studije za franjevačke kandidate ili su se zaputiti drugim putovima i životnim izazovima. No veliki korak naprijed napravljen je prije točno dvadeset godina u srpnju 1996, kada se grupa vas entuzijasta i đaka visočke gimnazije odlučila organizirati u jednu udrugu koja bi povezivala pojedince i generacije visočkih đaka rasutih po svijetu, te ih pozvala na tješnji kontakt sa sadašnjim visočkom Gimnazijom i profesorima koji tamo rade. I od tada traje jedna vrlo lijepa priča, priča o prijateljstvu i povezanosti između nas franjevaca i vas, naših kolega *koje zapravo smatrano proširenim dijelom naše velike franjevačke obitelji*. Svatko od vas je na svoj način puno pomogao našoj Gimnaziji, bilo preko udruge, bilo samostalnim darivanjem, a ostvareno je i nekoliko vrijednih projekata koji nas zблиžavaju. Pozivam vas da nam i dalje ostanete blizu, da pratite naš hod i djelovanje u našoj domovini, a ja vam sa svoje strane i sa strane svojih suradnika obećavam iskrenu i prijateljsku suradnju u svemu što radite. Čestitam i živjeli!

*Fra Jozo Marinčić,
provincijal Bosne Srebrene*

Govor u prigodi 20. obljetnice postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba

Mnogopoštovani oče provincijalu Bosne Srebrenе iz Sarajeva,
poštovani vikaru Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara,
gospodine predsjedniče Matice hrvatske,
poštovani izaslaniče uzoritog kardinala i zagrebačkog nadibiskupa,
cijenjeno Predsjedništvo Udruge,
dragi kolegice i kolege,
dame i gospodo!

*fra Zvonko Miličić,
ravnatelj visočke
Gimnazije*

Raduje me što uime Franjevačke klasične gimnazije u Visokom mogu pozdraviti sve prisutne u povodu obilježavanja 20. obljetnice postojanja Udruge naših bivših đaka. Ljubav prema visočkoj Franjevačkoj gimnaziji i duboka privrženost vrijednostima koje ste stekli pod krovom naše Ustanove potakla vas je prije 20 godina da osnujete svoju udrugu. Kroz ovih 20 godina Udruga je ostala dosljedna svojim ciljevima i djelatnosti: okupljanju, povezivanju i međusobnom pomaganju bivših učenika, pomaganju stvaralaštva svojih članova te solidarnosti i suradnji sa sadašnjim i budućim naraštajima naše Gimnazije. Rado ističem kako je Udruga svih ovih godina ustrajno podržavala rad naše Ustanove i vrlo jasno promicala njezinu važnu vjersku, kulturnu i društvenu ulogu.

Sretni smo što visočki odnosno franjevački model odgoja potpuno prožima Udrugu koji obilježavaju ljubav prema Bogu i čovjeku te otvorenost prema svemu stvorenome. Uz obiteljski i visočki je odgoj oblikovao identitet visočkih đaka, njihovu marljivost i otvorenost duha, zauzetost za mir i suživot s drugima, ljubav prema hrvatskom katoličkom narodu i hrvatskoj kulturi.

Čestitajući ovu lijepu obljetnicu svima vama, zajedno i pojedinačno, želim dobro zdravlje te puno novih izazova i radosnih uspjeha!

Zagreb, Matica hrvatska, 2. 7. 2016.

Dvadeseta obljetnica obilježavanja postojanja Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko

Poštovani dame i gospodo!

kratko ću predstaviti Udrugu i glavna područja, odnosno smjernice njenog djelovanja. Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko osnovana je 6. srpnja 1996. godine na inicijativu bivših učenika Franjevačke klasične gimnazije i konviktata u Visokom koju potpisuju Anto Jeličić i Jozo Džambo iz Münchena. Tu inicijativu nadahnjuje ljubav prema visočkom duhu i hrvatskom narodu u Bosni i Hercegovini na temeljima humanizma i kršćanstva. Na prvom radnom sastanku, naime na osnivačkoj skupštini u Zagrebu bilo je prisutno 43 đaka, a izabrano je prvo vodstvo Anto Jeličić, predsjednik, Željko Ivanković i Ivo Pranjković dopredsjednici, Ferdo Širić tajnik i Nikola Žilić rizničar.

Na temelju članka 22. Zakona o društvenim organizacijama i udruženjima građana (Narodne novine br. 10/90) bivši učenici Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, na saboru održanom 28. lipnja 1997. godine u Zagrebu donose *Statut Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko* (Societas discipulorum gymnasii franciscani in Visoko). Ministarstvo uprave Republike Hrvatske 3. ožujka 1998. godine donosi Rješenje br. 2372, knjiga III, kojim se odobrava upis i djelovanje Udruge đaka Franjevačke gimnazije – Visoko sa sjedištem u Zagrebu, Krajiška 10, u Registar udružiga Republike Hrvatske s registarskim brojem 378. Taj Statut redovito je usklađivan s novim Zakonom o udrugama u RH 2005. te 2015. godine.

Prema Statutu naše Udruge:

- Udruga je osnovana s ciljem: okupljanja, povezivanja i međusobnog pomaganja bivših učenika Franjevačke klasične gimnazije u Visokom;
- održavanja veza sa sadašnjim i budućim naraštajima Gimnazije, pomaganja njenom radu, promicanja pozitivne uloge i značenja Gimnazije i ostvarivanja svih njenih tradicionalnih vrednota na prostoru Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske;
- njegovanja i promicanja kulturnih, duhovnih i nacionalnih vrednota hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te borbe za njegovu opstojnost i kvalitetnu budućnost,
- njegovanja ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna.

Osnovne pak djelatnosti Udruge jesu:

- organiziranje znanstvenih i stručnih simpozija, okruglih stolova, predavanja i drugih priredaba, obilježavanje važnih obljetnica crkvene i nacionalne povijesti osobito hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, likovnih i drugih izložaba i s tim u vezi izdavanje zbornika, spomen-spisa, monografija i drugih izdanja,

Vine Mihaljević,
predsjednik Udruge

promocija knjiga članova Udruge, poticanje i pomaganje objavljivanja drugih vrijednih izdanja kojima se ostvaruju ili potvrđuju ciljevi Udruge;

- izdavanje godišnjeg biltena Udruge
- njegovanje ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna;
- uspostavljanje suradnje s drugim udrugama; zakladama, vjerskim, kulturnim i drugim ustanovama u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i inozemstvu čiji su ciljevi podudarni ili komplementarni s ciljevima Udruge;

Iz cjelokupnog djelovanja Udruge vidljivo je prije svega *kulturno* djelovanje, zatim *solidarnost* bivših đaka s visočkim sjemeništarcima i *humanitarno* djelovanje Udruge.

U dosadašnjem radu naše Udruge mogu se prepoznati tri razdoblja.

U prvom razdoblju aktivnosti Udruge usmjerene su krajem devedesetih prošlog stoljeća na to da se pomogne u obnovi visočke Gimnazije, osnovnom opremanju Gimnazije školskim pomagalima i da se uspostavi održavanje redovite nastave visočke Gimnazije, a što je i bio neposredan povod za utemeljenje Udruge prije 20. godina ovdje u Matici hrvatskoj u Zagrebu. U tom pogledu zanimljivo je prelistavati korespondenciju ravnatelja visočke gimnazije i naše Udruge, visočke pošiljke školskih pomagala, literature, priloga za božićnu tombolu, pošiljka grčkog i latinskog etimološkog rječnika (po tri sveska); nabava klastera za numizmatičku zbirku, potpora opremanju kabineta i slično.

U drugom razdoblju prevladavaju održavanje konferencija, znanstveno-stručnih simpozija, predstavljanje knjiga, izložbi objavljivanje zbornika s održanih simpozija tematski povezani uz velike likove povijesti i sadašnjosti franjevačke bosanskohercegovačke povijesti, a obrađivane su i teme od aktualne važnosti za društvo i kulturu, kao i za duhovnost. To je razdoblje obilježila znatna publikacijska djelatnost.

U trećem digitalnom razdoblju i razdoblju društvenih mreža, koje je započelo zadnjih nekoliko godina, nastaju digitalni projekti poput multimedijskog albuma franjevačke duhovne glazbe koji sadržava nosač zvuka „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ s malom popratnom knjižicom, zatim posebno tiskanom istoimenom pjesmaricom i na kraju spot „Pjesma nad pjesmama“. Ovdje možemo napomenuti kako je Udruga zajedno s franjevačkom župom Sesvetska Sopnica, predstavila nosač zvuka o franjevačkom misionaru i mučeniku fra Vjeki Ćuriću te dvda o svetištu sv. Ivana Krstitelja u Podmilaču. Također je dovršen digitalni projekt o maloj narativnoj povjesnici Bosne Srebrenе čiji je master skoro gotov, ali zbog nedostatka finansijskih sredstava nismo bili u mogućnosti dosada ga objaviti. A nadamo se da ćemo to uskoro učiniti.

Ne ulazeći posebice u publikacijsku proizvodnju Udruge u području književnosti, umjetnosti i glazbe – po kojoj je Udruga najviše vidljiva u društvenoj i kulturnoj javnosti, o tome će govoriti prof. Pranjković, istaknuo bih samo kako Udruga redovito godišnje pomaže visočku tombolu, studijska putovanja slabijim đacima sukladno svojim mogućnostima, uzajamno pomaže i članovima Udruge kojima je to potrebno (dosta je samo prisjetiti se nekoliko primjera konkretne solidarnosti pojedinim

obiteljima) te sudjeluje u konkretnim društvenim akcijama solidarnosti (dosta je prisjetiti se akcije Hrvatska bez mina).

Budući da je ovo i održavanje redovitog svečanog 19. saboru Udruge, istaknuo bih u dogovoru s rizničarem i tajnikom Udruge da ne opterećujemo različitim izvještajima ovaj susret, samo sljedeće. Na osamnaestom saboru naše Udruge, koji je održan 13. lipnja 2015. godine u Napretkovoj kulturnoj dvorani u Zagrebu, prikupljeni novac u iznosu 5.980 uplaćen je Hrvatskom kulturnom društvu Napredak za režijske troškove za 2013. i dio režijskih troškova za 2014. godinu za prostor na trećem katu Napretkove zgrade u Zagrebu, Bogovićeva 1/III, koji je Udruga koristila do sredine svibnja 2015. godine. Troškovi sabora u iznosu 4.727,53 kune plaćeni su iz sredstava Udruge.

U pogledu održavanja koncertne promidžbe albuma „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ 4. listopada 2015. godine u Sarajevu, Croatia records Zagreb te Hrvatski katolički radio Zagreb donirali su po 300 komada nosača zvuka. Ukupne novčane donacije i troškovi koncertne promidžbe iznosili su 67.946,44 kune (članovi Udruge 24.250 i 43.351,44 kuna franjevačka provincija Bosna Srebrena, franjevački mjesecačnik „Svjetlo riječi“ i Kruh sv. Ante iz Sarajeva). Ravnatelj Svjetla riječi Sarajevo fra Janko Ćuro i predstavnici naše Udruge novčana sredstva od prodanih ulaznica 3.404,50 KM darovali su Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“ u Kovačima bb, pokraj Tomislavgrada. Treba samo napomenuti kako je fra Janko iz fonda solidarnosti „Kap dobrote“ Svjetla riječi navedenom iznosu nadodao 1.600 KM, pa je tako Centru ukupno donirano 5.000 KM. Udruga je od prošlogodišnjeg do ovogodišnje sabora primila 3.802,09 kuna i utrošila za hladni pogon i prijelom e-biltena 3.091,28 kuna, te je 1. lipnja 2016. godine iznosi 2.169,58 kuna.

Prije zaključka ovom prigodom potrebno je navesti kako je njemačka podružnica Udruge đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije Visoko održala svoju osnivačku skupštinu u Njemačkoj 19. listopada 1996. godine u prostorijama župnog centra «Vater unser – Gemeinde», u Böblingenu (prisutnih 25 članova). Svrha Udruge već je navedena: međusobna povezanost, pomaganje Franjevačkoj gimnaziji Visoko i siromašnim sjemeništarcima, a sve u cilju pomoći opstanka hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Naime, sedamstoljetna franjevačka prisutnost u Bosni uči nas da tamo gdje su ostali franjevcici, katolički svećenici, ostao je hrvatski narod. Na toj utemeljiteljskoj skupštini svrha Udruge je određena jednom rečenicom: Okupljanje bivših đaka i prijatelja te održavanje duha humanizma Franjevačke klasične gimnazije u Visokom i pomoći njegovom ostvarivanju» (Bilten, 1997, br. 1, str. 12). Udruga je registrirana pod nazivom: *Udruga bivših đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije u Visokom*, a nadležni sud u Augsburgu Udrugu je priznao «dobrotvornom». Prvi je izabrani predsjednik bio Niko Radat, dopredsjednik Mato Grgić, tajnik Jozo Džambo i rizničar Kazimir Gučanin.

Dame i gospodo, poštovani prijatelji i članovi Udruge, na kraju ovoga kratkog izvještaja o našoj Udrizi postavlja se pitanje: što je nama Gimnazija? što je „visočki duh“, koji ostavlja duboke tragove na živote svih nas i koje u bitnom obilježavaju

cjelokupan naš život. To je doživljeno iskustvo koje postaje obvezujućim egzistencijalnim narativom. Može se reći kako je visočka Gimnazija izgradila našu misao i učinila nas slobodnima za dobro, lijepo i istinito. Posebice slobodnima danas od samodostatnoga individualizma, od globalizma, od relativizma, od terorizma, od kontinuiranog straha. Našu misao oslobođila za slobodan, savjestan i svjestan odnos s Bogom, prema svakom čovjeku, drugom i drukčijem, prema prirodi, svijetu, zapravo oslobođila nas za to da u potpunosti živimo vlastiti vjerski, nacionalni i kulturni identitet u suvremnom pluralizmu različitih kulturnih, religijskih, ekonomskih i društvenih ponuda.

Na jednom od brojnih susreta bivši bosanski provincijal fra Mijo podijelio je s članovima Udruge zgodnu metaforu američkog fratra Richarda Rohra: Moderni čovjek ponaša se kao netko tko se tek koji trenutak prije potonuća Titanika bori za bolja mjesta na njemu ili preslaguje njegov namještaj. Umjesto ostajanja u otupljenosti, paraliziranosti i frapiranosti lažnom veličinom, Isus nudi posve drugi brod. Prepoznati pravo značenje ovog razlučivanja za naš današnji život, za probleme ljudskog života, posla, globalizacije, terorizma, čini mi se osobitom zadacom intelektualaca, ljudi duha i kulture, a u tome nam zasigurno znatno pomaže visočka Gimnazija.

Jesen

Izdavačka djelatnost Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko

Cijenjeni gosti, poštovani članovi Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije iz Visokoga, dragi prijatelji!

Ivo Pranjković

Moj će današnji zadatak biti da se posve ukratko osvrnem na izdavačku djelatnost Udruge u ovih dvadeset godina njezina postojanja. Odmah na početku mogu ustvrditi da je ta djelatnost, s obzirom na mogućnosti Udruge, i financijske, i kadrovske, i organizacijske i svake druge, više nego bogata i razgranata.

Prije svega Udruga je objavila dosad 18 biltena. Prvi broj objavljen je 1997. godine, a 18. ove, 2016. godine. Prvi broj uredio je Jozo Džambo, a sadrži priloge Ante Jeličića, Jose Džambe, fra Stjepana Pavića, Slavka Harnija, Josipa Vukadina, Martina Udovičića i Antona Semrena. U pojedinim brojevima biltena objavljivani su opširni izvještaji o radu Udruge i njezine podružnice u Njemačkoj, o manifestacijama koje je Udruga organizirala, o izdavaštvu Udruge, o zbivanjima u Visočkoj gimnaziji i uopće u provinciji Bosni Srebrenoj te o preminulim franjevcima i članovima Udruge. Zastupljeni su također brojni prikazi knjiga koje su objavljivali članovi Udruge ili pojedini bosanski franjevci te uopće knjiga koje su članovima Udruge iz različitih razloga mogle biti zanimljive.

U pojedinim brojevima biltena objavljeni su prilozi eminentnih hrvatskih likovnih umjetnika, najviše našega člana Vlatka Blažanovića, ali i Đure Sedera, Hrvoja Šercara, Rudolfa Labaša, Ivice Šiška, Dubravke Babić, Ante Lešića, Tihomira Lončara, Gabrijela Jurkića, Vladimira Herljevića, Marijana Dadića i Diane Širić.

Osim biltena Udruga je objavila i osam zbornika. Prvi od njih bio je *Dies academicus* u čast našega najdražeg pokojnog profesora dr. fra Ignacija Gavrana, objavljen 1999. u Zagrebu. Zbornik sadrži priloge Radoslava Katičića, Krune Pranjića, Ante i Slavka Jeličića, fra Alojzija Ištuka, Ivana Kordića, Ante Dugonjića, Ivana Markešića, Slavka Harnija, Željka Ivankovića, Marijana Brajinovića, Jose Džambe, Ive Pranjkovića i Ante R. Šoljića.

Drugi zbornik objavljen je već sljedeće 2000. godine, a posvećen je također našim visočkim profesorima, slavistu i kroatistu dr. fra Rastku Drliću i povjesničaru dr. fra Berislavu Gavranoviću. Sadrži, osim uvodnih i pozdravnih riječi, 13 priloga, između ostalih i priloge Tomislava Ladana, fra Petra Andjelovića, fra Ignacija Gavrana, fra Mate Mrkonjića, Srećka M. Džaje, fra Stjepana Lovrića, fra Marijana Karaule i ostalih.

Godine 2003. objavljen je vrlo zapažen zbornik s naslovom *Pogled u Bosnu* i podnaslovom *Bosanski franjevci i suvremena sakralna umjetnost*. Zbornik su uredili Slavko Harni i Vlatko Blažanović, a sadrži deset priloga, i to fra Marka Karamatića, Željke Čorak, Igora Zidića, Dubravka Horvatića, Slavka Harnija, Lilijane Domić, Vladimira P. Grossa, fra Stjepana Duvnjaka, Ante Dugonjića i Ive Pranjkovića.

Godine 2004. objavljen je još jedan, ovoga puta puno omašniji zbornik (573 str.) posvećen dr. fra Ignaciju Gavranu, i to povodom 90. obljetnice njegova rođenja. Osim autora zastupljenih u prvom zborniku fra Ignaciju u čast autori su pojedinih priloga, između ostalih, Ivo Banac, Stjepan Damjanović, Stipe Botica, fra Mijo Džolan, Darija Gabrić-Bagarić, fra Franjo Emanuel Hoško, fra Božo Lujić, Zvonimir Mrkonić, fra Bazilije Pandžić, Vlado Pandžić, fra Josip Sopta, Pavo Živković itd. Objavljena je i *Bibliografija Ignacija Gavrana*, koju je priredio član naše Udruge Slavko Harni.

God. 2007. Udruga je objavila i zbornik sa znanstveno-stručnog skupa u povođu 140. obljetnice smrti dr. fra Mihovila Sučića (1820-1865), koji je održan na Medicinskom fakultetu u Zagrebu uz izložbu ostavštine fra Mihovila Sučića. Referatima su na skupu sudjelovali medicinari dr. Vladimir Dugački, dr. Dragoš Sučić, dr. Anto Dugonjić te fra Andelko Barun uime franjevačkoga samostana Gorica – Livno, koji je bitno pripomogao organizaciji i održavanju skupa.

God. 2008. objavljen je također omašan (423 str.) zbornik pod naslovom *Život i djelo fra Julijana Jelenića*, posvećen najboljem i najpoznatijem povjesničaru među franjevcima Bosne Srebrenе. Zbornik sadrži čak 23 priloga, između ostalih i priloge Ivana Balte, fra Marka Karamatića, fra Mire Vrgoča, Ante Cvitkovića, Jurja Kolarica, Željka Pavića, Vesne Ivanović, Vine Mihaljevića, fra Marka Oršolića, fra Zvonka Milkovića itd.

Već sljedeće 2009. godine, u izdanju Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko i Pergamene iz Zagreba, objavljen je zbornik pod naslovom *Ivan fra Franjo Jukić (1818-1857)*, koji sadrži priloge sa znanstvenoga skupa održanog 2. lipnja 2007. u Beču i 3. lipnja 2007. u Zagrebu. Sadrži priloge Marka Lukende, Marije Salzmann-Čelan, Željka Ivankovića, fra Drage Bojića, Rudolfa Mijoča, Ive Pranjkovića i fra Ivana Nujića.

Godine 2010. objavljen je zbornik pod naslovom *Jezična skladanja* i podnaslovom *Zbornik o šezdesetogodišnjici prof. dr. Ive Pranjkovića*. Zbornik su uredili Lada Badurina i Vine Mihaljević, a sadrži jezikoslovne priloge Josipa Silića, Krešimira Mićanovića, Ismaila Palića, Marije Znike, Lade Badurine, Marine Katnić-Bakaršić i Vesne Požgaj Hadži, Lane Hudeček i Luke Vukojevića, Zrinke Jelaske, Branka Kune, Branimira Belaja, Stjepana Damjanovića, Mire Menac-Mihalić i Ante Šoljića.

Osim zbornika Udruga je, sama ili u suradnji s drugim ustanovama, objavila i nekoliko publikacija od kojih posebno izdvajam katalog izložbe održane u Münchenu, Zagrebu i Sarajevu pod naslovom *Lica Bosne*, objavljen u suradnji Hrvatskog obiteljskog kola iz Münchena i podružnice naše Udruge u Njemačkoj. Riječ je o dojmljivim fotografijama Erike Groth-Schmachtenberger iz 1935. i 1938. godine.

Godine 2004., 2005. i 2006. Udruga je u suradnji s Katoličkom misiju u Giessenu objavila tri knjige propovijedi, razmišljanja i dojmova našega člana đakona Mate Valjana.

God. 2005. podružnica naše Udruge u Njemačkoj objavila je vrlo zapaženu knjigu našega člana, povjesničara uz München i bosanskohercegovačkog akademika Srećka Matka Džaje pod naslovom *Eseji, razgovori, polemike, prijevodi*, koju je priredio Jozo Džambo.

Udruga je također 2008. godine objavila i *Leksikon članova Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko*, koju je priredio član Udruge Ivan Markešić.

Najnoviji su projekti Udruge vezani za nosače zvuka. Jednoime od njih naslov je *Pjesma nad pjesmama*, a drugome *Memorabilia Bosne Srebrene*. Prvi je projekt zapravo multimedijiški, a realiziran je 2013. godine. Sadrži spot „Pjesma nad pjesmama“ koji izvodi Tereza Kesovija“, CD, pjesmaricu i popratnu knjižicu s izborom pjesama VIS-a Jukić u aranžmanu Ante Gele. Osim aktualnog sastava VIS-a Jukić pojedine pjesme izvode na nosaču zvuka renomirani pjevači Tereza Kesovija, Nina Badrić, Ivan Mikulić, Ivana Vrdoljak – Vanna, Ivana Husar Mlinac, Doris Dragović, Željko Bebek, Marija Husar Rimac, Zorica Kondža i Kemal Monteno.

Drugi projekt, koji nažalost još nije realiziran zbog nedostatka finansijskih sredstava, jest nosač zvuka (u dva dijela) pod naslovom *Memorabilia Bosne Srebrene*, a sadrži izbore iz tekstova fra Nikole Lašvanina, fra Filipa Lastrića, fra Bone Benića, fra Marijana Bogdanovića, Ivana fra Franje Jukića, fra Grge Martića, fra Jake Baltića, fra Bone Ravlića i fra Ljube Lucića. Tekstove je izabrao Jozo Džambo, a čitaju ih Joško Ševo i Dragan Despot. Za glazbu je zadužen Ante Gelo, a za grafičko oblikovanje član naše Udruge, akademski slikar Vlatko Blažanović.

Osim tih dvaju projekata treba svakako spomenuti i digitalna izdanja pod naslovom *Fra Vjeko Ćurić – svjedok*, u kojem je riječ o fra Vjeki Ćuriću, misionaru u Ruanđi, te dokumentarni film o svetištu sv. Ivana Krstitelja u Podmilaču kod Jajca.

Kad se sve što je rečeno uzme u obzir, mislim da se može zaključiti kako je naša Udruga u izdavačkoj djelatnosti učinila znatno više nego što se od nje objektivno moglo očekivati. Uz predsjednike Udruge, Antu Jeličića, Nikolu Žilića i aktualnoga predsjednika Vinu Mihaljevića, tajnike Udruge Slavka Jeličića, Vinka Hrkaća i Matu Pelivana te, dakako, uz naše financijere od kojih većinu čine članovi naše Udruge koji djeluju kao poduzetnici, u nesebičnom radu na području izdavačke djelatnosti posebno su se isticali članovi Udruge Jozo Džambo, Slavko Harni, Vlatko Blažanović, Ivan Markešić i Anto Dugonjić. Svima njima srdačno zahvaljujem, a svima vama ovdje prisutnima želim ugodno i plodonosno današnje druženje uz tradicionalni franjevački pozdrav *Pax et bonum!*

Udruga đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije Visoko e.V.

Gemeinschaft ehemaliger Schüler und Förderer des Franziskanergymnasiums in Visoko e.V.

Predsjednik: Josip Andrić, Hinter den Gärten 17,
89231 Neu-Ulm, Tel.: 0731/492003656

**Izvještaj sa zasjedanja Udruge bivših visočkih đaka – Ogranak za Njemačku,
održanog u Wiesbaden-Naurod 1 - 2. listopada 2016.**

*Ivan Jeleč,
tajnik*

Predsjednik Ogranka Udruge bivših visočkih đaka – ograna za Njemačku Marijan Dadić pozvao je članove na susret u Wiesbaden - Naurod 1 - 2. listopada 2016.

Odazvali su se sljedeći članovi: Josip Andrić, Marko Bagarić, Marijan Dadić, Srećko Džaja, Jozo Džambo, Ivan Jeleč, Mijo Nujić, Mato Valjan. Gost Udruge bio je naš prijatelj Dinko Aračić iz Düsseldorfa.

Predložen je sljedeći dnevni red:

1. Pozdrav i izvještaj predsjednika Udruge o radu u protekloj godini
2. Izvještaj tajnika
3. Izvještaj rizničara o "imovinskom stanju"
4. Rasprava o izvještajima i njihovo usvajanje
5. Izbor novog vodstva
6. Predavanje Joze Džambe: *Sjećanja na staru Bosnu austrougarskog žandara Františeka Valoušeka*
7. Razno

Sudionici susreta jednoglasno su prihvatili predloženi dnevni red.

Točka 1: Predsjednik je pozdravio prisutne i zahvalio svima za uloženi trud koji je bio potreban kako bi do ovog susreta došlo. Pročitao je pozdrave i isprike kolega koji nisu mogli sudjelovati: Ante Đoje, Tome Barbića, Mate Baotića, Ante Batarila, Ilijе Bošnjaka, Joze Ćačića, Joze Jerkovića i Franje Lozića.

Točka 2: Izvještaj koji su članovi dobili još s božićnom poštom dan je na razmatranje. Nije bilo nikakvih dopuna.

Točka 3: Rizničar Josip Andrić izvijestio je o izdacima u protekloj godini. Rizničar je napravio tabelarni prikaz svih novčanih primitaka i izdataka. Prema tablici vidljivo je kako je stanje na kontu trenutno 1600 €.

Točka 4: Oba izvještaja jednoglasno su usvojena.

Točka 5: Predsjednik je uime rukovodstva zahvalio na povjernju u proteklom mandatu i predao riječ Mati Valjanu da on kao predsjednik izbornog povjerenstva vodi izbor novog rukovodstava. Nakon kraće rasprave izabrano je novo predsjedništvo:

Predsjednik: Josip ANDRIĆ, Hinter den Gärten 17 89231 Neu – Ulm (jednoglasno izabran);

Podpredsjednik: Mijo NUJIĆ, Kettler Str. 13 67065 Ludwigshafen (jednoglasno izabran);

Tajnik: Ivan JELEČ, Diedenhoferstr. 1 70435 Stuttgart (jednoglasno potvrđen);

Rizničar: Josip ANDRIĆ, Hinter den Gärten 17 89231 Neu – Ulm (jednoglasno potvrđen).

Uime novoizabrnnog predsjedništva Josip Andrić zahvalilo je na izboru i povjernju i obećao da će nastaviti s radom istim žarom kao i dosadašnja predsjedništva.

Točka 6: Jozo Džambo održao je predavanje na temu: „Sjećanja na staru Bosnu austrougarskog žandara Františeka Valoušeka“. Bilo je to veoma zanimljivo predavanje u kojem je Jozo kratko prikazao život žandara Valušeka, porijeklom Čeha koji je od 1902. do 1918. bio na službi u Bosni, uglavnom na području istočne Bosne. Valoušek je iza sebe ostavio rukopis od nekoliko tisuća stranica na kojima je ocrtao svoje doživljaje iz tog vremena, život i navike ljudi s kojima je bio u dodiru, političku situaciju i zvanje žandara koje je on zdušno i savjesno obavljao. Iz tog rukopisa napravljen je kratki izbor koji je prvotno objavljen na češkom jeziku, a 2015. godine doživio i domaće izdanje u nakladi „Bosanske riječi“ u Sarajevu. Valoušekova sjećanja dragocjen su dokument koji iz jedne specifične perspektive ilustrira bosansko-hercegovačku prošlost na početku 20. stoljeća i do završetka Prvoga svjetskog rata.

Točka 7: Razno

Glavna tema u ovoj točki bila je budućnost podružnice. Suočeni smo s činjenicom da nas je svake godine sve manje, iz više ili manje opravdanih razloga. Iz pisama isprike može se vidjeti da su često razlozi isti. Naime, „ostarilo se, a i oslabilo se“. Većina naših članova odavno je u mirovini. Neki su se privremeno ili za stalno vratili u domovinu tako da je kontakt s „Ogrankom“ sve rijedji. Zbog toga smo zaključili da „Ogranak“ ugasimo kao „e. V.“, to jest da ga ispišemo iz registra udruga prema u Njemačkoj važećim propisima, ali da svoje okupljanje i djelovanje nastavimo u kao i do sada uobičajenom obliku.

Dogovoren je da sljedeće godine organiziramo proslavu 20. obljetnice „Ogranaka“ Udruge u Njemačkoj. Za sada planiramo proslavu polovinom studenog 2017. u Wiesbadenu. Za organiziranje proslave odgovorni su Josip Andrić, Marijan Dadić, Ivan Jeleč i Mijo Nujić. Bilo je govora i o mogućem sadržaju proslave, te su u tom pogledu izneseni i neki prijedlozi o kojima će trebati još razgovarati i vidjeti jesu li i u kakvom obliku ostvarivi. Dogovoren je da će na oblikovanju tog programa sudjelovati također naši članovi Srećko Džaja i Jozo Džambo.

Postavljeno je pitanje što je s CD projektom „Memorabilia Bosne Srebrenе“ koje je sadržajno pripremio naš član Jozo Džambo uz suradnju Srećka M. Džaje, a čije je realiziranje na sebe preuzeila „Središnjica“. Odavno nemamo nikakvih pouzdanih

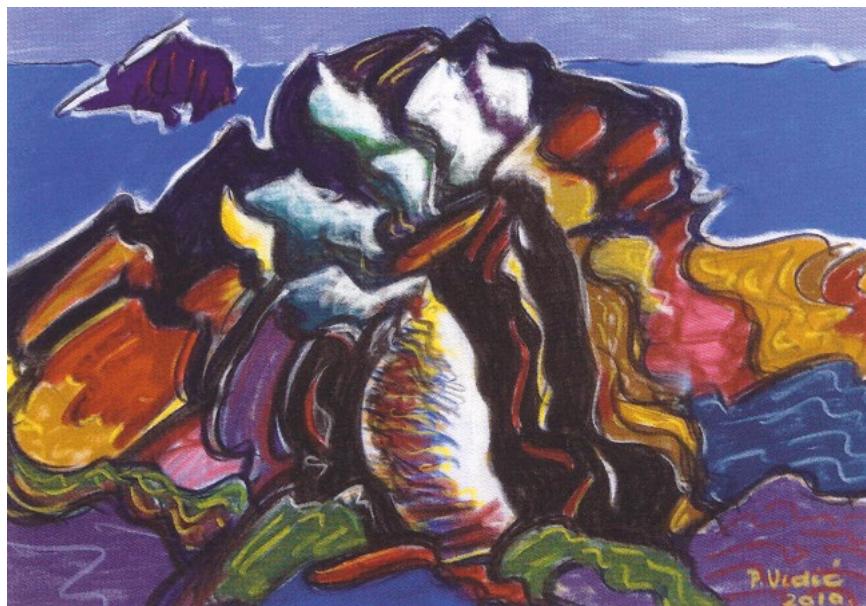
informacija dokle se s tim stiglo, pa čemo zato zatražiti od predsjedništva i predsjednika „Središnjice“ da nas što prije u pismenoj formi o tome obavijeste, kako bismo znali što nam je činiti dalje.

Radni dan završili smo „večernjom molitvom“ časoslova, a onda nastavili naše druženje koje je za nas uvijek mnogo više od jela i pića. Kao da se onaj blagoslov što ga molimo prije jela uistinu spusti u naša srca pa se raznježimo kao da smo opet ona mala visočka djeca što se raduju kada se nađu poslije raspusta, pa priči i pjesmi nikada kraja. Bilo nas je malo, ali je društvo bilo veselo i razgovorno. I ovaj put smo ostali do kasno ili do rano, kako se uzme, uz ugodne razgovore.

Sutradan na red su došle i ostale bitne i nebitne stvari oko „Udruge“. Podmimirili smo svoje obaveze, izravnali račune i još jednom čvrsto dogovorili da se sljedeće godine nađemo polovinom studenog na proslavi dvadeste obljetnice postojanja „Ogranka“ u Njemačkoj.

Bilo je još mnogo ugodnih razgovora prije i poslije ručka, a onda je došlo vrijeme da se razilazimo na sve strane, kao ono nekoć kad se kreće kućama, a onda i čvrsta obećanja da čemo nastojati da se, ako Bog da, i dogodine vidimo - u Wiessbadenu. A do tada budite svi pozdravljeni našim franjevačkim pozdravom - Mir i dobro!

Wiesbaden – Naurod, 2. listopada 2016.

Otac i sin

Gemeinschaft ehemaliger Schüler und Förderer des Franziskaner gymnasiums in Visoko e.V.

**Udruga đaka i prijatelja
Franjevačke klasične gimnazije – Visoko**
Hinter den Gärten 17, 89231 Neu-Ulm, Tel.: 0731/492003656

Neu-Ulm, 27. 11. 2016.

Poštovano Predsjedništvo!

Uz zapisnik s ovogodišnjeg zasjedanja naše Udruge u Wiesbadenu šaljem Tebi i kolegama u Zagrebu u svoje osobno ime kao i u ime svih članova Podružnice za Njemačku srdačne pozdrave.

Josip Andrić

Kako se iz zapisnika vidi, mi namjeravamo iduće godine također na neki način obilježiti postojanje i djelovanje njemačkog ogranka Udruge. Na sastanku u Wiesbadenu bilo je nekih prijedloga na tu temu, ali smo zaključili da ćemo konkretni program utvrditi u veljači iduće godine kako bismo imali dovoljno vremena za pripremu.

Rado bismo u program naše male proslave uvrstili kao središnju točku i promociju CD-a *Memorabilia Bosne Srebrenae*, dakako pod uvjetom da taj projekt do tada bude konačno i ostvaren. Stoga Te molimo da nam odgovoriš da li s time možemo *pouzdano* računati? U slučaju da to iz bilo kojih razloga nije moguće, mi bismo program drukčije oblikovali i organizirali.

Ali i bez obzira na našu obljetnicu i planove, rado bismo znali kako stoji s tim projektom koji je na više mjesta i u više navrata usmeno i pismeno najavljuvan kao ozbiljan projekt.

O *Biltenu* smo već u nekoliko navrata komunicirali i davali svoje prijedloge, ovom zgodom tome nemamo ništa više nadodati.

Unaprijed hvala, uz kolegijalni pozdrav!

Promocija u Essenu

Knjiga hrvatskog autora Mate Baotića na latinskom jeziku objavljena u Njemačkoj

Umirovljeni profesor latinskog jezika, filozofije i katoličke teologije Mato Baotić, koji je pola svog života proveo u Njemačkoj, nedavno je objavio i u Essenu predstavio knjigu pod nazivom „Dialogus de scriptoribus poetisque Romanis“.

U knjizi koja je napisana na latinskom jeziku, Baotić je objavio dijaloge čuvenih rimskih pisaca i pjesnika.

Za učenike i studente

Pisac knjige Mato Baotić rođen je u Novom Selu pokraj Bosanskog Šamca. Maturalni ispit položio je u Visokom, u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji.

Studirao je katoličku teologiju u Sarajevu, a nakon studija dolazi u Njemačku gdje studira latinski i grčki jezik. Te je predmete preda-

ZVONKO BOSNIĆ

M. Baotić bio je profesor latinskog jezika u njemačkim školama

vao u njemačkim školama.

Kako je rečeno na predstavljanju u Essenu, knjiga je prikladna za učenike i učenice latinskog jezika viših razreda i za studente latin-

skog jezika, a isto tako i za sve one koji vole taj jezik.

Značaj Augustina

– Likovi ovog dijaloga su Aurelius Augustinus, biskup Ambrosius i njegov sekretar Paulinus. Augustin je glavna osoba dijaloga, jer je on napisao mnoge knjige na latinskom jeziku, u kojima ili hvali ili kritizira skoro sve rimske pjesnike i pisce, kazao je Baotić ističući kako mu je želja bila da studenti mogu upoznati tog čuvenog kršćanskog pisca i filozofa, istaknuo je Baotić.

U prvom dijelu knjige on obrađuje život i rad dvadeset pisaca i pjesnika koji su živjeli prije Krista, a u drugom dijelu predstavlja život i djela dvadeset pisaca i pjesnika koji su živjeli poslije Krista. (Zvonko Bosnić) •

Kratki izvještaj o Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji i Franjevačkom sjemeništu

Franjevačka klasična gimnazija u Visokom – jedina klasična i jedina franjevačka gimnazija u Bosni i Hercegovini, temeljna ustanova za odgoj i izobrazbu u Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj (Sarajevo), osnovana je 1882. godine ujedinjavanjem dotadašnjih franjevačkih samostanskih škola u Kreševu. Odatle je već sljedeće godine preselila u Guču Goru (kod Travnika, u srednjoj Bosni), a 1900. godine uselila se u tada novoizgrađeni objekt u Visokom, gdje i danas funkcioniра.

Gimnazija je od početka svoje djelatnosti do 1945. godine bila otvorena za sve učenike željne znanja. Za to vrijeme, osim franjevačkih sjemeništaraca pohađali su je i "vanjski đaci" različitih konfesija. Budući da je sve više vanjskih đaka dolazilo iz udaljenih mjesta, podignut je 1928. učenički internat, ali su ga komunističke vlasti 1945. godine nasilno otele i pretvorile u vojarnu, a 1946. Gimnazija je bila posve zatvorena. Ipak, vlast je 1947. dopustila da Gimnazija može raditi, ali samo za izobrazbu sjemeništaraca franjevačkih provincija iz Bosne (Sarajevo) i Hercegovine (Mostar). Tek 1992. godine Gimnazija je javno priznata, a tijekom rata (1992-1995) radila je u izbjeglištvu u Baškoj Vodi (blizu Splita, u Hrvatskoj). Koncem 2005. godine fratrima je vraćen Konvikt te je 2007. godine Gimnazija ponovno otvorena svim učenicima i učenicama bez obzira na vjersku pripadnost, a 2009. godine prva skupina učenika (prvi put nakon 1945. godine) uselila se u novoobnovljeni konvikt.

U Gimnaziji je zaposleno ukupno 25 profesora, od kojih su 10 svećenici-franjevići, te 12 vanjskih profesora. Sjemeništarci osim duhovnika, koji je ujedno magistar postulanata, imaju tri odgojitelja, a za odgoj učenika u konviku brinu jedan svećenik i tri časne sestre franjevke Krista Kralja.

Sjemeništarci uglavnom dolaze iz župa koje vode franjevci. Budući da se broj vjernika u mnogim župama zbog ratnih progona i poratnog iseljavanja uvelike smanjio, a neke su župe gotovo nestale, posljednjih desetak godina znatno se smanjio i broj sjemeništaraca. Međutim, zbog otvaranja Gimnazije za vanjske đake ukupan broj učenika znatno se povećao, tako da početkom školske godine 2015/16. Gimnaziju pohađa ukupno 165 učenika i učenica: 24 franjevačka sjemeništarca (18 kandidata Bosne Srebrene i 6 Hercegovačke provincije) 99 konviktoraca i 42 vanjska đaka. Također, nastavu po posebnom programu pohađa i 5 postulanata Bosne Srebrene.

Gimnazija ima i knjižnicu s oko 64.000 knjiga, koje fratri posuđuju ne samo svojim učenicima nego – bez naknade – i drugim studentima i građanima Visokog. U gradu inače živi oko 13.000 stanovnika, a među njima je svega oko 2% katolika. Međutim, svojim dugogodišnjim upornim i svestranim radom i svjedočenjem braća su izgradila vrlo prijateljske odnose s većinskim muslimanskim stanovništvom, koje prepoznaje naše zauzimanje za opće dobro. Zbog toga je Gimnazija prepoznata ne samo kao važan stup franjevačke prisutnosti u Bosni i Hercegovini, nego i kao

*Fra Zvonko Miličić,
ravnatelj
Franjevačke klasične
gimnazije Visoko*

rasadnik prijateljstva i suživota različitih religija, a te su vrijednosti bh. društvu i te-kako potrebne. Stoga, nastojeći i dalje razviti svoju djelatnost, Gimnazija je, ponaj-više uz pomoć donatora iz Njemačke (*Renovabis i Kirche in Not*), upravo dovršila iz-gradnje vlastite sportske dvorane. Otvaranjem vlastite sportske dvorane Gimnazi-ja postaje još privlačnijom za buduće učenike, a dvorana će služiti i za organizira-nje susreta i sportskih natjecanja franjevačke mladeži te za povezivanje Gimnazije s drugim školama sličnoga profila.

Radost boja

Franjevačka klasična gimnazija
Classicum gymnasium franciscanum
Visoko

Bosne Srebrenе 4 ♦ BiH-71300 Visoko

Tel. 032 738 723 ♦ www.fkg.edu.ba ♦ fkg.visoko@gmail.com

Račun: Unicredit Bank, Mostar ♦ SWIFT: UNCRBA22 ♦ IBAN: BA393389104800922467

Br.447/16.

Udruga daka Franjevačke klasične gimnazije Visoko
Bogovićeva 1/1
10000 Zagreb
Hrvatska

Predmet: Molba za pomoć u snimanju dokumentarnog filma o FKG

Poštovani,

Molimo Vas da podržite projekt snimanja dokumentarnoga filma o našoj Gimnaziji.

Franjevačka klasična gimnazija u Visokom – jedina klasična i jedina franjevačka gimnazija u Bosni i Hercegovini, temeljna ustanova za odgoj i izobrazbu u Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj, osnovana je 1900. godine.

Gimnazija je od početka svoje djelatnosti otvorena za sve učenike željne znanja. Budući da ih je sve više dolazio iz udaljenih mesta, podignut je 1928. učenički internat – Konvikt, koji su vlasti 1945. godine nasilno otele i pretvorile u vojarnu, a 1946. Gimnazija je bila posve zatvorena. Ipak, 1947. ponovno je odobren rad Gimnazije, ali samo za izobrazbu franjevačkog pomlatka franjevačkih provincija iz Bosne i Hercegovine. Napokon, 1992. godine Gimnazija je javno priznata, tijekom rata (1992-1995) radila je u izbjeglištvu u Baškoj Vodi, a koncem 2005. vraćen nam je Konvikt. U jesen 2007. godine ponovno smo otvorili vrata naše Gimnazije učenicima i učenicama koji su željni stjecanja dobrih znanja, a 2009. godine prva skupina učenika (prvi put nakon 1945. godine) uselila se u novoobnovljeni Konvikt. Od tada Gimnazija dvostrukom snagom ospozobljava mlade ljudi koji žele biti snaga u obnovi naše Domovine.

Naša Gimnazija ove godine navršuje 115 godina rada. Zbog toga smo odlučili o njoj napraviti jedan dokumentarni film. Molimo Vas da poduprete naš projekt (*Troškovnik* u privitku) kako bi dokumenti o neprolaznoj vrijednosti rada naše Ustanove bili dostupni svima.

Unaprijed Vam srdačna hvala.

S poštovanjem,

Visoko, 23. lipnja 2016.

12

NAŠA RIJEĆ
Utorak, 02.05.2017.

USPJEŠNIH 117 GODINA RADA I DJELOVANJA FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE U VISOKOM

obrazovanje

Otvorimo vrata ljepšoj budućnosti BiH

Franjevačka klasična gimnazija u Visokom je u četvrtak 27. aprila proslavila Dan škole, tačnije svoj 117. rođendan. Čelići ljudi ove školske ustanove, jedinstvene u našoj zemlji, zajedno sa svojim učenicima su pripremili bogat program obilježavanja, koji se tradicionalno održava krajem mjeseca aprila, odnosno pred sam kraj školske godine. Ove školske godine nastavu u Franjevačkoj gimnaziji pohodalo je

130 učenika, dok je 20 njih završilo svoje skolovanje i za njih će uskoro biti priredeni i maturski ispit i maturalsko veče. Sam program obilježavanja Dana škole započeo je svetom misom u samostanskoj crkvi, nakon koje je u auli Konvikta svečano otvorena izložba "Visoko i FKG kroz prošlost".

Fotografije kao istorijska grada

"Čitajući hroniku naše škole pronašao sam podatak da je u avgustu 1882. godine prva skupina učenika došla u Kreševu, tako se ove godine spominjemo 135. godišnjice postojanja Franjevačke klasične gimnazije, odnosno 117. godišnjicu otako je ona došla u Visoko 1900. godine. Puno je generacija, profesora i učenika prošlo kroz školu, pogotovo prije Drugog svjetskog rata, kada je bilo 536 učenika svih nacionalnosti. Deseta je godina otakao smo naša vrata Gimnazije ponovo otvorili za sve učenike i učenice, bez obzira na vjeru i spol, te smo jedina Gimnazija u kojoj su učenici iz oba entiteta i svih kantona.

Tamburaški orkestar
Visoko i naša škola se prožmaju kroz ovih 117 godina i zbog toga smo u sklopu Dana škole odušili i da pokazemo osam slika i 25 fotografija koji pokazuju našu školu, ali i Visoko kroz prošlost", istaćao je direktor Franjevačke klasične gimnazije prof. fra

Zvonko Miličić, koji je nagnasio da su fotografije svojevrsna istorijska grada za poznavanje Visokog i života njegovih građana.

Također, tokom izložbe promovisana je knjižica/brošura "Car-kralj u Visokom 1910. godine", koja govori o

posjeti tadašnjeg cara Austro-Ugarske Visokom i BiH, autora Zdenka Antovića i Gorana Čakića. O knjižici je govorio fra Stjepan Lovrić, ističući da monografiju o jednom važnom datumu iz visočke prošlosti doživljava upravo kao prilog isprav-

Dramska sekcija

Nagrađeni učenici

nom pamćenju i objektivnom vrednovanju jednog događaja, bez obzira na današnje različite percepcije austrijskog razdoblja u BiH.

Poticanje ambicioznih učenika

Nakon izložbe, a u prisustvu brojnih zvanica, profesora, učenika i građana Visokog održana je svečana priredba u sportskoj dvorani FKG-a, gdje su svi prisutni mogli pogledati predstavu "Isčekujući Godot" u izvedbi dramske sekcije škole te poslušati muzičke nastupe učenika FKG-a: pjevača, gitarista, violinista, puhača, tamburaša i harmonikaša.

"Sve veće zanimanje za FKG potiče vodeće ljude da razvijaju svoju djelatnost, koja je rasadnik mira, sužova i prijateljstva različitih religija i naroda, a te su vrijednosti našoj domovini BiH istekako potrebne. Osjećamo dužnost da ovoj zemlji i njenim narodima, svim gradinama, a posebno mladima, otvorimo vrata u jednu sretniju i ljepšu budućnost. To nam je zadatak. Naša škola želi poticati ambiciozne učenike koji uspijevaju postići vrhunske rezultate", naglasio je direktor prof. fra Zvonko Miličić obracajući se prisutnima u sportskoj dvorani.

Franjevačka gimnazija se još po nečemu razlikuje

od drugih, a to je učenje klasičnih jezika. Ove godine je održano polaganje međunarodnog ispita iz latinskog i grčkog jezika, koje provodi Asocijacija evropskih udrug sa sjedištem u Austriji, što je još jedan dokaz kvalitetnog rada ove školske ustanove iz Visokog. Nekoliko visočkih učenika na tom ispitu je dobitilo zlatne medalje.

Martina Škoro učenica generacije

Dan škole je iskoristeni i da se uruči nagrade učenicima koji su tokom ove školske godine učestvovali na raznim takmičenjima, dok je odlukom većine profesorica i profesora, za učenicu generacije u školskoj 2016/17. godini proglašena Martina Škoro.

"Moram istaći da ima mnogo učenika u našoj generaciji koji su zaslužili da budu na mom mjestu, zato hvatala svima i hvala profesorima koji su izabrali upravo mene. Hvala i svim odgajateljima i Upravi škole, a veliko hvala i našem razredniku fra Zvonku

Benkoviću, koji nas je kroz četiri podržavao i vodio. Ova škola ne samo da mi je pružila znanje nego i mnoge mogućnosti te otvorila vrata da odredim svoje ciljeve i proširim vidike. Ono najvažnije što mi je pružila jest da sam ovdje stekla divnu prijateljstva i ovim želim da potaknem sve učenike da znaju da se trud isplati. Na kraju bih samo naglasila da sam ponosna na svoju generaciju jer smo se zajedno izborili do kraja", poručila je učenica generacije Martina Škoro. (N.K.)

Detalj sa izložbe

Izazov moderni: Zagreb - Beč oko 1900. Slikarstvo, kiparstvo i arhitektura Zagrebačke i Bečke secesije

U Zagrebu je u galeriji Klovićevi dvori od 9. veljače do 7. svibnja 2017. održana izložba pod nazivom *Izazov moderne: Zagreb – Beč oko 1900. Slikarstvo, kiparstvo i arhitektura Zagrebačke i Bečke secesije*. Na izložbi su prikazana djela austrijskih i hrvatskih umjetnika iz toga razdoblja. Od hrvatskih umjetnika zastupljeni su: R. Auer, Vl. Bušković, M. C. Medović, I. Meštrović, a i drugi. Hrvatski ljubitelji umjetnosti uglavnom dobro poznaju svoje domaće autore, a neki od njih, primjerice M. C. Medović već je bio u kratkom monografskom eseju predstavljen na stranicama Biltena.

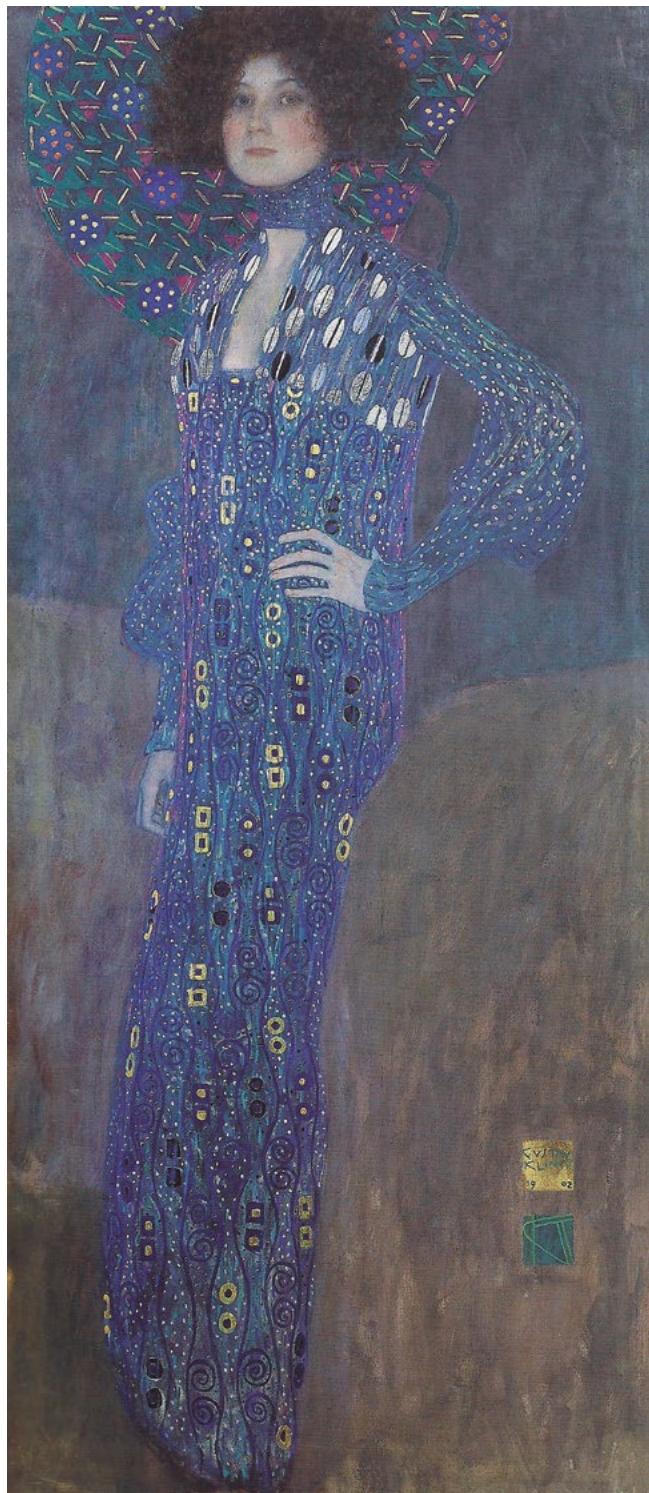
Dakako, ovdje su predstavljeni i austrijski umjetnici, a među njima je svakako najpoznatiji i najznamenitiji GUSTAV KLIMT kojeg neki umjetnički kritičari nazivaju i jedinstvenim, a njegovu umjetnost unikatnom. Posebice su poznati njegovi portreti žena u haljama od cvijeća. Ovdje će biti kraće analiziran životni i umjetnički put Gustava Klimta uz komentare njegovih radova koji nisu predstavljeni na ovoj izložbi, a referiram se na njegovu veliku izložbu u Beču 2000 – 2001. u glasovitom dvorcu – umjetničkoj galeriji Belvedere, koju sam posjetio.

I ovaj prilog mogao bih nasloviti kao *Gustav Klimt: slikar u limbu s rascvjetalim ženama*. Ako bi se Klimta trebalo predstaviti u najkraćim crtama, moglo bi se navesti kako je najviše slikao žene i cvijeće, ali ne u pojednostavljenom odnosu, već u kaleidoskopskim značenjima kao Erosa i Thanatosa, dakle u životnom zanosu radosti i vedrine nasuprot snagama prisilnog okretanja mračnim stranama života, stradanjima i propadanju, bolestima, starosti i konačno smrti.

Klimt je u svojem zrelom razdoblju godinama izrađivao po narudžbi portrete bečkih dama iz visokog društva, ali i nekih alegorijskih prikaza. Iskazao se kao slikar ljepote žene naglašavajući njenu senzibilnost i erotizam. U skladu je to i s navodima Klimtovog znanog kolege Adolfa Loosa koji je pisao da je sva umjetnost erotiska, a Klimt to i eksplicitno slika na većini svojih portreta žene, a posebice je to vidljivo na slici *Nuda Veritas* iz 1899. gdje je naslikao nagu uzbudljivu crvenokosu damu visoku dva metra i neskriveno na njenom golom tijelu pokazuje i njene crvenkaste stidne dlačice.

Klimt je rođen 1862. u Baumgartenu, na periferiji Beča, a umro je 1918. u Beču. U njegovo doba Beč je bio dominantno pod utjecajem vladajuće visoke buržoazije koja je nametala svoje poglavito dekadentne životne vrijednosti. Treba se prisjetiti da su tada u Beču djelovali i iznimni umjetnici i intelektualci goleme kreativnosti kao Sigmund Freud, Gustav Mahler, Otto Wagner, samo da spomenemo neke. Dobra je znano koliko je Freud pridavao značenje seksualnosti i erotizmu sve do pojma panseksualnosti. Uveo je on i pojam svijeta simbola, psihanalitičko tumačenje snova, čega su se posebice dohvatali nadrealisti nekritično prihvatajući sva tadašnja

Anto Dugonjić

Gustav Klimt,
Portret Emilie Flöge

Freudova tumačenja, a koja će kasnije moderna medicina značajno korigirati jer snavi ovise o radu mozga u snu i na javi i ne mogu se tumačiti samo nekim proizvoljnim makar i literarno primamljivim analizama.

Klimtov otac bio je bakrorezac i Klimt se rano upoznao s tim umijećem, a u svojoj 14. godini upisao se u Školu primijenjenih umjetnosti u Beču gdje ostaje sedam godina i izučava mnoge tehnike kao mozaično i fresko slikarstvo, susreće se i s motivima Dürerovih drvoreza, a kopirao je i neke slike primjerice Tizianovu Isabella d'Este. Već tada je bio zapažen od svojih profesora uz čiju je preporuku, uz brata i jednog prijatelja, dobio narudžbu za izradbu dekoracija na stubištu Muzeja prirodnih umjetnosti u Beču.

Ubrzo će se Klimt izdvojiti od svojih suradnika radeći personifikacije Skulpture, Tragedije, Glazbe prema likovima bečkih dama, često i iz gradskog polusvijeta žena sa zavodničkim stavom i izazovom. On je već tada, a na tragu Freudova učenja o *horror vacui*, tj. strahu od slobodnog prostora ukrašavao pozadinu svojih slika obiljem ornamentacije koju će reducirati tek u poodmaklim godinama svoga života kada je dosegao istinsku slobodu stvaranja. Trudio se on na svojim slikama zadržati dubinu podsvjesnog i zagonetne labirinte uma u skladu s čuvenom izrekom L. Havesia: „Svakome dobu njegova umjetnost, svakoj umjetnosti sloboda“.

Inače i Beč je tada hvatao korake sa svjetskim tokovima u umjetnosti i pojavili su se bečki secesionisti 1897. objavljajući rat svim slikarima lošeg ukusa tražeći borbu za umjetnost samu. Klimt se pridružuje secesionistima koji će ga imenovati i svojim predsjednikom, ali će on ostati vjeran svojim dotadašnjim idealima i prema onom elitističkom citatu L. Scheffera: „Istinsku umjetnost stvaraju samo rijetki kako bi je i cijenili samo rijetki.“ Potpuno je to u skladu s mišljenjem slavnog Michelangela što ga je iskazao u razgovoru s Giorgiom Vasarijem, svojim suvremenikom i također slikarom, kiparom i graditeljem te su zaključili da je u svijetu malo velikih umjetnika, a isto tako je malo i velikih poznavatelja umjetnosti.

Krećući se oprezno kroz društvene pejzaže i gustiše bečkih vladajućih krugova Klimt je napredovao i 1902. na glasovitoj izložbi secesionista u Beču u slavu i čast Beethovena i izradio svoj znameniti Beethovenov friz na tri oslikana zida, iskazavši težnju za srećom, ali i patnju nemoćnog čovječanstva i želju za njegovim iskupljenjem kroz jedinstvenu moć umjetnosti i ljubavi. Prikazao je tu i opake neprijateljske sile poput grozomornog majmuna giganta Tifona sa zmijskim repom i krilima u pratnji njegovih kćeri gorgona koje predstavljaju bolest, ludilo i smrt. Ipak kao protutežu prikazuje on na tom frizu i odu radosti s prometejskom Beethovenovom figurom. Na otvorenju izložbe izведен je i sinestezijski pokus: uključivši glazbu, stalnim ponavljanjem četvrtog stavka Beethovenove Devete simfonije pod ravnanjem tadašnjeg direktora Bečke opere tankoćudnog glazbenog genija Gustava Mahlera. Nobelovac Romain Rolland piše tada uzbudljivu, potresnu Beethovenovu biografiju. Te godine u Beč stiže i August Rodin koji posjećuje izložbu i Klimtu čestita na „njegovom tako tragičnom i božanstvenom frizu“.

Među secesionistima tada dolazi do podjele u prosudbi o vrijednosti Klimtova Beethovenovog friza i on se odlučuje napustiti secesiju od čega se ona više nije

ni oporavila, a Klimt je i nadalje crpio inspiraciju u prikazivanju Erosa i Thanatosa slaveći žensku individualnost, njen senzibilitet i erotizam kao snagu što drže stope čovječanstva.

Uz portrete bećkih dama Klimt radi i pejzaže najčešće na Attersee, na imanju obitelji Flöge i načinio je on 54 pejzaža u okviru svojih 230 platna, a nacrtao je i oko 3000 crteža, među kojima ima i vrlo delikatnih, kao postizanje ekstaze žene samozadovoljavanjem.

U pravilu na njegovim pejzažima ljudska bića nisu vidljiva, slično kao kod Van Gogha. Pejzažne slike su mu kvadratnog formata okvira i dijagonalne kompozicije uz asimetričnu konstrukciju. I on je slikao suncokrete, ali je izbjegao Van Goghov usud koji je svoje suncokrete zapalio sunčanom vatrom u kojoj će na kraju i sam sagorjeti, a Klimtovi suncokreti potamnjeli su kao na pomrčini Sunca i tako nikog ne mogu zapaliti. Tako Klimtovi pejzaži više podsjećaju na Monetove lopoče na jezeru u japanskom vrtu.

Ipak glavna preokupacija Klimtu ostaju žene u svojoj nedokučivosti i senzualnosti, a on ih slika nage, ogrnute u cvjetne haljine koje više razotkrivaju nego skrivaju, a slike još zaodijeva u bogatu ornamentaciju iz koje se može iščitati snaga podsvjesnog i nesvjesnog.

U ornamentaciji često koristi zlatne listiće, platinaste pločice, poludrago kamenje, a i čisto zlato. S vremenom on uviđa da takva ornamentacija sliku i opterećuje pa će posljednjih godina svoga života i rada te efekte ornamentacije postupno ublažavati ili izostavljati, što je vidljivo na slici Adam i Eva (1917/18), a donekle i na njegovom remek-djelu Poljubac (1907/08) gdje prikazuje ženu potpuno predanu muškarcu, a koja seksualno treperi u tjesno priljubljenoj haljini uz tijelo s florealnim motivima. Modeli za ovu sliku bili su sam Klimt i njegova voljena Emilie Flöge. Slika je odmah oduševljeno dočekana u krugovima bećke visoke klase.

Na slici Adam i Eva u prvom planu je naga, zavodljiva i putena Eva vjerojatno kao inkarnacija dobrostojeće Bečanke, a u pozadini je tamnije obojen Adam dok je Eva ružičasto obojena s jasnom porukom da Eva zavodi Adama svojom otvorenom seksualnošću i erotskim nabojem, a ne jabukom.

Inače Klimt je na slikama Judite u dvije izvedbe (1901. i 1909. kao Salome) prikazao spoj seksualnosti i smrti, izravno Erosa i Thanatosa, a Judita neskriveno zavodi Holoferna svojim erotskim senzibilitetom i ubija ga mačem što je izravna kastracija, a nije prikazana kao smjerena zaštitnica svog židovskog naroda, što je bećka buržoazija, poglavito židovska, slikaru jako zamjerila.

Tome usprkos Klimt slika i zanosnu uspavanu Danaju (1907 – 08) nakon što ju je „posjetio“ podmukli Zeus kojega nema na slici, ali su ostali njegovi tragovi – zlatni spermiji što plutaju prema zamamnim bedrima ljepotice. Slično će slikar prikazati i Ledu (1917), ali je ta slika u ratovima uništena i sačuvani su samo neki djelomični nacrti i fotografije.

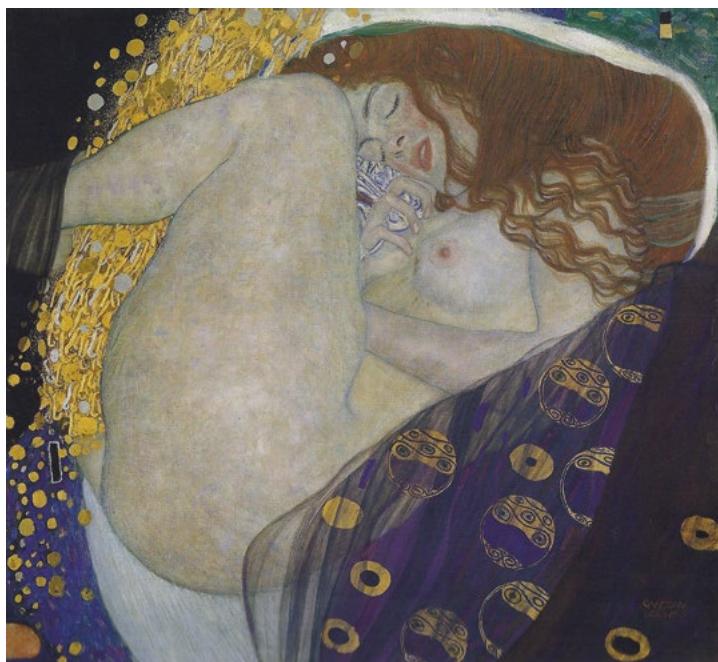
Razvidno je da su Klimta često pratila negodovanja, pa i žestoke reakcije jednog dijela umišljenog bećkog visokog društva: jedanput je od uglednog zbora sveučilišnih

profesora bio optuživan za pornografiju i nesputanu razuzdanost, a u povodu izrade naručenih slika za Sveučilište u Beču i o tome je raspravljao i Bečki parlament.

Ovdje se može prispopodobiti poznatog francuskog slikara Courbeta (1819 – 1877) zapravo njegovu sliku Podrijetlo čovjeka (1866) koja se smatra najizravnijim prikazom ženskog akta u 20. stoljeću. Slika prikazuje ženske genitalije ležećeg nagog modela, potpuno eksplisitno i bez skrivanja i uljepšavanja s vidljivim privlačnim grmićem crnih stidnih dlačica između kojih je naznačen ljevkasti tamnoružičasti kanašić koji ulazi u mistične dubine, tj. u žensku, majčinsku utrobu gdje će se otajstveno stvarati i izrastati novi život i to doista jest bez okolišanja podrijetlo čovjeka. Tu sliku svojedobno je naručio turski diplomat i ambasador u Francuskoj, a slika se sada može vidjeti u glasovitom Musée d'Orsay u Parizu, tom hramu francuskih impresionista. Prije toga slika je proputovala svoju iznimno zanimljivu odiseju, a opis toga puta mogao bi ispuniti i jedan roman.

Gustav Klimt, *Portret Mäde Primavesi*

Gustav Klimt, *Danae*

Pitanje je sada da je takav eksplisitni ženski akt naslikao Klimt bi li uopće mogao opstati u svome Beču pred progoniteljima pornografije, a Courbetu je u Francuskoj nuđena legija časti, što je on odbio primiti od Drugog francuskog carstva kao proklamirani republikanac. Kasnije će i on zbog promjena u politici francuske države zbog svojih političkih stavova biti uhićivan i osuđivan na kaznu zatvora poslije čega će iz svoje Francuske morati bježati i ostatak života provesti u Njemačkoj i Švicarskoj.

Posljednjih godina, pa i desetljeća, u svijetu umjetničkih krugova prati se prodaja poznatih slika znamenitih slikara i objavljuje se koja je slika koje godine postigla najvišu cijenu. Prije nekoliko godina to je bila jedna Klimtova slika, a nedavno je jedan novopristigli kineski milijarder za visoki iznos otkupio poznatu Klimtovu sliku – Portret Adele Bloch-Bauer II (1912.), koju je slikar naslikao kao ženu-lutku, još uvijek i kao moderni idol, ali ona poput lutke čeka da je netko izvadi iz njene skupocjene raskošne kutije gdje se sklonila. Poznate slike i drugih slavnih slikara postizale su visoke otkupne cijene, u pravilu veće od 100 milijuna dolara, kao što su primjerice Van Goghovi Suncokreti, Gauguinove Tahićanke, Cezannovi Kartaši, ali je najviše takvih skupocjenih slika bilo Picassoovih. Posljednjih je godina u svijetu umjetnosti prihvaćeno da pojedine slike koje se plebiscitarno uspnu na pijedestal predstavljaju nacionalno slikarstvo, pa Klimtova slika Poljubac tako predstavlja austrijsko slikarstvo.

Može tu biti i iznenadenja, kakvo je recimo u predstavljanju nizozemskog slikarstva gdje je na tronu Vermeerova slika – Djevojka s bisernom naušnicom. Premda je Vermeer nedvojbeno veliki slikar, ali prisjetimo se kako Nizozemci imaju i nedostižnog Rembrandta, blistavog Rubensa i tragičnog slikarskog velikana Van Gogha.

Klimtov život završava naglo – umire početkom 1918. od posljedica moždanog udara i upale pluća, a posmrtnu masku izrađuje mlađahni veliki Egon Schiele koji je s Oskarom Kokoschkom i uzorom im Klimtom već krčio put Moderne. Ali iste godine naglo umire i Egon Schiele pogoden „španjolskom gripom“, u stvari stravičnom pandemijom ptiće virusne gripe koja će od 1918. do 1920. koliko je potrajala, odnijeti više od 50 milijuna ljudskih života. Iste godine 1918. u Parizu umire veliki, veliki August Rodin, ali ostaju iza njega svoj život i dalje živjeti njegova znamenita dječja primjerice Mislilac kao opća mjesta čak i u životima običnih ljudi.

Tako će iza Klimta ostati i njegove jedinstvene inovativne slike s jasnim i nepatvorenim porukama o dubokoj istini ljepote života, ali i neizbjježne tragičnosti ljudskog življenja.

Gustav Klimt, *Poljubac*

Kratko promišljanje o knjizi pjesama – Molitva pred odlazak Hrvoja Bora (fra Ljube Hrgića)

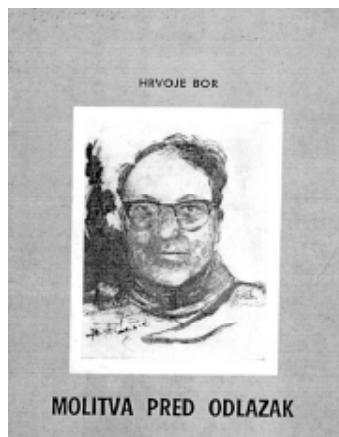
Tomo Barbić

Pismo Josipu Andriću i zahvala za knjigu pjesama *Molitva pred odlazak* koju je napisao Hrvoje Bor, odnosno fra Ljubo Hrgić davne 1951. godine u bolnici u Sremskoj Mitrovici i izdao 1970. godine u vlastitoj nakladi u Zagrebu. U toj knjižici uspješno ga portretirao slikar fra Anto Lešić

Dragi prijatelju, hvala ti za vrijednu knjigu pjesama od ujaka Hrvoja Bora. Kraću i dublju poeziju nisam dugo čitao. Ona me čini ponosnim, ali istovremeno i tužnim, jer sam tu prepoznao svoju sudbinu i stradanje drage Bosne. Da bi se doživjela ljepota povratka potrebno je nekad i daleko otići, rekao je netko davno mudro. Nažalost taj naš odlazak, kao i let lasta u tuđinu, poput Abrahamskog putovanja iz poznatog u nepoznato često je bez povratka. Istina čeznja za povratkom o kojoj je naš pjesnik Bor sanjao u bolnici u Mitrovici dok se molio pred odlaskom i sigurno i za povratak koji je ostao skriven u srcu onog malog koji je šutio i za materom patio i za zavičajnim zagrljajem čeznuo zadnja umire, iako se često i ne dogodi kao i Židovima da vide Jeruzalem, iako se pri odlasku pozdravljaju – Do godine u Jeruzalemu!

Hrvoje Bor po svojim pjesmama i drevnim uspomenama iz Dnevnika koje mi rišu može stajati rame uz rame s velikanima: Andrićem, Matošem, Ujevićem, Vuletićem i mnogim drugim, iako nije bio po vokaciji profesionalni pjesnik ili boem kao oni, nego obični mali bosanski stepski vuk i fratar.

Ukravši ideju razgovora s precima od Zdenka Lešića iz SR i sam kušam razgovarati s navedenim pjesnicima i velikanima i s poštovanim ujacima fratrima iz Lajvanske doline i Bosne ponosne koji su zaslužni da sve moje što imam dolazi iz Bosne i od njih, da parafraziram Andrića. Iako su mnogi odavno mrtvi, ne umanjuje to moju želju za razgovorom i susretom s njima, jer sam mnogo propustio uočiti i zahvaliti im kad sam bio s njima. Tek danas pri odlasku s molitvama njihovim i fra

Hrvoja Bora pjesmaricom nad pjesmama – Molitva pred odlazak, koja je kratka, ali slatka i bolna sudbina svakog smrtnika. Priznat ću ti da sam je sinoć do ponoći čitao i plakao zajedno s ujakom Hrvjem kao dijete u Visokom pod onom dekom čaćinom i materinom da nitko ne vidi. Dalje pjesnik nastavlja stoicevi kako vani drugi misle da smo sretna bića jer materijalno imamo više nego u Bosni, ali nemamo drevnog zavičaja i ta bol nikog se ne tiče iako sam sije radost i uvredama se smije, da prepričam njegovu pjesmu MASKA u kojoj kaže još da je sretan što slavi Boga, a da to drugi ne znaju, jer bi mu zabranili ili ga ismijavali. Posebno je pjesma TAJNA probudila moje uspomene na naše majke i domovinu što je za velikog patnika Matoša imala isto lice kao i Domovina dok je razbojnici progone i vješaju. Sve naše majke patile su za sudbinom svoje djece kao i Marija; nisu ništa mogle promijenit osim moliti se i nadati se njihovom povratku i spasenju.

U pjesmi LASTE zapravo smo i mi te Matoševe ptice koje pate i traže svoje gnezdo i jato. Hrgić kao i Matoš ne razumije nas ptice, laste zašto bježe, nije li tamo bolje, neće vas tuđi pjesnici i ujaci shvatiti kao ja. Fra Ljubo dalje govori da bi i on s pticama pošao, ali mora netko čuvati ognjište. Zato ih moli da se vrate, jer su tamo samo gosti, a kod nas ih čeka raj i Andrićev život od teskoća. Završit ću s Ujevićevom – Svakidašnjom jadikovkom, Matoševim – Iseljenikom i Ljubinom Molitvom na odlasku gdje svi jednako pate žaleći više za sudbinom puka i Bosne nego za vlastitom i traže odgovore na vječna pitanja smisla života i Boga kome idu s molbom za oproštenje zbog zanemarenog poziva, neispunjениh čežnji i oklijevanja, da samo natuknem neke od pjesama Hrvoja Bora, koje sam poslao našem prijatelju iz Udruge Ivanu Markešiću, iako te nisam pitao, jer bi mi ti sigurno to odobrio. Uostalom to je naše zajedničko blago koje je zaslužno za ovo što imamo, ili kako kaže Matoš – Svaka ptica svome jatu leti. Hvala im, živjeli vječno i neka im Bog plati. Na kraju poslušajmo Ljubinu pjesmu Molitvu (pred odlazak) i pjesmu BOLEST kao stanje krize i Kristova krika na križu - Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio? To je teška teološka i filozofska borba smisla i besmisla, nade i straha, tijela i duše koja se boji leta preko oblaka s one strane zida i preko onoga Ujevićevog dokle vidimo.. Da bi nam ta muka bila lakša, pjesnik nudi svirku orgulja i vjeru u Njega, koji nas je dao i uzima sebi, jer smrt nije kraj nego početak novog života i zagrljaja sa zavičajem i nebom, da parafraziram pjenika Andelka Vuletića, koga je ista sudbina tuđine sadesila. Samo veliki i hrabri ljudi mole se na odlasku i ne plaču kao mnogi zemnici, koji ratuju i ruše umjesto da grade i šire ljubav i nadu u bolji svijet i nebo.

Želim da nas i dalje povezuje duh dragih fratara i Ivančićeva hagioterapija i moderne tehnike koje nemaju granica kao ni pjesme i molitve na odlasku dragih ujaka – fratara i pjesnika.

Tvoj prijatelj iz kunderovske nepodnošljive lakoće postojanja, Matošev Iseljenik i Ujevićev sljedbenik Svakidašnje jadikovke pune ovosvjetske buke i zaborava. Tomo Barbic Schwabmünchen, 12. 1. 2017.

Anno Domini 1978. u Visokom - Susret s fra Ignacijem Gavranom

Josip Andrić

Danas sam imao vremena na pretek. Što radim onda? Uzimam i pregledam svoju malu "franjevačku knjižnicu" koja se nalazi u starom ormaru. Te knjige - neke od njih - prate me već od visočkog razdoblja od godine 1978. kada sam bio prvi razred tiron u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom.

Tu su: "Franjevačka gimnazija Visoko, Povijest, poslanje, poziv", Zamarovsky "Junaci antičkih mitova", desetak brojeva zbornika "Jukić", A. Zirdum, "Filip Lastrić Oćevac 1700 – 1783", "Franjevački samostan u Fojnici od stoljeća 14. do 20.". od fra Mije V. Batinića i Ivo Andrić, "Prokleta avlja" napisana čirilicom. Otvaram "Prokletu avlju" i čitam: "Kažem ja uvijek: nisi ti Rastislav, nego Raspislav! Ni ime ti, bolan, na dobro ne sluti. Dok su se fratri zvali fra Marko, fra Mijo, fra Ivo - bio je dobri vakat, a vi sada uzimate neka imena iz romana, odakle li, te fra Rastislav, te fra Vojislav, te fra Branimir. Tako nam i jest."

Nalazim i dva ljetopisa: M. Bogdanović: "Ljetopis kreševskog samostana" i fra Nikola Lašvanin, "Ljetopis". Na prvom praznom listu na drugoj stranici fra Nikoljinog Ljetopisa napisano je lijepo i čitko: "U znak zahvalnosti za marljiv rad u Knjižnici, 31. 7. 1982. fra Ignacije Gavran." Ovdje počinju snažno navirati u meni sjećanja na tog potpuno sijedog fratra.

Godine 1978. upoznao sam osobno fra Ignacija Gavrana u visočkoj Gimnaziji u dobi od oko 64 godine. Bio je sijede kose. Pitao sam se kao petnaestogodišnjak - tiko - tko je taj "starac" s tako bujnom sijedom kosom? Brzo su mi odgovorili učenici viših razreda tko je taj čovjek s bijelom kosom!

Od 1980 do 1982. fra Ignacije mi je predavao sljedeće predmete: filozofiju, psihologiju, povijest umjetnosti i latinski jezik. Početkom osamdesetih godina imao sam priliku pratiti fra Ignacija jednom tjedno na dugoj šetnji po okolnim brdima (npr. Visočica) u Visokom. Te šetnje doživljavao sam kao nešto posebno! One su imale svoj ritual i ritam. Dan i vrijeme šetnje bijahu točno utvrđeni. U pravilu poslije ručka. Cilj šetnje bijaše: a) duševno i umno opuštanje, b) održavanje tjelesne kondicije. Razgovori za vrijeme šetnje bili su jednostavnii i kratki jer se pred očima mora imati svrha hodanja. Pri hodanju se ne treba "zamarati" dubokim i velikim mislima. Zato postoji drugo vrijeme!

Šetajući s fra Ignacijem iščitavao sam s njegova lica i očiju tihu, jednostavnu zadivljenost prirodom i svime sto u njoj postoji: ljudi, životinje, nebo i njegovo plavetnilo, oblaci, šuma, raznolikost oblika, žubor potoka i pjev ptica.

Pamtim i njegov besprijeckorno uredni habit - rijetko sam ga vidio bez habita - opasan bijelim pasom s tri čvora. S lica mu je zračila vedrina. Ljude koje smo susretali na šetnji pozdravljao je srdačno i s kratkim osmijehom. Uočljiv je bio i učiteljev uspravni hod, gotovo graciozan: živost, lakoća i ritam koraka.

Nezaboravno sjećanje na fra Ignacija je svakako kada sam mu pomagao u ljeto, anno Domini 1982. u visočkoj Knjižnici ("Duševna apoteka"). Tu sam izbliza video i doživio - kao novak - ne shvaćajući onodobno sav domet i težinu učiteljeve ljubavi prema mudrosti (sloboda, istina, ljubav i ljepota) i prema knjigama. Znam da je u predavanjima i u razgovorima uvijek isticao važnost intelektualne izobrazbe, ali i ne manje i odgoj voljne strane mladog čovjeka! Očvršćenje volje! Sklad uma i volje koji čovjeku omogućuje pametno, moralno, humano djelovanje na osobnom i društvenom planu! Dakako, ne smije se zaboraviti ni fra Ignacijeva ljubav prema umjetnosti - prema lijepom - koju je kušao prenosići na svoje učenike iz bosanskih i hercegovačkih sela!

Tri puta sam boravio u Rimu. Jednom duže, a dva puta kraće. Svaki put sam imao živu želju vidjeti ta vrhunska djela umjetnosti koja nam je fra Ignacije tako zanosno i stručno predočavao u svojim predavanjima: Crkvu sv. Petra u Vatikanu, Michelangelova djela: Pietà i Mojsije, Sikstinska kapela te Kolosseum i sve druge važne spomenike kulture u vječnom gradu. Tog Michelangelovog Mojsija ne mogu se nagledati! Moram priznati svaki put kad sam stajao ispred Mojsija u crkvi sv. Petra u Okovima da je fra Igancije imao pravo kad nam je to djelo predstavlja! Divo-ta! Vrh umjetnosti! Pada mi na pamet i anegdota koja se priča o umjetniku: Završivši svoga Mojsija u kamenu Michelangelo ga je lagano udario čekicem u koljeno te mu rekao: "De sad progovori, Mojsije!"

S kojim je poštovanjem fra Ignacije uzimao knjigu u ruke i s kojom pažnjom ju je listao. Teško je to pretočiti u riječ. Neponovljivo! To se moralo samo vidjeti vlastitim očima i iskusiti. Za mene i nakon gotovo četiri desetljeća nezaboravno i jedinstveno sjećanje! Ljetopis Nikole Lašvanina - i sam sam rođen u Lašvanskoj dolini - čuvam s posebnom ljubavlju!

U spomen ocu hercegovačke siročadi fra Didaku Buntiću

Ferdo Širić

U organizaciji Provincijalata Hercegovačke franjevačke provincije, a pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske, hrvatskoga člana predsjedništva Bosne i Hercegovine i gradonačelnika Grada Zagreba održana je 22. veljače 2017. u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu svečana akademija u povodu 100-te obljetnice spašavanja gladne djece iz Hercegovine (1917–1919) s posebnim osvrtom na organizatora te humanitarne akcije fra Didaka Buntića (1871–1922), kojega Hercegovci s pravom časte nazivom „hercegovački Mojsije“ ili „otac hercegovačke siročadi“.

Hercegovina i njezini žitelji kao neodvojivi i nespojivi dio hrvatskoga geopolitičkog prostora pretrpjeli su u oba svjetska rata i porača te u Domovinskom ratu najveće ljudske gubitke u cjelokupnom hrvatskom narodu.

U hrvatskom je narodnom prostoru – što zbog ratnih djelovanja, što zbog raznih bolesti, pomora i gladi – u Prvom svjetskom ratu nestalo oko 250.000 ljudi. Hercegovinu je uz ta ratna djelovanja, gdje je na bojišnice Monarhije otišla sva zrela muškost, zahvatila i jaka duga suša, zbog čega je nestalo živežnih namirnica, pa je glad i bolest zaprijetila istrebljenjem i pomorom izgladnjele djece i starčadi. Spašavanje gladne djece potaknuo je, organizirao i vodio legendarni franjevac fra Didak Buntić. On je sa svojom subraćom organizirao skupljanje i slanje djece u Slavoniju, Srijem i Bačku na dohranu i preživljavanje. Prema postojećim evidencijama od gladi je spašeno ukupno 12.300 hercegovačke djece. Veći dio te djece (9.300) vratio se nakon rata svojim kućama, a dio ih je (3.000) ostao kod svojih udomitelja. Fra Didak je najznamenitija osoba toga doba. Uza svoj pastoral, profesorske obveze, pučko prosvjetiteljstvo, spašavanje gladne djece te politički aktivizam, fra Didak je sagradio i jednu glasovitu crkvu – baziliku na Širokom briježu.

Drugi svjetski rat donio je Hercegovini, osim ratne pustoši, još veću nesreću. Hercegovina je izgubila svoje goleme duhovne i intelektualne potencijale. Pred kraj rata god. 1945. „oslobodilačka“ je vojska nerazumnim i neobjasnjivim akcijama na podao i okrutan način pobila 66-ricu fratara - preko 60 posto redovnika tadašnje hercegovačke franjevačke provincije. Da fra Didak nije umro tako mlad (u 51 godini), i on bi zasigurno bio završio na lomači u širokobriješkoj pećini. Za polovicu pogibijenih još se ni danas ne zna za njihove grobove. To je razmjerno najveći pomor redovništva u cijeloj Europi.

U poraču su Hercegovci u znatnijem dijelu tretirani kao nepodobni „antidržavni elementi“. Jugoslavenska ih je vlast tlačila zbog tobožnjega nacionalizma, šovinizma ili klerikalizma, pa su bili prisiljeni (što legalno, što ilegalno) bježati i odlati u inozemstvo trbuhom za kruhom. A mnogima ni tamo nije bilo mira. Udba je za njima slala svoje agente, gdje su ih novačili, terorizirali i zatvarali, a nepokorive i ubijali (Bušić, Crnogorac, Ševo, Barišić, Kraljević i dr.). Oni koji su ostali na svojim

ognjištima, a nisu prihvaćali komunistički režim bili su izloženi progonu, praćenju i kažnjavanju, pa su mnogi, među kojima i redovnici (Zovko, Rupčić, Vlašić) i domicilni biskup Čule, bili dugogodišnji uznici zloglasnih bosansko-hercegovačkih kazamata u Zenici, Foči i Mostaru. Oni Hercegovci koji su otisli u Zagreb na školovanje uključili su se uz studij i u domoljubna streljenja masovnih studentskih pokreta „hrvatskoga proljeća“, kako 1968. tako i 1971, pa su zbog toga nepravednim sudskim odlukama otpravljani na izdržavanje kazne na Golom otoku, u Građiški ili Lepoglavi (Ž. Crngorac, A. Mijatović, I. Gabelica, A. Paradžik, V. Čule, Z. Marić i niz drugih).

U domovinskom, oslobođilačkom i obrambenom ratu Hercegovina se u punini svojih moći uključila u obranu ugrožene matične države, ponajviše aktivnim sudjelovanjem svojih dragovoljaca na ratištima i bojištima, pa i materijalnim i drugim oblicima pomoći, kako u Hrvatskoj tako i u Bosni i Hercegovini. Nemjerljiv doprinos obrani dali su hercegovački iseljenici, od kojih su se mnogi vratili i aktivno uključili u obranu, a drugi pomagali na razne načine. U tom ratu život je izgubilo preko 1.000 ljudi iz Hercegovine, a još više ih je ostalo invalidima. Zbog sudjelovanja u obrambenom ratu još i danas u sudskom pritvoru u Haagu čame šestoricu visokih časnika HVO-a i dužnosnika Hrvatske zajednice Herceg-Bosne čekajući konačnu odluku.

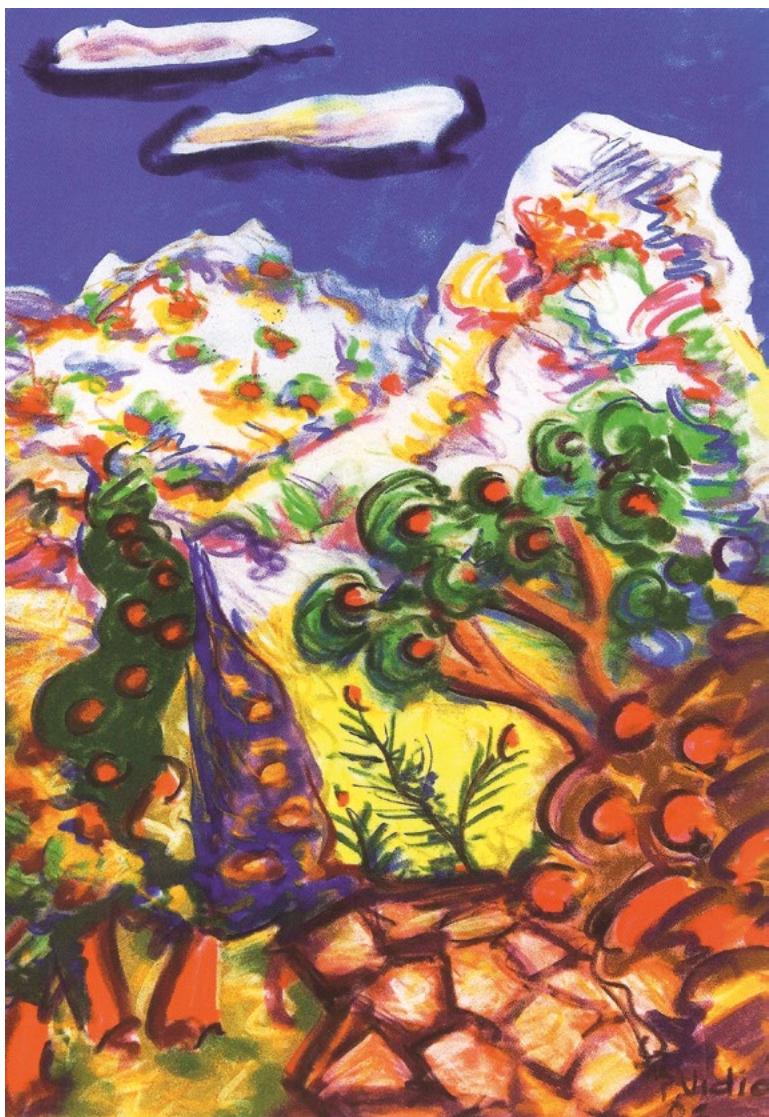
Hrvatska je ipak najveću solidarnost i ljubav pokazala i dala Hercegovini u onim godinama gladi 1917 – 1919. kada je prihvatile prehraniti i udomiti iznemoglu hercegovačku djecu. U tome se posebno istakla žitorodna Slavonija. Hercegovci nikada neće zaboraviti tu dobrotu i humanost. Isto tako u zaborav nikad neće otici organizator te akcije gorostas fra Didak Buntić, jer to pamte potomci te gladne djece, crkva i hercegovački puk, a tu je i trajni spomen fra Didakova crkva na Širokom briještu. Hercegovina je mnogostruko uzvratila i užvratica danu ljubav i Slavoniji i Hrvatskoj, najviše u obrambenom ratu, osobito oni koji su ostali ili su se trajno nastanili u Hrvatskoj. Ljubav je Hercegovine prema Hrvatskoj trajna i neuništiva, povezana je istoznačnim povijesnim, nacionalnim i duhovnim vrijednostima. Treba samo poći po gubilištima i grobištima branitelja Vukovara, Osijeka i drugih slavonskih mjesta i vidjeti čija prezimena nose grobovi prineseni na oltar Domovine. Treba zaviriti u kažnenu i zatvorsku evidenciju i vidjeti koliko je hercegovačke mladosti robijalo zbog ljubavi prema svojoj Hrvatskoj.

Hercegovina, na žalost, ni danas nema svoj ostvareni entitet, iako baštini i trajno čuva hrvatski nacionalni identitet i živu nepokolebljivu katoličku vjeru. Stoga je Hercegovina i danas u godinama svojevrsne gladi, jer čezne za ostvarenjem svoje nacionalne i entitetske punine. Obveza je i Hrvatske da joj u tome pomogne, a vrijeme prolazi! Zar treba čekati nekoga novog Didaka?

Lijepo je što su na ovoj svečanoj Akademiji uručena zaslужena priznanja najčitanijemu hrvatskom književniku Miri Gavranu i svjetski poznatoj mlađoj znanstvenici prof. dr. Ivi Tolić, kojih su predci iz Posušja.

Nikada do sada Hercegovina nije imala priliku pokazati službenu zahvalnost za akcije solidarnosti i humanosti koje je Hrvatska pokazala u spašavanju hercego-vačke djece u godinama gladi i istodobno se tako dostoјno spomenuti svoga fra Dida Buntića. Stoga su inicijativa i organizacija ove akademije od strane provincijala hercegovačkih franjevaca, kao i visoko pokroviteljstvo predsjednice Kolinde Grabar Kitarović svake hvale vrijedni

Zagreb, 3. ožujka 2017.

Tajna prirode

Brojna generacija maturanata u Visokom 1972. godine

Poštovani predsjedniče Udruge, šaljem Vam interesantan prilog s fotografijom jedne od najmnogobrojnijih generacija u povijesti FKG Visoko iz godine 1972. godine, koja je ostala u Domovini iako matura nije bila priznata, ali su stečenim znanjem u Franjevačkoj gimnaziji u Visokom uspjeli poloziti prijemne ispite na državnim fakultetima koje su svi redom završili, a mnogi postali doktori, docenti, profesori, veterinari i fratri kako je sudbina kome odredila. Sada kada smo na vrhuncu karijere i pred odlazak u mirovine zemaljske i nebeske u koje su mnogi već i krenuli važno bi bilo istaći poimence sve poštovane kolege za uspomenu i opomenu novom vremenu i generacijama koje zaokupljaju moderne vrijednosti materijalizma umjesto klasičnih franjevačkih idea koji su snažili ovu generaciju da ostane u domovini i ne ide u svijet zapada gdje im je sve formalno bilo priznato te su materijalno i dohovo imali više slobode. No oni su andrićevski rečeno izabrali život od teškoća i živjeli Vuletićev zavičajni zagrljaj u zapamćenju i sjećanju i čuvali kulturu i ognjište. Mir i dobro želi Tomo Barbić koji je isti križni put prošao kao mnogi drugi fratarski đaci, a i moj otac je bio na Blajburškom križnom putu i sanjao slobodnu i demokratsku Domovinu čega današnje generacije nisu dovoljno ni svjesne, nego lutaju po svijetu i služe tuđinima kao i naši preci što su morali u prošlosti.

Tomo Barbić

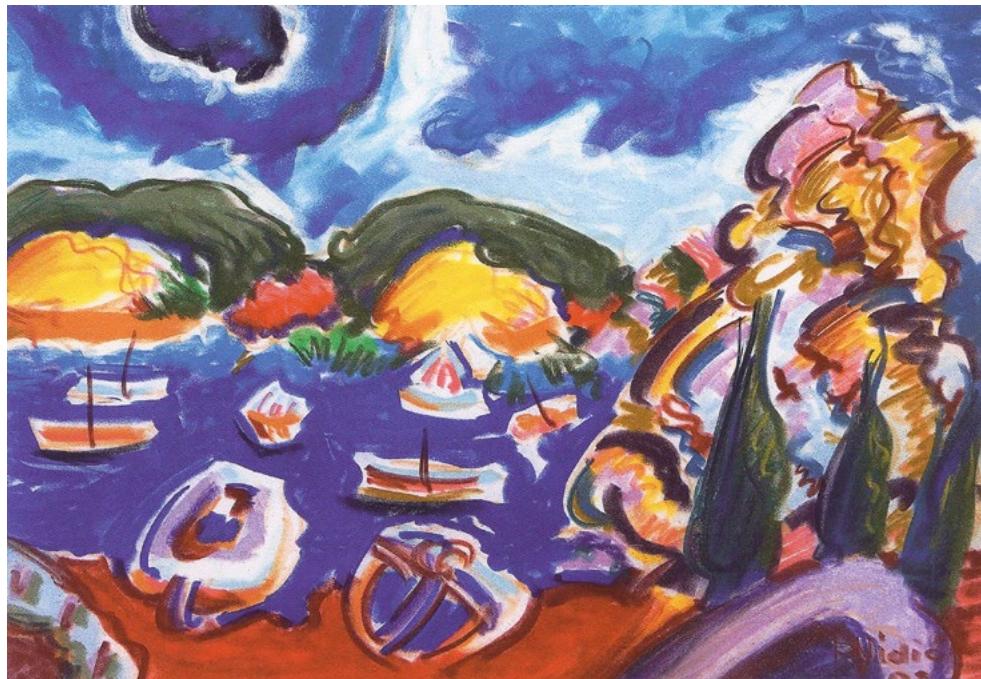
U prvom redu s lijeva čuće: Filip Zloušić, Ilija Bošnjak, fra Borivoj Piplica, fra Mijo Đeno, fra Ignacije Gavran, fra Mladen Brčić, fra Alojzije Ištuk, Franjo Križanac, Drago Jozić.

Stoje u sredini s lijeva: Josip Neimarević, Nedjeljko Piplica, Slavko Harni, fra Slavko Petrušić, Pero Barbić, Ivan Periša, Jozo Jerković, +fra Ilija Puškarić, +Ivan Begić, fra Marko Orsolić, fra Stjepan Radić, Pejo Čosković, fra Tomislav Jurić, Mato Čeko, Ivan Kvesić, fra Ivan Ševo, Mijo Nujić.

Zadnji red stoje s lijeva: fra Luka Šarčević, Pero Filipović, Tomo Barbić, +Branko Miličević, Božo Barišić, Jozo Tomić, +Marko Vidak, Zlatan Lovrić, +fra Marko Gelo, Ivan Markešić, Pejo Baotić, Adam Filipović, Pavo Bašić, Pero Grgić, Stjepan Grizelj, Jozo Ćaćić i Ivo Blažević.

Na slici su prikazani maturanti 1972. godine s napomenom kako nedostaje Tomo Matić koji je bio sprječen biti na fotografiranju. Bilo je naime 39 maturanata što se dugo neće ponoviti. Uvijek nas je bilo u generaciji (1968 – 1972) dva odjeljenja a) i b). U prvi razred bilo je upisano 50 đaka i to su primili samo vrlo dobre i odlične osmoškolce iz cijele BiH.

Na kraju umjesto zaključka ističem da su svi završili fakultete i sto je još najvažnije ostali dobri ljudi onako kako nam je prefekt fra Šimo Šimić uvijek proročki isticao, a onda kad ste dobri ljudi bit ćete i dobri Hrvati i katolici i sposobni za kulturu suživota koja se ogleda u toleranciji, solidarnosti i dijalogu s drugima i drugačijima u različitosti koja je Božje bogatstvo.

Marina na Jadranu

Ujak Babić – novovjekni Gundulićev glasnik slobode

Obojica pjevaju zanosno i proročki o vječnim idealima slobode od Boga dane – od čovjeka ograničene i ugrožene: - O lijepa, o draga, o slatka slobodo, dar u kom nam sva blaga višnji nam Bog je do. Sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi ne mogu bit plata tvojoj čistoj ljepoti.“

Doktor Babić traži dalje svjedočke i uporište u novovjekim filozofima, teologima i piscima, kao što su Augustin, Dun Skot, Toma Akvinski, Hegel, Jaspers, Andrić, Selimović i drugi. Andrićevski želi graditi mostove između ljudi, civilizacija i religija Istoka i Zapada, Sjevera i Juga. S pravom citira filozofa Hegela, koji kaže da je kriterij slobode mjerilo napretka čovječanstva. Dalje se poziva na Jaspersa koji traži da ljudi ljudima budu ljudi, iako biologija kaže: *homo est animal rationale*, a netko je još pesimistički rekao da je *homo homini lupus*. U svakom čovjeku prisutno je istovremeno: nebesko – zemaljsko, ljudsko – božansko, duhovno – materijalno, dobro – zlo, sloboda – rođstvo, ljubav – mržnja, samo je pitanje čega je više u povijesti bilo u fromovskom bijegu od slobode ili Anatomiji ljudske destruktivnosti. Babić je moderni bosanski Camus, Kundera, Hesse, Hegel, Sokrat, Kant, fratar u službi moderne evangelizacije i milosrđa, koji kao i oni kritički gleda na svijet oko sebe i traži rješenja. Poput znanstvenika i doktora daje dijagnozu i istovremeno traži i nudi terapije za ozdravljenje bolesnog društva. Kao Sokrat nudi dijalog i poput Krista, apostola i sv. Franje na strani je malenih, obespravljenih i eksplorativnih ljudi. Kao i Hesseov stepski vuk žali što ovaj svijet pripada političarima, ekonomistima i pravnicima, a sve je manje zraka i slobode za male i poštene ljude. Dalje doktor Babić traži kulturu suživota i dijaloga u toleranciji i solidarnosti, koja ne poznaje granice, nego gradi mostove slobode, pravde, demokracije među narodima, vjerama i kulturama i pravi je putokaz za slobodno čovječanstvo.

Nažalost danas vlada više kultura straha i isključivosti od drugih i različitih. Pisac Selimović istinu govori kad kaže da najviše zla čine oni koji progone tuđe zlo. Zato Babić proročki više poput glasa iz pustinje i poziva na dijalog, ljubav i život u slobodi koji se umnaža u razlikama, koje ne trebaju biti proturječje. Dalje poziva na zajedništvo u toleranciji općega i pojedinačnog bez straha i prezira prema drugima u povjerenju i dijalogu različitosti. Kao i navedeni proroci i filozofi doktor Babić vidi uzroke svjetske krize i bijega od slobode u siromaštvu, predrasudama i neznanju. Čestitam mu što to proročki hrabro ističe i kritizira što čitav svijet izrabljuje siromašne, i to „po zakonu“. Poput Krista više da čovjek ne treba robovati zakonu, nego zakon treba služiti čovjekovoj slobodi i napretku. Na kraju zaključuje da smo svi odgovorni jer bježeći od slobode biramo birokraciju koja stvara zakone protiv čovjeka mjesto da mu služi. Tu kao dobar psiholog i sociolog tumači pojmove mazohizam i sadizam, u koje jedni ili drugi bježe. Još nudi primjere u zapadnoj demokraciji iako je i ona ograničena ili, kako je jednom rekao veliki novinar Karl Gustav Böhm: Ni zapadno drveće ne raste do neba.

Malo je takvih filozofa i proroka kao što je doktor Mile Babić, koji pozivaju na čovjekovoljublje, bogoljublje, slobodoljublje i na pravdoljublje.

Tomo Barbić

Žetva u mom zavičaju – moli i radi

Tomo Barbic

Žetva je velika – vršilaca malo, Brajkovića župa od pet tisuća duša u pet stotina bi danas stala. To je teška sodbina dala. Nekad je djed Petar, težak po zvanju i sinu je to prenio, sijao žito iza Jurjeva i Markovdana i molio Josipa Radnika, njegovu zaručnicu, svetog Antu, Ivu, Petra i Pavla i Iliju Proroka i u nebo je gledao i vikao: Rodilo ako Bog da - i svi su kao u koru to isto tiho ponavljali da ih nebo čuje.

Otac je za njim orao i konje psovao da povuku i olakšaju muku i zubio i na devetero djece mislio, kako ih školovati i izvesti na put pravi da se ne muče kao ja, makar to bilo i u fratre. Jednom je rekao da će ići u Visoko s bratom blizancem. Ja se bojao tuđine i biblijskog puta iz poznatog u nepozanto – misleći da je meni suđeno – Ori kotac ko i otac. Ipak se sve zbilo kako se nebu htilo. Baka je spremala puru i žalila što masla fali, a i sirutka je pri kraju jer krave malo mlika daju. Djeca bosa tvrdru kukuruzu gutaju i ne razumiju što radnička djeca lutaju i somun gutaju.

Majka znojna veš na Perkića potoku prala i lupačom tukla teška sukna i žalila što vode kod kuće Barbića nema. Zna da ima čeljadi puno i mnogo veša na ramenu obrnovcu vješa, u nebo gleda i prigovorima se ne da.

Znaju svi da i žetva čeka, iako poslenika ni za lijeka, al neka dat će Bog roda i žetva srpom bit će zgoda. Na kraju ljeta vršidba, svi na gumnu, nemirni i gladni konji u vršaju se okreću, nebo se mrači, ne zna se tko je od koga jači, vjetar neće puhati i pljevu da odvoji od žita da čeljadi budu sita. Otac ljutito didu pita: U što si gledo sinoć zalazak sunca i vršidbu naredio i zašto nas ni nebo neće štititi. Tužan je čaća, djeca su mala i gladna, žetva je velika, a poslenika i neba malo i sve bi to u jedan ambar stalo.

Potajno se tješi da bez motike nema kruha i bit će i ruha jer djeca rastu i viču na plastu: Rodilo, ako Bog da. Did i baba u sebi misle: živjet će ovaj narod u znoju rada svog i djeci ne treba kruha nad pogačom, kukuruzom i purom, samo nek su zdravi i pošteni. Rodilo da Bog da i tilo i duša budu siti. Neka nebo nagradi naše pretke sitim i sretnim. Rodilo, ako Bog da, moli potomak Barbića Tomo koji se nada Uskrusu i bogatoj žetvi bez kletvi.

P.S. Posljednju sjetvu obavio je otac Niko Petrov, a da nije dočeko da sazrije i da žito ovrše, jer često tko je sijao nije znjao. Nažalost bio je i posljednji pravi težak, davne ratničke 1993. godine, kad su neki zli strani osvajači, silom jači, prognali biblijski narod. Kažu da su čaća i mater posljednji pogled na blago i obećanu zemlju bacili bježeći preko Bile i u duši se zakleli: Vratit ćemo se iz inata i ljubavi prema kraju, rekao je tata. Nažalost vratili su se u groblja da dalje dušmanu prkose i da život nose i mlade prose da zemlju i žito kose i plodove duhovne i materijalno nose. Godina 1993. ostat će na nebu zapisana kada su tuđinci došli na gotovo žito, kukuruze, livade, kuće, šume i tuđe plodove brali i krali, a da nisu znali da će im to zagorčiti i

da će ih Božja pravda stići i opet ih iz tuđeg kraja dići. Da Brajković iće opet u svoj kraj stići i novo potomstvo s Božjom pomoću dići. Rodit će se novi naraštaji i sve će ostati zapisano u zapamćenju i sjećanju kao u Obećanoj zemlji na čelu s prorocima. Rodilo ako Bog da, samo da djeca budu zdrava, živa i poštena, mole Boga stari na nebesima. Živjeli u zapamćenju i sjećanju vječno, ma gdje bili, jer duh nema granica i Bog naših otaca uz pravednike je.

Schwabmünchen, 22. 7. 2016.

Proljeće života

Aktualna simbolika poezije Nikole Šopa

Tomo Barbic

Simbolika i poruka poezije pjesnika patnika Nikole Šopa toliko je aktualna i bolna kao da ju je jučer doživio i u porođajnim mukama pisao. Iz njegovih pjesama vidi se da mu je Bosna kao i Andriću duhovna domovina i da sve što ima i nema potječe iz teskoća bosanske sADBINE, borbe za opstanak i nade uskrsnuća napuštene kuće i kraja u kojem je Isus kao gost učinio čudo makar i u snu koje će ipak snagom vjere postati java. Šop proročki traži promjene iz osnova i povratak čuda života pa i kad se čini besmisленo i nemoguće produženoj kozmičkoj drami. Pjesnički su predjeli i okupacija duše kao i naša ranjena i napuštena ognjišta Bosne.

Simbolika stvari i likova napuštene kuće Nikole Šopa i identifikacija s njegovom sADBINOM i njegovom religioznošću u nasljedovanju Krista i svetog Franje oborila me s nogu i rastužila do plača u duši koju nitko u ovoj tuđini ne čuje osim što po mojoj vanjštini prijatelji prepoznaju znakove pored puta i nemira duše. I ja stalno sanjam inventar stvari starina kao i Šop, samo bih još dodao tome stvari sa sela koje pjesnik kao gradsko dijete ne spominje: bešiku, stalak, preslicu, lupaču, kabar, kacu, samare, vagire, ulare, zubače, plugove, motike, kose, srpove, vodire, sofre, konje, ovce, krave, koze i na kraju glavne junake kojima je Bog sve ove predmete i životinje poklonio zajedno s poljem žita, šume i trave. Ti živi junaci stvoreni na Božju sliku naši su pradjedovi, babe, i sva rodbina čaćina i materina do susjeda učitelja i frata.

U Šopovoj pjesmi *Napuštena kuća* vidim sve naše napuštene i porušene kuće koje vape za obnovom života i opominju. One žive u našim pjesmama u zapamćenju i sjećanju i želji za zavičajnim zagrljajem pred kojim ne možemo ostati indiferentni. Šop se kao i mi pita: Gdje su ljudi koji su živjeli u tim kućama? Umrli? Odselili se? Izbjegli? Odgovore daju sama pitanja koja ne mogu čekati. Svi sanjamo kao i pjesnik da će netko upaliti svjetlo i da će se čudo života dogoditi u štali i u kući. No kakvo razočarenje jer se u stvarnosti ništa ne događa, java je tragična i tužna. Sve i dalje stoji porušeno, propalo, bez života, bez duše i ljudi u kući.

Ipak se preokret iznenada događa u čudu vjere, u pozivu Isusa u goste da vrati dušu života i čuda nemogućeg u napuštene kuće. I pjesnika kao i nas zanimaju mali ljudi i male stvari kao i Krista i svetog Franju koje smo već spomenuli, a koje on iz uvjerenja slijedi. Šopove pjesme pokreću duboke osjećaje nastale iz duboke religioznosti koja doziva Isusa u goste, tvrdi njegov sugovornik Zdenko Lešić. Šopovski preokret i čudo Isusovo potrebni su i danas našem zavičaju u što čvrsto vjerujem iako ćemo morati pričekati na to da se svjetski moćnici i pape smiluju, jer su skeptici sto se tiče BiH ukazanja i Isusova i Gospina gostovanja.

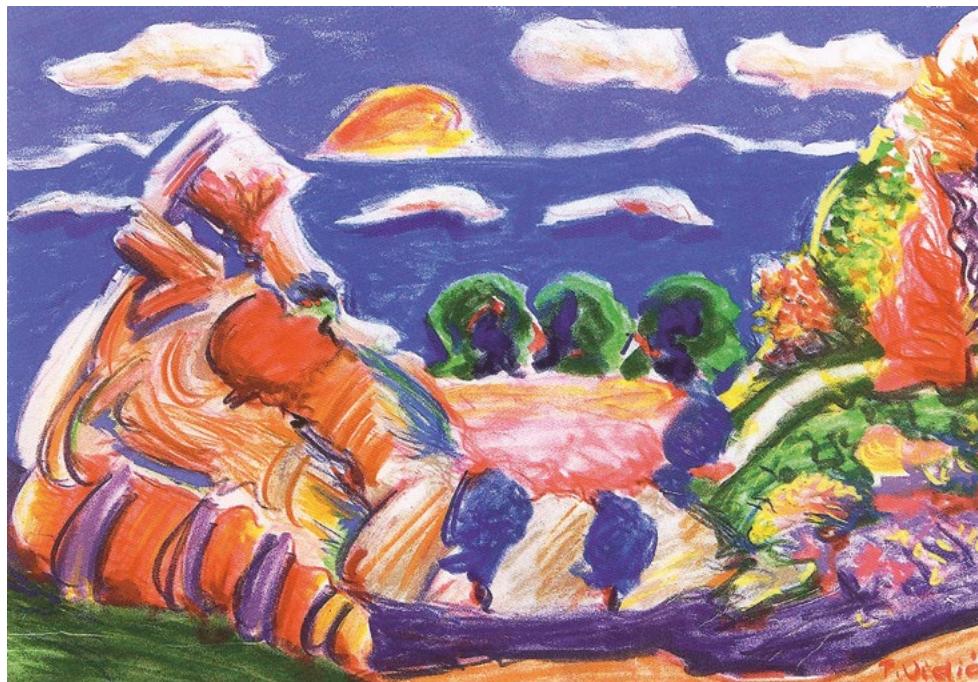
Na kraju potrebno je pronaći svoj dom i svoj identitet te otkriti vlastite korijene kako bismo mogli biti kovači svoga ognjišta, sADBINE i budućnosti, jer to drugi neće sigurno umjesto nas uraditi. Za sve to traži se veća svijest, odgovornost, ljubav i žrtva u vraćanju Bosni kao duhovnoj domovini izraženoj kroz slike života i tisine emocija u Šopovim pjesmama. Šop poručuje da je važna duša našeg čovjeka i kraja

u Pjesmama siromašnog sina koji sanja o punini uskrsnuća napuštene kuće koja nije izgubila dušu i nadu u novi život. Zato prihvatimo život i stvari starina kakve jesu i pomozimo siromašnim, poniženim i napuštenim ljudima i kućama da uskrsnu novim životom.

Schwabmünchen, 14. 5. 2017.

Na dan svetog apostola Matije i dan majki naših ognjišta.

*Tomo Barbić Nike Petrova iz napuštene kuće
i ugašenog ognjišta župe Brajkovići.*

Tri oblaka

Moje drugo hodočašće u Svetu Zemlju

Josip Kašljević,
trajni đakon

Sredinom listopada 2016. godine k nama u misiju Innsbruck svratio je banjolučki biskup Franjo Komarica sa svojim tajnikom don Borisom Jorgićem u namjeri da prezentiraju biskupovu novu knjigu, koja govori o pogubnoj politici svjetskih moćnika prema Hrvatima u BiH. Sa svojim zavičajnim biskupom prije početka prezentacije srdačno sam se pozdravio i pročaskao o svome ređenju početkom godine za trajnog đakona na koje biskup kao uzvanik nije mogao doći. Spomenuli smo i naše zajedničko hodočašće u Svetu Zemlju 2013. nakon Uskrsa, kad sam na replici barke iz Isusova vremena imao zgodu skoro pola sata s biskupom razgovarati i preporučiti se u njegove molitve.

Ubrzo je počeo i program prezentacije. Vokalno-instrumentalni sastav naših mladih iz misije započeo je s jednom duhovnom pjesmom. Onda je biskup počeo svoje predstavljanje. VIS mladih je još dva puta svirao i pjevao i onda je biskupov tajnik preuzeo riječ i započeo svoju recenziju spomenute knjige. Večer je programski privedena kraju, no mi se nismo htjeli rastati od biskupa, a niti on od nas. Bila je tu i jedna gospođa sa kćerkom, Austrijanka, koja je biskupa Franju poznavala još iz njegovih studentskih dana od prije 40-ak godina kad je on ovdje u Innsbrucku studirao. Sjećanja su bila jako dojmljiva. A onda je biskup započeo «Tebi, majko, misli lete» i svi smo prihvatali. Večer jednostavno nije htjela svome kraju. Ja sam se i osobno upoznao s tajnikom don Borisom i pričao mu kako mi je biskup u dalekom rodu i kako smo se družili na hodočašću u Izraelu.

«I ja ču sljedeći mjesec tamo», rekao je don Boris. «Stvarno», pitao sam djetinje radoznalo, «a ima li još mjesta», nekako mi je izletjelo. «Mislim da ima, no mogu ti dati kontakt od touroperatora pa se informiraj», veli on. Tako ja zapišem broj i e-mail i ne sluteći u momentu da bi štogod moglo od toga i biti. Nakon u slast smazane meze i испijenog pića, puni dojmova i novih poznanstava razišli smo se kud koji.

Sutradan pričam ja svojoj ženi Atoniji kako je bilo protekle večeri i velim da bih rado ponovno za Izrael. A ona bez promišljanja: «Pa ako ti se toliko ide, hajde onda!» I ja prvo nazovem i dogovorim se za jedno mjesto, a onda potvrdim i mailom. Već popodne sam dobio broj računa na koji trebam uplatiti iznos troškova. Kao novozađeni te godine dobio sam i solidan popust.

Brojio sam prvo tjedne, a onda dane i na koncu sate do polaska! Konačno je svanuo taj dan. Busom sam stigao u Zagreb već prijepodne, a let je bio tek navečer, no to mi nije smetalо. U zračnoj luci sam se sreo sa fra Tomislavom Glavnikom, koji nam je prethodnog hodočašća bio vodič. Kako sam «zero» u engleskom, tako mi je on i ovoga puta priskočio u pomoć pri prijavi na let i kontroli. Ubrzo je stigao i don Boris s dvije časne sestre i jednom gospođom. Tako smo mi sad činili jednu malu grupicu «Banjolučana». Vrlo brzo smo saznali da s nama leti i jedna grupa iz Vojvodine i iz Zagreba – točno toliko, koliko putnika treba za jedan autobus. U razgovoru

sa fra Tomislavom sam doznao da iz Dubrovnika povodom 1700 godina smrti sv. Vlaha leti još oko 250 hodočasnika – još 5 autobusa! I s njima biskup Mate Uzinić.

Odmah sam pomislio: «Moj Bože, ovo će biti posebno i neponovljivo hodočašće!» I bi tako...

U zračnu luku *Ben Gurion* u Tel Avivu sletjeli smo oko 23 sata i nakon uobičajenih kontrola autobusima krenuli za Nazaret.

Ja sam trebao biti već jako umoran, jer sam noć prije putovao iz Tirola za Zagreb i ovu noć letio za Izrael, no umoru ni traga ni glasa! Bio sam pun energije i zahvalnosti Gospodinu za još jednu priliku hodanja zemljom Njegovom i stopama Njegovim.

Odmah na putu za Nazaret sam sebi uzeo sam za zadatak da ovaj put neću «sve i svašta» dokumentirati fotoaparatom, neću zapisivati u bilježnicu povijesne i druge podatke, neću kupovati beskonačno mnogo nabožnih predmeta.

Ovaj put će se truditi sresti Njega u sebi! Sebe otvoriti Njemu!

Nazaret je ležao na jednoj maloj visoravni. S autoceste izgledao je kao grad iz bajke. Kako je već bilo iza pola noći, grad je bio sav u svjetlima. Promet je o ovo gluho doba noći skoro zamro i moglo se uživati u noćnoj panorami grada te pripremati srce i duh za predstojeće.

Smještaj smo imali u poznatom lancu hotela *Ramada*. Sobe skromne u odnosu na one europske, ali uredne i ugodne. Radovao sam se noćnom odmoru. Bio sam u sobi s don Borisom. Izmolili smo časoslov, svaki za se, i utonuli u san.

Jutro prvo: već meni dobro znani doručak sa «svim i svačim» na stolu. Osim uobičajenog ovdje sam rado ujutro uzimao i par komadića «halve». Takve nema nigdje drugdje!

Kako smo već od sinoć znali raspored, nakon doručka smo svaka grupa ulazili u svoj autobus i započinjali prvi dan svoga hodočašća.

Grad *Nazaret* nalazi se u *Galileji*. Riječ *Nazaret* znači cvijet ili zvijezda, jer oslikava svu ljepotu Galileje. U Uskrsnjoj posljednici stoji ovako: «Ufanje mi uskrslj je, Krist moj Gospod i sve moje. Pred vama će tamo gdje je cvjetna strana Galileje.»

U Isusovo vrijeme to je bio malen i nepoznat gradić. Leži na 350-450 m iznad mora i gleda na plodnu dolinu *Ezdrelon*. To je grad Isusova djetinjstva, odrastanja, ali i grad Navještenja! Na mjestu gdje se od najranijih vremena častilo otajstvo navještenja, gdje je bila Marijina kuća nalazi se bazilika Navještenja. Tu je andeo Gabrijel navijestio Mariji da će začeti i roditi Isusa. Mnogi kažu da je to najljepša crkva u Svetoj Zemlji.

Moje moljenje molitve Zdravo Marijo iz temelja se mijenja od toga dana. Više nisam u stanju započeti tu molitvu, a ne smjestiti se u mislima u donju razinu bazi-like Navještenja/criptu i «gledati» mjesto gdje je Riječ tijelom postala.

Tog prvog dana svetu Misu smo služili tu u bazilici. Ja sam kao jedini đakon imao «pravo» navijestiti Evanđelje. Mislio sam da će se srušiti od uzbuđenja. Ja, najnevjerniji sluga Njegov smijem navijestiti Njegov Dolazak među ljude u kući Njegove i naše Majke! Osjećao sam da je to vrhunac moga ovozemnog žiča...

Budući da se još mnogi nismo upoznati i sprijateljiti, mnogi nisu ni primijetili da se sa mnom nešto zbiva. Tog dana smo obišli sve znamenitosti u Nazaretu, a

navečer, nakon večere, tko je želio mogao je ponovno u baziliku na klanjanje Presvetom. Te večeri sam ronio suze... suze radosnice, jer smijem slaviti svoga Boga i Brata u gradu i kući Njegova Utjelovljenja. Suze žalosnice, što sam nevjerni Njegov stvor.

U svoj razgovor s Utjelovljenim uključio sam sve one koji su mi na bilo koji način povjereni na brigu! Bolesne, žalosne, napuštene, prognane, neshvaćene, nemoćne, potrebite u bilo kom smislu. Moju hrvatsku zajednicu u Tirolu. Moju obitelj. Naše pokojne.

Vraćali smo se u hotel bez mnogo međusobne komunikacije. Svi smo bili pod jakim dojmom klanjanja! Noć je bila «kratka», ali slatkog sna.

Ujutro drugog dana nakon doručka krenuli smo u obilazak nazaretske okoline. Prvo smo posjetili crkvu Sv. Josipa tik uz baziliku Navještenja, koja se zove i crkva Isusova odrastanja. Zatim sinagogu u kojoj je prema predaji Isus naučavao i oni «Ga ne primiše» nego Ga htjedoše baciti sa stijene. U gradu je i *Marijin izvor*, s kojeg je Sv. Obitelj nosila vodu.

Put nas je vodio u *Kanu*, prvo mjesto Isusova javnog djelovanja i mjesto gdje je učinio svoje prvo čudo. Udaljena je oko 8 km od Nazareta. Tu su svi bračni drugovi obnovili svoje zavjete.

Onda smo se spustili do *Tiberijade*, najvećega grada, koji leži na *Galilejskome jezeru*, zatim došli u *Tabgu* (Sedam izvora), gdje je crkva Umnažanja kruhova i riba. U crkvi se nalazi ispred oltara mozaik iz 4. ili 5. stoljeća, koji prikazuje četiri kruha u korpi i dvije ribe. Znamo da se u Sv. pismu spominje pet kruhova, no umjetnik je htio time reći da se «peti kruh» lomi na oltaru za vrijeme Sv. Euharistije. Čudo Umnažanja kruhova jedino je čudo koje spominju sva četiri evanđelja.

Slijedio je posjet crkvi *Petrova primata* gdje se nalazi stijena ispred oltara na kojoj je Isus nakon Uskrsnuća, a prije Uzašašća učenicima pripravio posljednji obrok. Stoga se stijena i naziva *Mensa Christi*. Tu je Isus Petra izabrao kao «prvoga» među jednakima kad ga je pitao: «Petre, ljubiš li me?» Mjesto na kom se nalazi crkva na osami je uz jezero. Mir koji se tu osjeća poziva na molitvu i meditaciju.

Tu sam osjetio isto ono pitanje koje je Isus postavio Petru te kako ono važi i za mene, a i svakoga od nas. «Ljubiš li me?» pitao me moj Gospod. Spustio sam se uz ogradu oko kipova koji su predstavljali Isusa i Petra u momentu kad ga Isus pita. Drugi su se kratko tu zadržavali i onda hitali do jezera da si uzmu koji kamenčić za uspomenu, a ja se nisam mogao odvojiti od kipova i pogleda na stijenu s koje je Isus zvao učenike na doručak.

Tu sam mu i opet prikazao sve one svoje drage osobe, koje mi je on povjerio na brigu.

Pričao sam mu o svojim kćerima i sinu. O svojoj ženi, koju mi je darovao. O mojim sestrama i bratu, njihovim obiteljima. Rekao sam mu kako poznajem mnoge koji tjelesno jako pate, a ne znaju zašto. Spomenuo sam i sve one koje njegujem u domu za stare i nemoćne. I one koje susrećem u klinici, koji su na rubu života. Darovao sam mu svoje krasno iskustvo s prijateljima iz naše zajednice Hajduk-Tirol i zamolio ga da nam daruje sve što trebamo!

Na tom sam mjestu mogao još satima ostati i razgovarati s Njim, no već su zvali na pokret. Požurio sam i ja do jezera i uzeo jedan kamenčić. Kad god ga pogledam, mogao bih odmah zaplakati. Kako od sreće što imamo Otkupitelja, tako od tuge za svima koji pate.

Kafarnaum je slijedeći grad koji smo posjetili. Hebrejski Kafer Nahum znači Nahumova kuća, naselje. Tu se Isus nastanio nakon što je napustio Nazaret i to je postao «Njegov grad».

Iznad Petrove kuće je 1990. izgrađena crkva stilizirana kao «Petrova lađa». Stoji na osam stupova i iz nje se nadolje može vidjeti Petrova kuća s pratećim prostorijama. Tu je Isus ozdravio Petrovu punicu, tu je Petru rekao da je «Stijena, i na toj stijeni sagradit će Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati» (Mt, 16,18). U toj crkvi smo slavili sv. Misu. I opet sam ja imao čast navijestiti Radosnu vijest.

Nakon sv. Mise razgledali smo i sinagogu koja se nalazi u neposrednoj blizini i slušali o teškoj povijesti grada Kafarnauma. Na susjednom brežuljku nalazi se krasna oktogonalna *crkva Blaženstava*, koju je projektirao poznati talijanski arhitekt *Antonio Berluzzi*. Mjesto koje takodjer snažno zove na molitvu i druženje s Kristom.

Slijedila je plovidba Galilejskim jezerom (morem). Negdje na pola plovnog puta naš je vodič, don Darko Tomašević, zamolio kormilara da zaustavi lađu na nekoliko minuta. Osjećaj mira i zaštite mogao se namirisati, a ne samo osjetiti duhom! Tu sam Mu pričao o svim olujama svog i života onih koje mi je darovao. Zamolio sam Ga da nam, isto kao što je i Petru, svaki put kad nas u životu počnu šibati oluje, dade svoju Spasiteljsku ruku da nas izvuče iz, za nas, bezizlazne situacije kao što je i Petra iz jezera kad je posumnjao. Zahvalio sam mu na lađi, koju nam je dao u liku svoje Crkve i kojoj je On kormilar! Znam vrlo dobro da ta lađa nije neki «kruzer» sa svim komforom i ugodnostima, nego jedna trošna «drvrena» lađica, koja propušta vodu, no potonuti ne može, jer je kormilar On!

Želio sam kako ostati još neko vrijeme u miru i tišini tu na jezeru, ali morali smo dalje. Prije silaska s lađe na obalu još jednom smo sa sestrom Danijelom otpjevali onu prelijepu dječju pjesmicu: «1. Petar, Jakov, Ivan love (3X) na burnom moru tom. 2. Svu noć love, riba nema (3X) na burnom moru tom. (A Isus reče:) 3. Bacite mreže na drugu stranu (3X) na burnom moru tom. 4. Sad su mreže pune riba (3X) na burnom moru tom!»

Na drugoj strani obale čekao nas je ručak. Tu sam se sjetio sv. Franje kad spominje da u životu moramo nahraniti i «brata magarca», misleći naravno na naše tijelo.

Nakon kratkog podnevног odmora uputili smo se na brdo *Tabor*. To je brdo Preobraženja Gospodinova. Za Židove je brdo Tabor sveto brdo, koje se stavlja uz bok brdima Hermonu i Karmelu. Izdiže se do visine od 588 m nad morem, a od Nazareta je udaljen 32 km i s njega se pruža prelijep pogled. Djeluje kao oltar koji je Stvoritelj sam sebi podigao (Guérin).

Baziliku Preobraženja projektirao je, kao i mnoge druge crkve u Sv. Zemlji, *Antonio Barluzzi*, koji je živio kao ponizni franjevac, a završena je 1924. godine. Crkva je građena kao trobrodna lađa i na ulazu ima dvije kapele, jedna posvećena Mojsiju, a druga Ilijii. Za nas Hrvate posebna znamenitost je da su uz posredovanje fra Ivana Frankovića grofovi Eltz iz Vukovara i Pejačević iz Našica darovali hrastovinu

za strop crkve. S vidikovca pored bazilike puca pogled sjeverno na gornju Galileju, istočno na brdo Hermon i Galilejsko jezero kao i na Nazaret. U podnožju se nalazi dolina *Ezdrelon*.

Karmel su još Egipćani, koji ga kao «sveto gorje» spominju u 15 stoljeću prije Krista, smatrali svetim. U prvima stoljećima nakon Krista oko brda nastanjuju se mnoge monaške zajednice, koje su nastojale slijediti život Ilike i Elizeja. Bilo je i bizantskih samostana oko današnjeg svetišta *Stella maris*. Još se zove i svetište Gospe od Karmela. Crkva je napravljena iznad spilje u kojoj se po predaji sklanjao prorok Ilija.

Obišli smo i Haifu, najveću izraelsku luku, i perzijske vrtove poznate kao *Bahai hram*. Također gradove Jafu i Cezareju, kojoj je Herod dao ime po cezaru Augustu. Lagano smo se iz Galileje spustili u *Samariju* pa u *Judeju*.

Prvo mjesto koje smo nakon smještaja u hotel *Ramada* u Jeruzalemu svoga trećeg dana hodočašća posjetili jest dakako *Betlehem*, što znači *kuća kruha*. To je rodni grad kralja Davida u kom ga je Samuel pomazao. Udaljen je od Jeruzalema nekih 8 km prema Hebronu. Betlehem je pun crkava. Samo rimokatolici imaju u njemu 25 crkava i institucija. Sama je povijest grada »jako bogata», kao i svakog drugog grada u Sv. Zemlji i stoga se neću mnogo osvrati na nju nego na ono što je mene »nosilo« ovih dana hodočašća.

Najvažnija bazilika u Betlehemu je, naravno, Gospodinova Rođenja. Nakon prijavljivanja grupe kod grkopopravoslavnih monaha stali smo u »podebeo« red, koji je vodio prema spilji Gospodinova Rođenja ispod glavnog oltara bazilike.

Nakon duljeg čekanja konačno smo došli na red. Osnovno pravilo, ako se išta želi doživjeti, jest biti strpljiv. Bio sam već treći u redu. Hvatala me ona slatka jeza. Jeza koja spaja razum i srce. Evo me, Božiću moj! Donosim ti darove! Nisu sjajni, mi rišljavi i skupi kao oni od triju kraljeva prije više od 2000 godina. Nosim ti na dar sve brige onih koje si mi na bilo koji način povjerio. U 14-okraku zvijezdu, koja označava mjesto na kom si se rodio, stavljam Ti na dar sve izbjegle, prognane, unesrećene. Sve one koji boluju od raznih bolesti i vapiju za Tvojom pomoći. Stavljam Ti sve brije mladih ljudi, koje poznam i koji se nadaju da će i njih spomenuti baš ovdje gdje si Ti ugledao svjetlo dana kao Čovjek. Moja obitelj je jako sretna, zahvaljujući Tebi i donosim Ti najiskrenije pozdrave i hvale moje supruge Antonije, mojih kćeri Anamarije, Martine, Andree, sina Nike. Rekli su mi i moja šogorica Mirjana i moj punac Mile da Ti i od njih prenesem pozdrave i zahvale za sve što im daješ. Svi Te iskreno molimo da se smiluješ našim pokojnjima i dopustiš im ući u Tvoje Kraljevstvo. Znaš, mali Isuse, u Schwazu i Innsbrucku imam mnogo prijatelja i prijateljica, koji Te također pozdravljaju. Rekli su mi da Ti prinesem i njihove darove: brije, boli, nesigurnost, slabu vjeru, ali i sreću, zdravlje, zajedništvo i imutak. Prvi put kad sam bio ovdje, Božiću moj, nisam bio đakon u Tvojoj Crkvi. Sad jesam. Zahvalujem Ti na tom daru i prinosim Ti na dar sva svoja djela kao Tvoj đakon! Sretan sam da smijem služiti Tebi i braći ljudima i prinosim Ti tu svoju sreću na dar!

Kad sam otvorio oči, ležao sam prostrt na podu u tunelu ispred spilje kao na svom ređenju. Ne znam kad sam se polegao. No brzo sam video da u prostoru oko spilje više nema nikoga iz moje grupe. Ustao sam i polako se uspeo uz izlazne stepenice i potražio svoje ispred bazilike.

Srećom, još su svi bili ispred i pozorno slušali našeg vodiča. Pravo na baziliku danas imaju najvećim dijelom grčki pravoslavci. To pravo je izvojevano borbom i krvlju. Franjevci su 1347. dobili pravo posjedovanja špilje i brigu oko bazilike. No to pravo je često prodavano čas pravoslavcima čas katolicima zbog pohlepe raznih paša. Tako su neka sveta mjesta prodavana i nekoliko puta. Katolici su danas vlasnici izlaznih stuba, jasala, svoda, sporednih dugačkih zidova, kao i poda, imaju pravo na zvijezdu ispisana na latinskom jeziku, kao i na četiri svijeće pokraj zvijezde. Misu imaju pravo služiti na oltaru Triju kraljeva. Nadalje, manja prava imaju armenijski pravoslavci, Sirijska pravoslavna crkva te Koptska pravoslavna crkva.

Bazilika ima tri ključa kojima se sve zajednice služe po propisanim pravilima. Uza samu spilju Gospodinova rođenja nadovezuju se i dvije spilje, koje prva Crkva časti kao sv. Josipa i Nevine dječice, te još dvije sv. Jeronima i sv. Euzebija iz Kremone, a bio je Jeronimov učenik. U toj špilji postoji i nadgrobni spomenik rimskim zaštitnicama Pauli i Eustohiji, koje su mnoge godine živjele blizu spilje Rođenja te tu i umrle.

Sutra četvrtoga dana obišli smo i špilju Mlijeka u koju se prema legendi skrila Marija s Djetetom, bježeći od Heroda, koji je zapovjedio pokolj nevine dječice. Legenda nadalje veli da je andeo javio Josipu u snu da moraju bježati i kad se probudio, rekao je to Mariji, koja je upravo dojila Dijete, te je u brzini spremanja za bijeg kanula kap mlijeka i pala na crvenu stijenu, koja je postala od mlijeka bijela. Od davnina to mjesto časte kako kršćani, tako i muslimani i događala su se mnoga čuda. Tu se Mariji za pomoć mole žene koje nemaju mlijeka i ne mogu zatrudnjeti.

Nekih 3 km jugoistočno od Betlehema nalaze se Pastirska polja. Mjesto se zove Beit Sahur. U njemu se nalazi crkva latinskog patrijarha. Već u vrijeme sv. Jelene bila je tu crkva posvećena anđelima koji su navijestili pastirima Radosnu Vijest. Današnja crkva posvećena je Gospoj Fatimskoj i sv. Tereziji iz Lisieuxa. Tu crkvu ne treba mijenjati s crkvom na Pastirskim poljima gdje se nalazi prekrasno svetište *Slava na visini Bogu*. To svetište napravljeno je 1953. godine i gradio ju je opet A. Barluzzi želeći da podsjeća na beduinski šator. Krov crkve je s mnogo staklenih cigli i podsjeća na svjetlo koje je obasjalo pastire.

Južno u okolini Betlehema nalazi se i tvrđava *Herodium*, zatim grčki pravoslavni samostan, kojeg je osnovao sv. Teodozije, te samostan grčko-pravoslavni *Mar Saba*, koju osniva sv. Saba – obojica su došli iz Kapadocije (današnja Turska). 40-tak km južno od Jeruzalema i 30-tak km od Betlehema nalazi se grad Hebron, koji je najnapučeniji palestinski grad. Svetim ga smatraju i židovi i muslimani i kršćani. Na putu prema gradu Hebronu nalazi se i *Salomonovo kupalište*.

Masada/tvrđava se nalazi na istočnim obroncima Judejske pustinje. S nje «puca pogled» na *Mrtvo more*, koje smo posjetili na kraju petog dana. Tvrđava je sagrađena na brdu visoku oko 440 m od Jonatana Makabejca u 1. ili 2. stoljeću prije Krista. Proširuje je i dograđuje Herod Veliki oko 36-30. prije Krista. Nakon pada Jeruzalema 70. godine poslije Krista Masada ostaje jedino branjeno mjesto za Židove. U tvrđavi se krilo oko 1 000 ljudi, koji su se uspjeli braniti 2 godine, dok Rimljani nisu 73. probili zidine i opustošili utvrdu. Flavije Silva bio je rimski vojskovođa koji je prodro u utvrdu, dok su se Eleazar Ben Jair i njegovih 960 vojnika, skupa sa djecom i ženama,

prije nego su Rimljani probili vrata, sami poubijali da ne padnu u ruke neprijatelju i da se on ne može hvaliti da je «osvojio» Masadu. Zato i danas u vojnoj prisezi izraelske vojske stoji rečenica: «Masada ne smije opet pasti!»

Sljedeći grad koji smo posjetili je *Ain Karim*, što znači *početak vinograda*. Tu su živjeli Zaharija i Elizabeta i tu su odgajali sv. Ivana Krstitelja, Isusova preteču. Grad je udaljen oko 8 km od Jeruzalema i oko 150 km od Nazareta. Bio je još od 2000. prije Krista nastanjen. Samo ime grada ne spominje se u Novom zavjetu, nego se samo veli da je Marija pohitila u gorje, u grad Judin.

Crkva Pohođenja BDM nalazi se na brežuljku na ulazu u mjesto. Na putu prema crkvi nalazi se džamija sagrađena iznad *Djevičina izvora*. Tradicija iz 6. stoljeća smatra da je Zaharija tu imao neku vrstu ljetnikovca uz vinograd, a tradicija iz 12. stoljeća da je ondje od starine bilo svetište s dvije crkve, jedna iznad druge. Jedna crkva bila je crkva Pohoda Marijina, a druga Spašavanja Ivana Krstitelja za pokolja Nevine dječice. Povijest toga svetog mjesta bila je burna i teška i napokon 1679. franjevci kupuju to zemljište s ruševinom od crkava i tek 1862. dobivaju dozvolu za renoviranje svetišta. God. 1939. Barluzzi projektira obnovu crkava koja je završena 1954, a godinu dana kasnije dovršen je i prelijepi mozaik koji oslikava susret Marije i Elizabete. U dvoru crkve na zidovima su mozaici Marijina hvalospjeva *Veliča* na mnogim jezicima.

Crkva Rođenja sv. Ivana Krstitelja nalazi se u samom mjestu Ain Karim. Ulazeći u dvorište odmah se može primijetiti Zaharijin *Blagoslovjen* na raznim jezicima svijeta. God. 1621. franjevci kupuju zemljište i ruševnu crkvu, a 1674. dobivaju dozvolu za restauraciju i tu izdašno pomaže španjolska kraljevska obitelj i Španjolci te crkva ima španjolski stil gradnje sa zidovima obloženim pločicama.

Naš sljedeći cilj bilo je malo mjesto Betanija, udaljeno oko 3 km od Jeruzalema. U njemu je živio Lazar sa svojim sestrama. Zatim smo posjetili *Betfagu*, grad u kojem je Isus boravio prije svoga svečanog ulaska u Jeruzalem.

I napokon šestog dana Jeruzalem – Sveti Grad! Pokriva površinu od 126 km² i time je najveći grad u Izraelu, premda najviše stanovnika ima Tel Aviv. Danas u Jeruzalemu živi oko 700000 stanovnika; od toga 460000 Židova, 225000 muslimana i oko 15000 kršćana. Muslimani grad nazivaju El Kuds (Sveti Grad). Jedan povjesničar napisao: «Povijest ovoga grada napisana je u krvi i kamenu!» Jeruzalem je grad kontrasta. Rabini bi govorili da je Bog stvarajući svijet tom svijetu dao 10 mjera ljepote – od toga 9 mjera Jeruzalemu; u isto vrijeme je svijetu dao i 10 mjera patnje – i opet 9 mjera od toga dao je Jeruzalemu. Često se spominju i «dva Jeruzalema» - nebeski i zemaljski. I središte svakog hodočašća u Svetu Zemlju jest Jeruzalem.

Što to Jeruzalem čini svetim gradom *par excellence*? U njemu je, kao prvo, najavljen Isusov dolazak (andeo se ukazao Zahariji i najavio rođenje Ivana, Isusovog preteče); zatim, u Jeruzalemu se zbio pashalni misterij (Posljednja večera, muka, smrt i uskrsnuće); Duh Sveti je u Jeruzalemu sišao na Crkvu (rođenje Crkve i ponuda spasenja svim ljudima bez razlika); u Jeruzalemu su apostoli puni Duha Svetoga započeli «naviještati evanđelje i krštavati». I stoga je Jeruzalem uistinu grad Boga živoga!

Susresti Krista je svrha svakog hodočašća u Svetu Zemlju i Jeruzalem je najbolje mjesto za taj susret. Grad ima sedmera vrata koja vode u i izvan gradskih zidina, koje su visoke oko 12 m i duge kojih 4 km.

Maslinska gora стоји nasuprot brežuljku na kojem je bio židovski hram, a između je dolina *Cedron*. Crkva Uzašašća Gospodinova nalazi se na vrhu Maslinske gore i časti se od najranijih vremena. Sama crkva/kapela sagrađena je za vremena križara, a 1187. za Saladinova vladanja preuređena je u džamiju, kako i danas izgleda.

Također na vrhu Maslinske gore nalazi se i *crkva Očenaša*. Podigla ju je carica Jelena još u 4. stoljeću. Nekad je crkva Očenaša bila povezana s crkvom Uzašašća velikom bazilikom, koja je objedinjavala ta dva svetišta. Ta bazilika se zvala *Eleona*, tj. «na *Maslinskoj gori*». Danas se karmeličanke brinu o crkvi koja je podignuta 1875. na temeljima križarske crkve. Tu je također molitva *Očenaša* ispisana na mnogim svjetskim jezicima, a na aramejskom, na kom je Isus govorio te na hebrejskom isklesana u kamenu nalazi se uza spilju na zidu.

Kupola na stijeni ili *Omarova džamija* sagrađena je na mjestu na kojem je prema tradiciji Abraham htio žrtvovati svojeg sina Izaka. To je mjesto s kojeg je Muhamed uzašao kroz nebesa do Boga, što se dogodilo za vrijeme njegova noćnog puta.

Dominus flevit je crkva Gospodnjega plača koju je također A. Barluzzi 1955. projektirao. Crkva je u obliku suze i podsjeća na Isusov plač nad Jeruzalemom.

Getsemani, što će reći «preša za ulje», vjerojatno je pripadao nekomu od Isusovih prijatelja ili učenika, jer je Isus tu često boravio sa svojim učenicima. U nekoj od spilja bio je i tjesak/preša za ulje, po kojem je Getsemani i dobio ime. Na mjestu gdje je Isus bio u smrtnoj borbi sagrađena je *Crkva svih naroda* – tj. *bazilika agonije*. Na ruševinama prijašnjih crkava napravljena je današnja crkva koju je opet projektirao A. Barluzzi, a dovršena je 1924. godine. U središtu prezbiterija nalazi se *kamen Isusove tjeskobne muke*, a oltar je u obliku kaleža i podsjeća na Isusove riječi: «Ako je moguće, neka me mimoide ova čaša.» Pokraj bazilike je Maslinski vrt u kojem se nalaze i osam maslina, koje najvjerojatnije potječu iz Isusova vremena. S unutarnje strane zida koji opasuje Maslinski vrt, čim se uđe s lijeve strane, 2015. postavljena je mramorna ploča na kojoj стоји da su 1681. vrt otkupila zlatom trojica braće Brankovića, Hrvata iz Bosne, i darovala franjevcima.

Ta crkva je imala poseban utjecaj na mene. Svi prozori bili su u ljubičastoj boji, sve je podsjećalo na muku i borbu. Tako sam se i ja osjećao. Želio sam svom Spasitelju tu govoriti o svemu negativnom što opsjeda moje srce, misli i što moja djela čini manje dobrima. Pokušavao sam se nekoliko puta «ispravno izraziti» koristeći neke izraze koje inače nisam koristio, misleći da će me bolje razumjeti. Onda sam odjednom shvatio da razgovor nije monolog i da ne moram nužno samo ja govoriti. Ušutio sam u svom srcu i svojoj duši i čekao da mi On progovori. Nije dugo trebalo da shvatim da su sve te ljubičaste suze na prozorima i sva ta tuga oslikana i isklesana u crkvi moji tragovi u Njegovom Otkupljenju. Tu mi je rekao da molitva nema smisla ako me ne mijenja. Rekao je da je Njegovo milosrđe veće nego svi moji grijesi i da me voli kao svakog svog brata i otkupljenika. Imao sam osjećaj da govorи iz mene a ne odnekud izvana. Sve oko mene dojmilo se kao privid, a naš susret bio je stvaran!

Nakon Maslinskog vrta obišli smo i crkve *Marijina groba* (pravoslavnu) i na gori *Sion* crkvu *Marijina usnuća* (katoličku) te *Cenakolo/blagovaonicu* – «veliku i prostranu salu» koja se nalazi na katu jedne kuće i gdje je Isus posljednji put većerao sa svojim

učenicima. Bila je poznata kao *crkva Apostola* i zvali su je *majkom svih crkava*. Crkva *Petrova zatajenja ili Pijetlova pijeva* na obroncima je gore Sion i prema mnogima iznad mesta Kajfina dvora, gdje je Isus bio saslušan prije svoje smrti. Značajno je spomenuti i *Svete stube*, kojima se Isus nakon Posljednje večere spustio i preko Cedronske doline prešao u Getsemani te ponovno njima uspeo do grada nakon uhićenja.

Via dolorosa je put kojim je Isus nosio svoj križ od Pilatova dvora do *Kalvarije*. Put počinje u *Kapeli osude*, prolazi ulicama ispod luka *Ecce homo*, koji se proteže u istoimenu baziliku Sestara od Siona. Kalvarijska je prijevod aramejske riječi *Golgota*, a znači *mjesto lubanje*. Danas je Kalvarijska dio bazilike *Gospodinova groba*, dok je nekoć bila izvan crkve. Na ulazu u baziliku s desne strane vode stepenice ka mjestu Isusova pribijanja na križ i razapinjanja. Svaka kapela ili prostor pripada drugoj crkvi i na snazi je *status quo*, koji propisuje sve do u tančine čiji je koji dio crkve i kad tko može služiti u «tudem» dijelu bogoslužje.

Odmah po ulasku u baziliku nalazi se *Kamen pomazanja*, nakon kojega idući lijevo, slijedi *Rotonda Svetog groba* zvana *Anastasis*, što na grčkome znači *uskršnje*. U samom središtu Rotonde nalazi se Isusov grob. Građevinu iz 1555. uništio je požar 1808. i obnovljena je 1810. u današnju građevinu koju je dao načiniti franjevac Bonifacije Drkolica iz Dubrovnika. Ove godine 2017. ponovno je restaurirana, očišćena od čadi u ulja te svečano otvorena uz nazočnost glavara svih crkava. Sveti grob je pravokutna građevina i pravo na nju polažu tri glavne zajednice – katolici, Grci i Armenci.

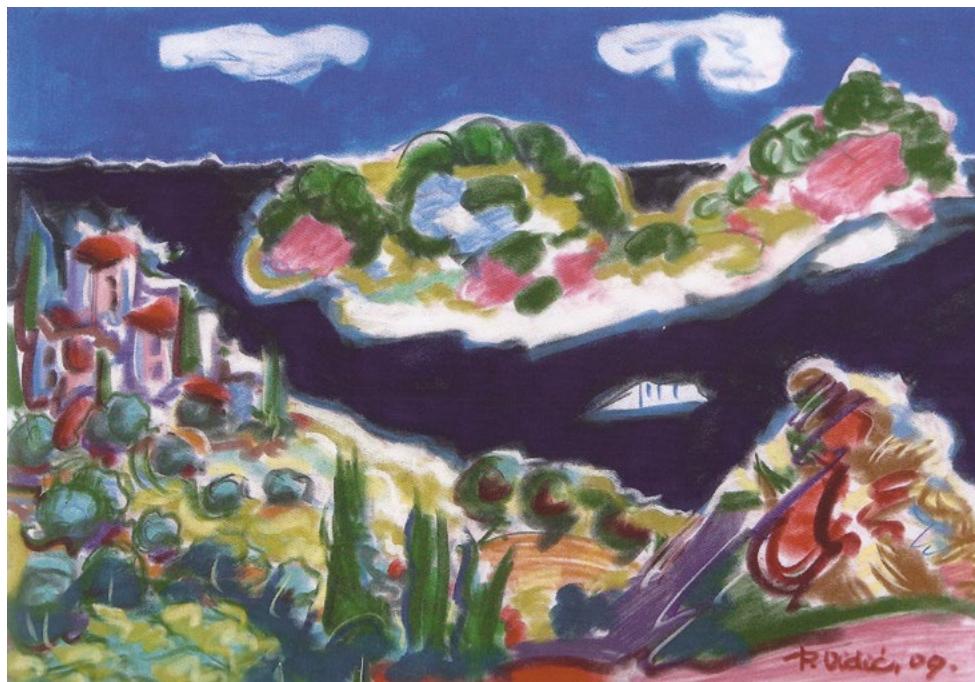
Kad sam 2013. prvi puta hodočastio u Svetu Zemlju, imao sam priliku dva puta nakratko ući u Sveti grob, poljubiti ga uz još troje hodočasnika i brzo izići van. Ovaj put sam zaslugom hodočašćenja Dubrovčana u Svetu Zemlju, povodom 1700. obljetnice smrti sv. Vlaha, imao priliku s biskupom dubrovačkim mons. Matom Uzinićem i njegovim tajnikom rano ujutro slaviti sv. Misu u Svetom grobu, dok su ostali svećenici i časne sestre suslavili u *Andeoskoj kapeli*. Ne znam hoće li se to ikad više ponoviti, no u srcu nosim neizbrisive uspomene toga dara, kojim me moj Gospodin obradovao.

Budući da sam već večer prije znao za tu misu zornicu, na koju su bili pozvani samo časne sestre, svećenici, otac biskup i ja đakon – sluga Njegov, mogao sam se i valjano pripraviti za taj poseban susret sa Spasiteljem. Na samom početku smo sva trojica nastojali na brzinu svojim aparatima zabilježiti sjećanje na tu svetu Misu i onda smo se u dubokoj sabranosti dali voditi momentom i Pismom! Ja sam se i opet osjećao izabranim jer Radosnu Vijest sam ja smio navijestiti.

Gospodine moj, sad mi je jasno! Ti si umro baš radi ovakvih kao što sam ja, grešnih. Sad znam da je Tvoje milosrđe veće nego sve moje pogreške. Znam da me čistiš od grijeha dok naviještam tvoju Radosnu Vijest. Stoga te i opet molim, pogledaj ne samo na mene i ove ovdje skupljene u Tvoje ime nego i sve one koje si mi povjerio na čuvanje i služenje. Bez njih ni ja nemam smisla! Da, svakim danom Te susrećem u mojim bližnjima i potrebitima, no sada sam ovdje da susretнем Tebe samoga i da Ti darujem sve one koje znam i ne znam, sve koje volim i koji mene ne vole, sve koji Te trebaju a nisu Te upoznali, sve koji pate a ne znaju zašto...

Bez obzira na to kako dugo živimo, onaj tko je posjetio Sveti grob nikad neće zaboraviti taj dan i taj osjećaj, koji nije moguće opisati.

Još su mnoge kapele i prostorije u bazilici Svetog groba koje neću ni spomenuti, jer bi nakon doživljaja u Svetom grobu bilo beznačajno. Također su mnoga mesta, koja sam još obišao, no pri povijedanju o njima ostavljam novim hodočasnicima uz poznati hodočasnički pozdrav: «Dogodine u Jeruzalemu!»

Susret s pogledom

Ivan Kordić**SMISAO SMISLA**

Volker Gerhardt, *Der Sinn des Sinns. Versuch über das Göttliche* (Smisao smisla. Pokušaj o onom božanskom), Verlag C. H. Beck, München 2014.

Volker Gerhardt (rođen 1944) jedan je od najznačajnijih suvremenih njemačkih filozofa. Kao mislilac bavi se mnogim filozofskim, filozofsko-etičkim, ali i teološkim temama. Ovu knjigu objavio je 2014. godine, a već je ove godine (2016) izišlo 3. izdanje s neznatnim korekturama, što samo po sebi govori o velikom interesu za nju. Ovdje se on pita prije svega o razumijevanju cjeline stvarnosti, i to s pozicije suvremenog čovjeka i njegovih dvojbi. Pritom upozorava na to da mu njegova rescjepkanost, individualiziranost i izoliranost u kontekstu moderne ne pruža dovoljnu mogućnost odgovora na bitna pitanja. Naime, unatoč svemu, njemu se uvijek nanovo javlja pitanje o cjelini, počevši od osjetnog opažaja do pitanja o smislu svijeta. Pritom važnu ulogu može imati vjera, koja je prije svega stvar osjećaja, ali koji se on ne protivi znanju, niti se znanje protivi osjećaju zaštićenosti u vjeri. Zapravo, ovdje se za njega prije svega radi o pitanju smisla, koje seže mnogo dublje nego ljudsko znanje, a pitanje o smislu smisla u obzor dovodi pitanje o Bogu ili onom božanskom, što se na poseban način očitovalo i etabliralo u kršćanskoj poruci, koja unatoč svim kritikama i prividima, i u suvremenom svijetu nudi primjeren odgovor na sva bitna pitanja čovjeka i njegova svijeta.

Naime, u pozadini Gerhardtovih razmišljanja stoji uvjerenje da čovjek slabo razumije sebe i svijet ako se odrekne pitanja o smislu svoga življenja, mišljenja i djelovanja. (25) Pa kad Ludwig Wittgenstein zastupa mišljenje da je pitanje o smislu života odgovoreno čim bude zaboravljeno, da se rješenje problema zapravo primijeti tek pri nestanku nekog problema, onda prema Gerhardtu pojам smisla gubi svaku filozofsku relevantnost. Stoga sebi u ovom kontekstu dopušta pomalo provokativnu ironiju: «Da je Wittgenstein ostao inženjer, onda bi se njegova tvrdnja mogla pripisati profesionalnoj deformaciji; no budući da ju je izrekao kao filozof i da ju je često ponavljaо, onda je potrebno zapitati se zašto i druga filozofska pitanja nije rješavao njihovim zaboravom.» (135).

Pitanje smisla za Gerhardta je pitanje i filozofije, iako su mnogi uvjereni da je ono na prvom mjestu pitanje religije. Ne može se naime osporiti da je bezuvjetnost smisla stvarni, bitni element religije. Pritom religiozna svijest svoje uporište nema ni u nečem apsolutnom ni u nečem kontingenčnom, nego u njihovoј uzajamnosti, ona polazi od onoga apsolutnoga, da bi dotaknula ono kontingenčno, ali i od kontingenčnoga, da bi dotaknula apsolutno. A u ovom kontekstu on želi prije svega pokušati pokazati racionalnost vjere i racionalnost pitanja o smislu. (10) Pritom vjeru razumiće kao *amor Dei intellectualis*, kao intelektualnu ljubav prema Bogu, te se kao filozof

smješta u tradiciju racionalne teologije, dobro znajući da za to od mnogih svojih filozofskih kolega neće naići na odobravanje. Očito i zbog toga on ističe i da ne potječe iz pastorske obitelji, da se nikada nije bavio mišlju da studira teologiju i da je čak na početku svoje znanstvene karijere istupio iz Crkve. A dvadeset pet godina nakon toga ponovno stupio u Crkvu, i to, kako kaže, «bez ikakve nevolje i izvanjskoga razloga, sretan kao čovjek koji je opet našao nešto što je bio izgubio». (11).

Za Gerhardta je vjera prije svega egzistencijalni čin koji obuhvaća cjelinu pojedinca, te ga kao takvoga stavlja u odnos prema cjelini njegova života i njegovih životnih situacija. Samo u ovom činu za njega je moguće odgovorno, čovjeku primjerenovo suočavanje s bespomoćnošću koja se javlja na granicama moderne znanosti i tehnike. (9) Jer ovaj čin jest i svijest nadilaženja znanja s povjerenjem u cjelinu, kojoj ne pripada samo sve ono što jest, nego prije svega pojedinac kojemu je potrebna vjera i povjerenje. (10). A svijet, koji mu se pojavljuje kao prevelik i premoćan, kao vrijedan divljenja, lijep i uzvišen, on može iskusiti i kao nešto što ga nadilazi, kao nešto božansko. Pa kad ovo što ga nadilazi iskusi kao nešto što susreće kao ono osobno, onda on sebe kao osobu može shvatiti u svoj svojoj dubini, a ono što susreće kao osobu nazvati Bogom. (21).

Prema Gerhardtu čovjek je jedino biće koje može žuditi za onim božanskim ili Bogom i koje je čak u stanju osjećati se tim bliže svome cilju što se osjeća gore. Jer ovo božansko mu omogućuje da zanemari sve nedostatke svoga postojanja. A kao čovjek on Boga može spoznavati samo ljudskim sredstvima. Pritom može misliti i djelovati i približiti se onom božanskom, a da ga nikada ne shvati u potpunosti. (209) On samo može reći kako Boga razumije, a da ne zna radi li se tu o istinskoj spoznaji, on se može složiti s drugim ljudima da ono božansko promatra kao izvorište, bit, temelj ili cilj koji nadilazi svijet, a da ne zna može li biti siguran u svoje shvaćanje. No u svakom slučaju Bog ili ono božansko najprimjerenije se može prikazati kao nešto što je djelotvorno unutar svijeta. Inače Bog za čovjeka, koji bez odnosa prema svijetu i bez povjerenja u njega ne može djelovati, ne bi imao nikakvo značenje. (228). A koliko god se moderni čovjek nalazio na vrhuncu svoga znanja, on ipak mora priznati da ono nikad neće biti dostačno da bi svoj odnos prema svijetu mogao regulirati samo na osnovi toga znanja. On se naime nalazi pred ponorom znanja. Ovaj ponor može preskočiti samo vjerom, samo vjerom može istupiti iz nepreglednog mnoštva odnosa koji ga okružuju, da bi se cjelini svijeta mogao obratiti s povjerenjem kao samome sebi. (246) Vjera dakle može stupiti na mjesto znanja, na mjesto na kojem znanje udara o svoje granice. (166) Čovjek može doduše mnogo znati i smije očekivati da će se obzori njegova znanja proširivati. Tim bolnije je iskustvo da ne može znati sve i da će to uvijek tako ostati. Što god naime više zna, to mu je jasnije da gotovo ništa ne zna. Stoga se vjera kao odnos prema znanju ne može razumijevati kao privremeni nadomjestak, koji će postati suvišan kad znanje pokrije sva područja koja čovjeka zanimaju. Ona se mora shvatiti i kao dopuna onim što znanje uskraćuje upravo onome tko zna. (193)

Istinski teolozi i filozofi, prema Gerhardtu, uvijek su bili svjesni činjenice da je Boga moguće razumijevati samo kao neko vječno biće. Stoga je pokušaj da ga se veže

uz prostorno-vremenske kriterije postojanja i njih teorijski istražuje uvijek izraz velikog nesporazuma. (95) Stoga je i popularnost Kantove kritike dokaza za Božju opstojnost u potpunoj suprotnosti s njegovim pokušajem da sadržajnom govoru o Bogu dade novi temelj, a ovaj se govor može razumjeti kao anticipacija Gerhardtova govora o onom božanskom kao smislu smisla. (96) Za Kanta naime ni nakon njegove destrukcije objektivističkog govora o Bogu nije besmisleno govoriti o njemu. (99) Jer radna je hipoteza praktičnog uma da on u svojim ciljevima i temeljima prepostavljeno idealno stanje mora smatrati dostižnim. Stoga i svaki umom obdareni pojedinc mora prepostaviti da on ono najbolje što on jest na kraju ne može biti izgubljeno. (104) Ova prepostavka sa sobom nosi uvjerenje da čovjek u misaonu produživanju svoje osobne egzistencije životu želi i može dati kontinuitet o čijem fizičkom trajanju on ipak ništa ne može znati. A u praktičnoj perspektivi, u kojoj ovaj postulat besmrtnosti može imati svoj smisao, očekivanje nadvremenskog trajanja na njega djeluje povratno i daje mu snagu da se usredotoči na moralne razloge, a da za to ne mora očekivati nagradu za vrijeme svoga životnog vijeka. Tu je naime dovoljno da postoji izgled da svoju nadu u vječnost ne mora smatrati iluzornom i da vlastitim djelovanjem može dati doprinos svom približavanju dobru. (106)

Čovjek, prema Gerhardtu, nije božanski zbog toga što pripada svijetu, nego zbog toga što se može otvoriti prema božanstvenosti toga svijeta. Pritom mu vjera, ljubav i nada posreduju snagu da generalizira i osjećaje i da osjećaj sreće jednoga trenutka proširi na cijeli svoj život. Nošen ovim osjećajem on može govoriti i o tome da svrha i smisao koje iskusi u pojedinačnom postoji i u cjelini svega, što se može razumjeti i kao smisao smisla. A ovaj iskušeni smisao utječe i na pojedinog čovjeku i na njegovu okolinu. Stoga čovjekova vjera, nošena ljubavlju i nadom, i svijet u cjelini čini boljim. (195).

U ovom kontekstu Gerhardt ističe i činjenicu da je interes filozofije od početka usmjeren prema onom božanskom. Pritom se ono promatra kao bitak, cjelina, ono opće, temelj, izvorište, Bog, stvoritelj. Stoga neki poznavatelji rane povijesti mišljenja u pitanju Boga vide početak filozofiranja. (69). Čovjek naime kao misaono i spoznajno biće sebe mora shvatiti i kao dio cjeline koji stoji nasuprot onom božanskom, te u jedinstvu svoje duše u sebi samome prepoznati ono božansko. A ovo u njemu prepoznato božansko traži jedinstvo i samostalnost koja se nalazi i u onom božanskom. (81) Stoga je samorazumljivost, kojom Platon ono božansko označava kao ono najviše, jedino, sveobuhvatno i sve u svemu nosivo i umsko, a u isto vrijeme ga dovodi u neposrednu blizinu onom ljudskom, osobito oslobođajuća. (93). No ako se uzme na znanje ovaj pojmovni i kozmološki domet antičkog razumijevanja, kao i stvarnost starozavjetnog pojma Boga, a taj pojam preuzima sve što je ljudsko i nadvisuje ga, onda se prema Gerhardtu možemo samo čuditi da jedan Židov Saul, koji je sa svim tim upoznat, gubi i jednu jedinu riječ na naivni govor pristalica pogubljenoga, navodno uskrasnuloga i na nebo uzišloga Isusa iz Nazareta. (93) A on je to učino, čak je postao Pavao apostol. Ovom primjedbom Gerhardt očito želi sugerirati da se ovdje radi o jednom sasvim osobitom putu prema Bogu, o putu koji i danas privlači mnoge koji misle i koji vjeruju.

A smisao je prema Gerhardtu moguće razumjeti i kao podražaj, osjet, socijalno prosuđivanje, afektivno vrednovanje, logičko značenje i razborito promišljanje sebe i svijeta. Stoga se u ljudskom životu čisto intelektualno, teorijski shvaćenom smislu ne može dati vodeća uloga. Smisao naime obuhvaća čitav spektar poticaja za djelovanje. Um je bez sumnje instanca prema kojoj se može imati povjerenje pri realističnom prosuđivanju i odlučivanju, što za posljedicu može imati osiguranje tjelesnog i duševnog zadovoljstva, društvenog položaja i samopoštovanja. Um je kao integralna instanca prihvaćanja i promicanja smisla u stanju otvarati i stvarati jedinstvene poglede o onome što jest. Ovi pogledi pojedincu mogu posredovati dojam da je u suglasnosti s prirodnim, tehničkim i kulturnim uvjetima postojanja. (251) Pritom je za njega premalo kad ono božansko promatra kao cjelinu svijeta, koja do izražaja dolazi samo simbolički. On naime želi da ga ono božansko zamijeti, čuje, razumije i da bude povezano s njime. U takvo nešto on može vjerovati i kao u osobu, u Oca koji dolazi u susret Sinu i koji u ljubavi prema njemu ima interesa za njegovu posebnost (264), kao što je to slučaj u kršćanskem vjerovanju sa svom širinom i dubinom njegove tajne koja uvijek ostaje tajna.

Jer ovdje je, prema Gerhardtu, ono božansko integral čovjeka i svijeta, ono pokazuje značenje koje cjelina svijeta ima za cjelinu čovjeka. Ono obuhvaća sve što se može misliti, doživljavati, iskusiti, čemu se možemo nadati. A time što ovo božansko cjelinu postojanja zaoštrava prema čovjeku koji se smatra nečim jedinstvenim, on obuhvaća ono univerzalno u individualnoj osobi. A ovo povezivanje ono je što religioznom čovjeku dopušta da ono univerzalno shvati kao da je ono okrenuto njemu, tako da cjelinu svega što jest može oslovljavati i kao osobu. No ovo je privilegij religiozne vjere koju ni filozofski ni teorijski nije moguće učiniti obvezujućom, ali iz nje od pragmatički, epistemički i moralno nužnog povjerenja u povezanost čovjeka i svijeta nastaje vjera u osobnoga Boga. (288).

Vjeru kao takvu Gerhardt želi na različite načine i u različitom smislu pokazati u njezinoj racionalnosti i predstaviti je kao smislenu. No pritom on ima veliko razumijevanje i za kritiku religije, koja nerijetko može biti od pomoći protiv zlorabe i krivog razumijevanja smisla vjere. Stoga podsjeća da je Nietzscheov Antikrist obraćun koji potječe iz duboke povrijeđenosti, i to s onima koji pozivajući se na Boga žele rasteretiti sebe i pritom iznalaze opterećenja za druge, da bi istovremeno za sebe prisrbili nekakve koristi. I upravo zbog toga za Gerhardta je razumljivo što Nietzsche «Sina Božjega», «Hebreja Isusa», kako ga on naziva, koji živi ljubav, izuzima iz ovoga svoga ubitačnoga suda. (16).

Pa iako dakle Gerhardt kritiku religije u mnogočemu smatra opravdanom, on je nerijetko podvrgavao oštroj protukritici, pogotovo ako ona operira sa slabim argumentima i pristaje uza stare ili nove ideologije. Tako on u ovom kontekstu, referirajući se na jednu antiklerikalnu reklamu zaklade «Giordano Bruno», jasno izražava svoju poziciju: «Tko s pitanjem: 'Još uvijek vjeruješ ili si već počeo misliti?' od vjere i mišljenja pravi alternativu, on samo pokazuje teškoće koje ima ne samo s vjerom nego očito i s mišljenjem.» (41) Za njega se naime vjera i mišljenje, vjera i znanje, nalaze u takvom simboličkom odnosu, da se pri raspadu toga odnosa gube i

vjera i znanje. (113) A kritičari religije nerijetko misle da ovaj odnos mogu raskinuti tako što častohleplje i taštine religioznih institucija izjednačavaju s religijom kao takvom. No ako se ne podlegne ovoj predrasudi, onda se brzo može uvidjeti da je suprostavljanje vjere i uma nerijetko utemeljeno na površnim promatranjima, nedostatnom znanju i velikom nepoznavanju vjere. (42)

Prema Gerhardtu je teško razumjeti kako je moguće nijekati cjelinu stvarnosti, što se u povijesti filozofije nerijetko događa, budući da se pri ovom nijekanju pokazuje cjelina jedne osobe u razgraničenju od cjeline stvarnosti, pri čemu je i osoba ipak cjelina. Unatoč tome za njega je poučno kad se netko okrene protiv onoga što je očigledno. A isto tako je poučno kad se netko okrene onom očiglednom i tvrdi da ne može postojati Bog, budući da on ne pripada predmetima osjetnog iskustva svijeta. U oba slučaja može se naime naučiti da stvarnost ne postoji samo kao površina, nego da je ona i konstelacija uzroka i posljedica, u koje je čovjek kao fizičko biće, kao senzibilni individuum i kao inteligidibilna osoba uvezan i integriran u cjelinu. (314). No neosporno je da ideoološko-kritička podvala religiji da je daleko od stvarnosti, da je otuđena od nje, zanemaruje racionalni karakter vjere. Jer prema njemu jedva da postoji nešto drugo što je više od religije proširilo čovjekov prostor spoznaje o početku i kraju bitka; čovjekova sumnja nikada se nije tako snažno javljala kao pri pitaju o temelju i cilju cjeline; nigdje se nije pokazala tako velika preuzetnost kao kod čovjekova htijenja da sa Stvoriteljem povjerljivo razgovara i da ga razumije. (332).

A što se tiče činjenice da tjeskoba i strah igraju veliku ulogu u povijesti religije, što je bilo i ostalo važno područje napada mnogih kritičara kršćanstva, Gerhardt podsjeća na to da tjeskoba i strah u biti pripadaju prirodnom i egzistencijalnom ustroju čovjeka. No ne može se osporiti ni to da se vjera njima zapravo suprotstavlja, da se oni s dobrim razlozima mogu prevladati u vjeri. I budući da vjera kao odnos prema znanju strukturalno obvezuje na racionalnost, onda se čovjek upravo zbog sve većih granica znanja i njegove upitnosti iz razumskih razloga mora truditi oko toga da ne izgubi vjeru. (336).

Vjeri, posebno institucionaliziranoj, često se prigovara da čovjeka vodi u prisilu, da mu oduzima slobodu. Nasuprot tome Gerhardt je mišljenja da svaka autentična i istinska institucija, ona naime koja podjeljuje nadležnosti i ne temelji se na pukoj prisili, ima rasterećujuću ulogu. Ona čovjeka oslobađa potrebe i nužnosti da sva iskustva sam stječe, da sve iritacije sam doživljava, da sve odluke sam donosi. U tome su religije usporedive s moralnim normama, s državom i sa školama. (333) Težnja dakle za cjelinom u koju se može imati povjerenje i koja rasterećuje, što je glavna uloga institucija, ne može dakle biti ništa sumnjivo.

No u ovom kontekstu Gerhardt ne zanemaruje ni drugu stranu ove medalje. On doduše ističe da čovjek samo pozivanjem na cjelinu može biti čovjek koji on jest, da samo s ovim pozivanjem može misliti i osjećati, da on bez svijesti o cjelini ne može ni vjerovati. No ako se vjernik identificira s cjelinom, onda postoji opasnost da postane protivnikom svih drugih i da ih distinkcijama nekog nauka ili kroz opsjednutost vlašću isključuje iz ove cjeline. Tako vjera može postati oružje moćnika. (284) No vjeri je ipak stalo prije svega do samospoznanje. A tko osjeća obvezu prema ovom

sokratovskom zahtjevu, on se ne može zadovoljiti time da se priključi samo Rousseauu, Kantu i Nietzscheu, nego se mora baviti i Augustinom i Meisterom Eckhartom, Montaigneom i Pascalom, ne smije zaboraviti ni Pavla ni autora Ivanova evanđelja. Osim toga, on se pita što bi moglo značiti filozofsko isticanje individualnosti i slobode, transparentnosti i tolerancije ako bi se iz povijesti vokabulara, koji je nositelj modernoga doba, brisao doprinos kršćanskih mislilaca. (271) Jer nijedna druga religija nije tako snažno promicala spoznaju, znanje, djelovanje i individualnu samostalnost kao kršćanstvo. Uza sav respekt prema kritici religije od strane Voltairea, Humea i Feuerbacha on želi ostati kod ovog uvjerenja. Osim toga, on je mišljenja da nijedna druga religija deficite racionalne kulture nije posvijestila s toliko snažnom uvjerljivošću kao kršćanstvo. Jer u njemu sve je ništa bez ljubavi, koja ljudskom životu daje dominantni smisao. (304).

Religiji se često predbacuje da je utočište neuspješnih, neobrazovanih i slabih. Gerhardt priznaje da Crkva, prema Mateju 11,28, doduše jest organizacija za umorne i opterećene, no da to nisu samo gladni, siromašni, protjerani, nego da su to svi ljudi, budući da svi stoje pod znakom smrti, zablude i bolesti. Svi su upućeni na utjehu vjere koja može ohrabrivati i davati snagu za život. (310) Ona se nudi svima onima koji u svakodnevnim stvarima nemaju povjerenja u sebe i u svijet, ili ga nemaju dovoljno. A za slučajeve u kojima bolest, nevolja, razočaranje, gubitak bližnjega ili blizina smrti mogu sve staviti u pitanje, ona obećava poruku koja unatoč svemu jamči smisao. Istina, povjerenje u svijet i u sebe čovjek u pravilu ima od početka svoga postojanja. No ako ono nestane, on se nema više ni na što osloniti. Stoga bi elementarni cilj i svakog odgoja trebao biti da kod mlađih jača povjerenje. A tome može poslužiti i odgoj za vjeru u Boga. (273).

Knjiga fratra koji ne šuti!

Ferdo Širić

U prepunoj kinodvorani Forum Studentskog doma Stjepan Radić u Zagrebu, 12. listopada 2016. održano je predstavljanje knjige „NISAM ŠUTIO – otvoreno o Crkvi, politici i društvenim događanjima“ hercegovačkog franjevac fra Marija Knezovića. O knjizi su govorili glavni urednik Glasa koncila mons. Ivan Miklenić, prof. dr. Božo Skoko i prof. dr. Nino Raspudić. Tekstove su čitali Lucija Dujmović i Marijan Knežević, uz glazbeni intermezzo Luke Balvana i moderaciju Tanje Popec.

Knjiga je kodificirani sažetak autorovih zapisa iz kolumni objavljenih u glasilu Naša ognjišta i drugdje, u zadnjih nekoliko godina, pa tako predstavlja pravo knjižno publicističko osvježenje u prikazu crkvenih, društvenih, kulturnih, političkih i inih pojavnosti i događanja u BiH i u Hrvatskoj.

Tko je fra Mario Knežević?

Fra Mario je medijski već dobro znano ime, suvremeni redovnik novog doba, fratar facebooka, twittera, pragmatični intelektualac, novinar, homo scribens, neti-pični redovnik; po svojoj pisaniji i odnosu prema medijima nalik don Živku Kusiću, po ljubavi prema Domovini sliči Tihomiru Dujmoviću, po mudrosti nalik starom Sirašu, a po poniznosti i krotkosti bliži se Franji Asiškom, jamačno posve vlastit, svoj, izvoran i stoga znatan i značajan. Jedan od rijetkih redovnika koji se svakodnevno komentarima i očitovanjima izlaže medijskoj kritičkoj javnosti na društvenim portalima i drugim tiskovinama, a u svemu dosljedan i nepokolebljiv borac za istinu i pravdu, slobodu, ljubav i dobrotu. On je čovjek molitve, sakramentalnog života, misnik oltara, no on oltar nosi i izvan crkve u javni prostor i tamo širi Evanđelje-radosnu vijest svima i svugdje na blagodat puku i slavu Svevišnjem. Ljubi svoj hrvatski narod u svojoj Hercegovini, Bosni, Hrvatskoj i dijaspori.

Fra Mario već nekoliko godina vodi vrlo zapaženu emisiju Agape na Radiopostaji Mir Međugorje u kojoj je ugostio preko 900 sugovornika raznih profila, od običnih vjernika, svećenika, znanstvenika, biskupa, uglednika, novinara i političara čime slušateljima donosi široke i raznolike vidike, nova znanja i spoznaje u cilju primjene kršćanskih i općeljudskih vrijednosti. Na portalu fratar.net objavljaju se ti nje-govi razgovori. Posebno su vrijedne njegove propovijedi i duhovne vježbe u kojima na vrlo plastičan i zoran način tumači Božju riječ, donosi ljudima olakšanje i zadovoljštinu. Te propovijedi svakako bi trebalo čim prije obraditi i oblikovati u zasebno knjiško izdanje.

Fra Mario ne ulazi u duboke teološke teme, niti u hladnu teologiju patnje, on na jasan i razumljiv način donosi i živi teologiju radosti, mira, razumijevanja, nade i spasenja.

Fra Mario je izrastao na molitvi svojih roditelja, teškom i časnom nasljeđu hercegovačkih fratar, neraskidivo povezan sa svojim toplim kamenom, vedrim nebom i franjevačkom filozofijom života. Rođen 1973. kao deveto dijete čestitih roditelja Zore

i Ljube Knezović u selu Širića Brig, Broćanac, općina Posušje. Zarana je ostao bez oca i to ga je zasigurno osnažilo u odrastanju i osmišljavanju jasne životne smislenosti. U rodnom selu, na očevoj rođnoj kući, uz suradnju sumještana, sagradio je kapelicu Majci božjoj-Kraljici mira gdje se svake godine pred Gospu uz misno slavlje okupljuju mještani. Još kao mladi redovnik režirao je dokumentarni film „Didovina“ koji je na dojmljiv način obradio povijesne i životne prilike rodnog kraja i narodnih običaja

Za studija u Zagrebu bio je jedan od osnivača studentskoga časopisa „Moj Kamен“ gdje je bio glavni urednik. Nakon mlađe mise 2000. kratko vrijeme radi u Mostaru, nakon čega odlazi u Međugorje i preuzima Informativni centar gdje biva i glavnim urednikom Radijske postaje Mir Međugorje. Nakon četiri godine prelazi 2005. za župnog vikara u Posušje, gdje ostavlja duboke tragove, vrlo zamjetan rad s mladima, stvorio je najveću Framu. Župu Kočerin preuzima 2013. godine gdje je i danas. Uz redoviti pastoral održava mnoge seminare i duhovne vježbe (kako u tuzemstvu tako i inozemstvu) kojima nazoči i po nekoliko tisuća vjernika. Dodatno se još educira za područje novinarstva, komunikologije i političkih znanosti.

Što knjiga predstavlja ?

Kako ti zapisi ne bi otisli u vjetar i zaborav po onom „verba volant scripta manent“, autor je odlučio „kodificirati“ sve bitne zabilješke i sažeti u jedno, pa eto tako se rodi ovaj autorov prvijenac. Tu je sinteza njegovih teza kojima autor na osebujan način opisuje razna društvena, crkvena, medijska, kulturna i politička događanja. Tu je prepoznatljiva duhovna i svjetovna stvarnost Hercegovine, Bosne, Hrvatske, pa i šire.

To su kratki opisi političkih događanja, kulturnih pojavnosti, pučkih i crkvenih zgoda, braniteljskih nevolja, medijskih događanja.

Sami su opisi pregledni, kratki, zanimljivi, čitljivi i razumljivi svakom čitatelju, nerijetko šaljivi, provokativni, kritični, ali uvijek poticajni i poučni. Autoru je silno stalo do istine i pravde, slobode, pravednosti i demokracije. Stoga snažno udara po nepravdi, neodgovornosti, po opačinama i nevoljama, bez obzira na to je li riječ o vjerskim, crkvenim ili građanskim negativnostima. Drži se isključivo principa, činjenica i vrijednosnih sustava. Kadkad to prezentira na alegorijsko-metaforičan način, a češće jednostavno, izravno i u glavu. Autor je dosljedan i donošenju i iznošenju stajališta. Utkan je cjelokupni hrvatski korpus tuzemstva i inozemstva, a svakako ga brine neriješeni status Hrvata u BiH. Obračunava se žestoko s ostacima prošlih režima čiji se slijednici čvrsto drže umreženi u razne lokalne i državne organe, posebice medijske centre i udruge. Naravno da kao teolog i sljedbenik Asiza nikad ne ide s mržnjom, diskriminacijom, omalovažavanjem ili ignorancijom. On u svojim crticama ide čak i dalje od običnog, pa tako u jednom tekstu govori da je „Hrvatu katoliku bliži kršteni Srbin nego nekršteni Hrvat“!? U svom tumačenju Božje riječi ne ide dalje od kršćanskih i biblijskih vrijednosti u kojima su ljubav i dobrota iznad svega. Kao čovjek duha i vjere ispunjen franjevačkim idealima neopterećeno iznosi ono što misli, osjeća i zapaža bez cenzure. No ne bi to puno pomoglo da

u njemu nije talenta i Božjeg dara, dograđenog znanja, a nadasve zanosa i žara za svoj narod i svoju Crkvu.

Bilo bi dobro da ga zajednica potiče u radu i educiranju jer njegov medijski angažman treba ovom učmalom medijskom religijskom i javnom prostoru, jer se takvim aktivizmom stvara protuteža često iščašenim raznim civilnim i (ne)vladinim udrugama. Za očekivati je da će autor ući i u prostor naših megapolisa u kojima živi većina žitelja i upoznati taj sociokulturološki ambijent u kojem mnogi gube vjeru, dostojanstvo, obiteljsku toplinu, solidarnosti i nacionalnu zrelost, kao i mnoge imućnike koji su izgubljeni u vjerskom, nacionalnom i patriotskom obilježju. Tu je veliko polje rada, ne računajući studentsku populaciju koja uglavnom dolazi iz provincijskog zdravog obiteljskog okruženja i drži se stečenih vjerskih navada. Vjerujem da će autor doći i na to!

Na koncu valja naglasiti jednu neprijepornu medijsku očiglednicu. Mala zemlje Hercegovina, bez entiteta i etatiteta, bremenite prošlosti, suzama i krvlju natopljena, gangom opjevana, gdje nebo dotiče zemlju, gdje Gospa nogom staje i poruke šalje, iznjedrila je u ovo vrijeme nekoliko uglednika redovnika značajnog duha, riječi i pera, među koje, osim fra Marija, svakako spadaju don Damir Stojić, pater Ike Mandurić, fra Miljenko Stojić, uz gorostasa i nestora fra Jozu Zovka i mnoge druge manje znane. Ovi ljudi svojim darom i zanosom silno bdiju na stvaranju zdravog nacionalnog kršćanskog življenja u našim životnim okruženjima. Pratimo i potičimo njihov rad i molimo se za njih.

*Zagreb, 18. listopada 2016.
Hrvatsko slovo, listopad 2016. godine.*

SLAVKO JELIČIĆ

(6. prosinca 1950, Šćit-Rama – 2. srpnja 2016, Zagreb)

U Zagrebu, 2. srpnja 2016. godine, nakon teške bolesti, umro je član naše Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba Slavko Jeličić. Slavko je rođen u brojnoj hrvatskoj katoličkoj obitelji (šestero djece od kojih su četiri sina i dvije kćeri), u Proslapu, na Šćitu u Rami, 6. prosinca 1950. godine, od roditelja Ive i Anice, r. Mišura. Otac Ivo čitav je radni vijek proveo u Hidroelektri BiH i na taj način je prehranio svoju obitelj. Nakon potopa 1967. godine zajedno s obitelji odselio je iz Rame u Rovišće. Pok. Slavko stanovaо je u Zagrebu gdje je živio u braku s Višnjom r. Špacapan iz Zagreba.

Pok. Slavko osnovnu je školu završio na Šćitu u Rami (1964). Srednju školu pohađao je u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom prva dva razreda, a daljnje srednjoškolsko obrazovanje nastavio je u Zagrebu gdje je u VI. gimnaziji maturirao 1969. Nakon srednje škole završio je Višu upravnu škola na Pravnome fakultetu u Zagrebu.

Sudjelovao je u studentskim i političkim previranjima 1971. godine. Nakon rušenja ondašnjega hrvatskog političkog vodstva uslijedili su brojni progoni i hapšenja. Ista sudbina zadesila je i Slavku, koga su uhapsili pripadnici tajne jugoslavenske policije (UDB-e) u Savskoj cesti, u Zagrebu, i odveli ga u nepoznatome smjeru te nitko nije znao što se zapravo s njime dalje događalo. Pok. Slavko je zbog svoga domoljubnog političkog aktivizma u Bjelovaru osuđen na osamnaest mjeseci robije, a kaznu je izdržavao u zatvoru u Lepoglavi. Nakon njegove osude i izdržavanja kazne oduzeta su mu građanska prava javnog istupanja, a hrvatsku putovnicu dobiva tek nakon 22 godine.

Devedesetih godina u demokratskim promjenama hrvatskog društva ponovo se politički aktivira te sudjeluje u organizacijskom i političkom stranačkom životu te u obrani RH. Više godina aktivno je sudjelovao na organiziranju i slanju razne humanitarne pomoći bosanskohercegovačkim Hrvatima za vrijeme rata. Bio je aktivni član kulturnih društava Matice hrvatske Zagreb, HKD „Napredak“ Zagreb

Nikola Žilić
Vine Mihaljević

i Ramske zajednice Zagreb. Pored tih aktivnosti, aktivno je sudjelovao na osnivanju Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko sa sjedištem u Zagrebu, a koja je utemeljena u Zagrebu, 6. srpnja 1996. godine. U Udruzi je obnašao dužnost tajnika od 1997. do 2004. te je bio član predsjedništva Udruge od 2005. do 2009. Pok. Slavko bio je i dugogodišnji član uredništva godišnjeg glasila naše Udruge *Bilten Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba*. Aktivno je sudjelovao u realizaciji svih projekata koje je Udruga poduzimala. Pokojni Slavko brinuo se o internom životu naše Udruge. Ostavio je pisane brojne izvještaje s godišnjih druženja, građu, pismohranu s konferencija, fonetske snimke, videomaterijale, fotografije i druge važne materijale u kojima je predstavljeno djelovanje Udruge. Pok. Slavko bio je vedra duha i žustar u raspravama, vjernik i hrvatski domoljub.

Dragi Slavko, uime Udruge i u osobno ime, hvala za sve što si učinio za našu Udrugu i neka Te dobri Bog nagradi vječnim životom. Amen!

Supruzi pok. Slavka, gospodji Višnji, te svim članovima njegove obitelji, uime Udruge ĐFKG Visoko iz Zagreba i u osobno ime, upućujemo izraze iskrene sućuti.

Članovi udruge

A

Akalović, Filip	I. Ranger/I	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 09 49 mob.: 00385 91 463 55 46	akalovicj@gmail.com
Ančić, Mladen	s. Pokrajčići,	72250 Nova Bila	(BiH)		
Andrić, Josip	Hinter den Gärten 17	89231 Neu-Ulm	(D)	Tel.: 0049 731 492 00 356	andricjo@googlemail.com
Andrijanić, Anto	Schonbuhlstr. 35	70188 Stuttgart	(D)		
Andđelović, Petar	Selska cesta 77	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 302 04 23	andjelovic.petar@gmail.com
Andić, Mijo	Josef Assamstr. 4/4	4550 Kremsmünster	(D)	Tel.: 0043 69911093340	mijoandic@hotmail.com
Antolović, Jelenko	Jahradnikova 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 664 19 99	
Antolović, Josip	Ivana Rangera 1/II	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 46 57	antolovic.jozo@gmail.com
Antunović, Tomislav	Igelweg 2-4	65428 Rüsselsheim	(D)	Tel.: 0049 6142 798 981	deukro@t-online.de
Arelić, Marko	A. Stipančića 24	10000 Zagreb	(HR)		ARELICMARKO@gmail.com

B

Baketarić, Mijo	Zvonimirova 45	34310 Pleternica	(HR)	Mob.: 00385 98 870 902	udruga-invalida-rada@po.htnet
Bakula, Vinko	Matije Gupca 4	Brezje 10431 Sveta Nedelj	(HR)	Tel.: 00385 1 337 05 78	vinbakula@gmail.com
Baotić, Joso	Kozari bok, I. odv.5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 240 76 09	
Baotić, Mato	Passweg 7	44867 Bochum	(D)		
Barać, Ivica	Novački Vidikovac 1	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 291 5239	ivica.barac@mohr.hr
Barbarić, Mate	Niedergiermesserweg	43 35576 Wetzlar	(D)		
Barbić, Pero	Ulica hrvat. branitelja	11 72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 714 881	
Barbić, Tomo	Am Ziegelstandel 3	86830 Schwabmünchen	(D)	Tel.: 0049 8232 78414	ljubo305@gmx.net
Barišić, Rudolf	Colerusgasse 32/6/5	1220 Wien	(A)	Tel.: 0043 1 958 86 09	rudobarisic@gmx.at
Barun, fra Andelko	Gorička cesta bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 24 200 311	barun.andjelko@gmail.com
Barun, Andelko	Stjepana II Kotromanića bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 34 332 848	
Barun, Luka	Lusnić bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 63 491 413	
Batarilo, Anto	Wilhelm-Leuschner 11	71034 Böblingen	(D)	Tel.: 0049 7031 273 932	
Batarilo, Mijo	Vl. Nazora bb, župni ured Novi Šeher	72254 Novi Šeher	(BiH)		
Bešker, Stipo	VIII Trnava 11	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 294 70 87	stipo.besker@gmail.com
Bešlić, Franjo	Gollerstr. 63	80339 München	(D)	Tel.: 0049 89 714 93 42	franjobeslic@web.de
Blažanović, Vlatko	Jalševečka cesta 70	10040 Zagreb	(HR)	Mob.: 00385 98 9680 807	vlatko.blazanovic@gmail.com
Blažević, Ivo	Ostrogovićeva 10	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 667 89 97	ivo.blazevic@allianz.hr
Boban, Frano	Benkov put 11	10000 Zagreb	(HR)		frano@novebojemedija.hr
Bosankić, Mijo	Poljana R. Boškovića 6	20000 Dubrovnik	(HR)		
Bošnjak, Ilija	Zollstr. 14b	6060 Hall in Tirol	(A)	Tel.: 0043 6644 888507	ilbosnjak@gmail.com
Brajinović, Marijan	Burgerspittalgasse 17-19	1060 Wien	(A)	Tel.: 0043 222 59715878	
Brizić, Ivan	H.V. Hrvatinića 53	30101 Jajce	(BiH)		
Brkić, Ivan	Stubička 99	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 363 06 38	ibrkicic@inet.hr
Brzović, Ivan	Krste Hegedušića 23	10360 Sesvete	(HR)		
Brzović, Jandre	Ravensburger str. 32	86150 Augsburg	(D)		
Bubalo, fra Ivan	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 453 266	
Bubalović, Tadija	Kneginečka 10	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 301 00 60	
Budeš, Radovan	Selska 19/2	10000 Zagreb	(HR)		radovan@filaks.hr
Bulaja, Ivan	Ivanečka 31	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 364 31 72	
Bulić, Mario	Karamanov prolaz 2/9	10020 Zagreb	(HR)	Mob.: 098 742 579	

Bungić, Vlatko	Platanen Str. 51	82024 Taufkirchen	(D)
----------------	------------------	-------------------	-----

Č

Čilić, Dario	Vatroslava Lisinskog 7	34550 Pakrac	dario.cilic65@gmail.com
Čolić, Saša	Havidićeva 2	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 163 92 29 sasacolic@yahoo.com
Čović, Berislav	Stud. dom "S. Radić" Jarunska 2	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 943 16 84 berislavc@gmail.com
Čuljak, Mario	Ploča bb	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 63 406 452 mario.culjak@tel.net.ba
Čuturić, Branimir	Astern str. 79	90765 Furth	(D)

Ć

Ćaćić, Ivo	Klekovačka 28	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 291 12 17 icacic7@net.hr
Ćaćić, Jozo	Tullastr. 16	77652 Offenburg	(D) Tel.: 0049 781 75697
Ćošković, Pejo	Hrgović 28	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 57 03 pejo.coskovic@lzmk.hr
Ćosić, Dajana	N.Š. Zrinski bb	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00385 95 542 3768 cosic_dajana@hotmail.com
Ćosić, Martina	Solaković	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 63 880-304 marta_cosic@hotmail.com

D

Dadić, Ljubo	Trebižat bb	Čapljina	(BiH) Tel.: 00387 36 322 521
Dadić, Marijan,	Aloeweg 3	51109 Köln	(D) Tel.: 0049 221 3400526 jotto81749@aol.com
Dadić fra Zdravko	Ul. Roberta Močiljanina 14 A	10040 Dubrava Zagreb	(HR) zdravko.dadic@yahoo.com
Damjanović, Vitomir	Friedrich-Kaiser-Gasse 106/15-16	1150 Wien	(A)
Dilber, Filip	Podomarska 15	10040 Zagreb – Dubrava	(HR) Tel.: 00385 97 7522 115 filipdilber@yahoo.com
Dilber, Ivan	Podomarska 15	10040 Zagreb – Dubrava	(HR) Tel.: 00385 97 7287 595 dibaivan@yahoo.com
Didović, Zvonimir	Benkovačko selo 75	23420 Benkovac	(HR) Tel.: 00385 99 693 4310 zvone1509@net.hr
Dolibašić, Ivan	Baranjska 15	35000 Slavonski Brod	(HR) Tel.: 00385 35 272 464
Dolibašić, Mato	Gasserweiher 19	6840 Götzingen	(A)
Dolić, Tomo	15 Maurice Coulter Mews Toronto Ontario M3M-3K3	Canada	tandmdolic@rogers.com
Dugonjić, Anto	Istarska 1	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 374 51 23
Duvnjak, Marko	Ul. B. Magovca 44/135	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00387 1 667 52 55
Duvnjak, fra Stjepan	Kraljice Katarine br.1	72244 Kraljeva Sutjeska	(BiH)

DŽ

Džaja, Srećko	Horwarthstr. 29/1	80804 München	(D) Tel.: 0049 89 366 686 gsm.dzaja@freenet.de
Džambo, Jozo	Blütenstr. 8	80799 München	(D) Tel.: 0049 89 272 47 80 dzambo@gmx.de
Džeko, Katarina	Taborska 3	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 97 7645 410 kiky_dzeko@yahoo.com
Džidžić, Berislav	Ripci 34	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 36 780 028 berislav.dzidzic@tel.net.ba

D

Đoja, Anto	Bickenstück 18	58099 Hagen	(D) Tel.: 0049 2331 631 869 anto.djoja@web.de
Dogaš, Franjo	Ozaljska 105	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 652 10 06

F

Filipović, Adam	Trg kralja Zvonimira 18	32000 Županja	(HR) Tel.: 00385 32 832 930 adam.filipovic@net.hr
Filipović, Dominko	N. Pavića 26	10090 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 389 62 62
Filipović, Perica	A. M. Reljković 136	32260 Gunja	(HR) Tel.: 00385 32 881 474
Franjičević, Anto	Mladice bb	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 346 04 54 ante@grupawiena.hr

G

Gavran, Ivan	Trg grada Prato 2	71000 Sarajevo	(BiH)	ivan.gavran@hotmail.com
Gelo, Josip	Stjepana II. Kotromanića bb	80101 Livno	(BiH) Tel: 00387 34 200 376	
Grgić, Marko	Vergal 48	52466 Novigrad	(HR)	info@grgic.ch
Grgić, Mato,	Käthe-Kollwitz-Str. 10	83301 Trannrent	(D)	
Grgić, Tomo	Augusta Šenoe 12	10370 Dugo Selo	(HR) mob.: 091 2753 763	
Gučanin, Alojz	Kulina bana T-6	72225 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 711 179	
Gučanin, Dragan	Nova Bila b.b.	72276 Nova Bila	(BiH) Tel.: 00387 30 707410	lasva.comerc@tel.net.ba
Gučanin, Kazimir	Lerchenstr. 64	73650 Winterbach	(D) Tel: 0049 7181 706856	
Gudeljević, Šime	Jurja Ves, II. odv. 1	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 234 05 55	sime.gudeljevic@fero-term.hr

H

Harni, Slavko	Jakopovići 15	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 298 61 86	sharmi@nsk.hr
Herceg, Milan	Čakovečka 128a (Puščina)	40305 Nedelišće	(HR) Tel.: 00385 40 895 166	milan.herceg@viko.hr
Hrgovčić, Martin	9419 Sharpview Dr. Houston	Texas 77036	USA Tel. / fax: 713 7749696	
Hrkać, Marinko	Plehanov put 2	10090 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 3470 536	hrkaci.zg@gmail.com
Hrkać, Pero	Čikoševa 5	10000 Zagreb	(HR)	
Hrkać, Vinko	Tuškanac 29E	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 480 44 09	vinko.hrkac@dipatris.hr

I

Ištuk, fra Miroslav	Gorička cesta bb	80101 Livno	(BiH) Tel.: 00387 24 200 311	
Ivanković, Ante	Gospodска 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 1988 355	
Ivanković, Ivan	Mažuranićeva 2	10410 Velika Gorica	(HR) Tel.: 00385 1 6215037	ivan.ivankovic1@gmail.com
Ivanković, Ivan	Lepanske bitke 5	23000 Zadar	(HR) Mob.: 095 8455 520	
Ivanković, Željko	Višnjik 44	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 61 131 089	zeljkoivankovic@yahoo.de

J

Jajalo, Ilija	Mala Rasinja 18	48312 Rasinja	(HR) Tel.: 00385 48 837 535	
Jarak, Vjeko (Božo)	Zavojna bb	42000 Varaždin	(HR) Tel.: 003875 42 232 433	
Jeleč, Ivan,	Diedenhofer Str.1	70435 Stuttgart	(D) Tel.: 0049 711 25 79 742	ivan.jelec@live.de
Jeleč, Mirko	Borje 20	10382 Blaškovec (Donja Zelina)	(HR) Tel.: 00385 1 2065931	
Jelić, fra Ivan	Jaklić 104	88440 Rama-Prozor	Mob.: 00387 63 358 432	
Jeličić, Anto	Heiterwangerstr. 72	81373 München	(D) Tel. / fax: 0049 89 7608 241	
† Jeličić, Slavko	Gračanska cesta 5D	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 4573 951	
Jelušić, Janko,	Osterdelle 9a	42489 Wülfrath	(D) Tel.: 0049 2058 71450	jankojelusic@hotmail.de
Jerković, Jozo	Auf der Gemarké 19A	40625 Düsseldorf	(D) Tel.: 0049 211 87514432	
Jerković, Marijan	Ištvanićeva 4	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 60 26	
Jerković, Mijat (Mijo)	Mate Grkovića 44b	35107 Podvinje	(HR) Tel.: 00385 35 461 220	jerkovicmijo@net.hr
Jezildžić, Pero	Jazvine bb	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 87 732 566	
Jolić, Leonardo	Iščanska 3	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 621 9909	leonardo@maxaicher.hr
Jolić Ivo	Stipančićeva 25	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 3695 270	ivojolic@gmx.de
Jolić, Robert	Trg fra Mije Čuića 1	80240 Tomislavgrad	(BiH) Tel.: 00387 34 352 295	rjolic@tel.net.ba
Jozić, Drago,	Graničarska 32	32260 Gunja	(HR) Tel.: 00385 32 881 223	drago.jozic@hzz.hr
Jozić, Ivo	Johann-von-Hattstein 2	79111 Freiburg	(D) Tel.: 0049 761 491 434	ivo.jozic@web.de
Jozić, fra Mirko	Samostan sv. Ante Dubrave	76205 Seonjaci	(BiH)	

Jukić, Alojz	Koledinečka 3	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 2988 927
Jukić, fra Marko	Rkt. župni ured, Suho Polje	80320 Kupres	(BiH)	Tel.: 00387 34 275 000
Jurić, Ivan	Ravan bb	72260 Busovača		Tel.: 00387 63 193 443
Jurilj, Ivan	Kopačevski put 10	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 388 80 25

K

Kajić, Petar	Muhašinovići 41	71300 Visoko	(BiH)	petarkajic@yahoo.com
Karajica, Tomo	Šaškovečka 48	10370 Dugo Selo	(HR)	mob.: 098 998 2190
Karaula, fra Marijan	Zagrebačka 18	71000 Sarajevo	(BiH)	marijankaraula@bih.net.ba
Karaula, Ivica	Ivana Kukuljevića 16	10290 Zaprešić	(HR)	Mob.: 098 / 906 07 91
Karajica fra Stipo	Ul. Roberta Močiljanina 14 A	10040 Dubrava Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 200 1256
Klarić, Tvrko	Trg D. Domjanića 4	49210 Zabok	(HR)	Mob.: 098 / 453 515
Komšo, Stanko	Lozančićeva 17	10291 Prigorje Brdovečko	(HR)	
Kordić, Ivan	Vatrogasna 15	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 375 04 68
Kovač, Andrija	II. Spnički odvojak 5C	10000 Zagreb	(HR)	andrija.kovac@inspektorat.hr
Kovačić, Ivo	Ul. J. Dalmatinca 5/II	1000 Zagreb	(HR)	
Kovačević, Mile	Dankovečka 9	10040 Dubrava/Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 285 05 98
Kozić, Bono	J. Stadlera 58	10000 Zagreb		bono.kozic@zg.t-com.hr
Krešo-Lovrić, Mijo	Zvonimira Rogoza 5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 611 42 73
Kristić, Ivan	Tina Ujevića 59	21276 Vrgorac	(HR)	Mob: 099/477-990
Križanac, Stipo	Ulica hrvatskih branitelja	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 714720
Križanac, Miran	Berte Kučere 5	70101 Jajce	(BiH)	Tel.: 00387 63 108 764
Kuhtreiber, Anton	Bul. Kralja Tvrtska 17a/5	72000 Zenica	(BiH)	
Kujundžija, Zdravko	Emerika Bluma 5	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 215 696
Kvesić, Ivan	Braće Žagar 3	51307 Prezid	(HR)	Tel.: 00385 51 822 203

L

Lekić, Petar	Bolnica Nova Bila	72250 Vitez	(BiH)	olgalekic@yahoo.com
Lekić, Bono-Vladislav	Prve primorske čete 35	Vodice	(RH)	Tel.: 022 441 911
Lipovac, fra Blaž	Aleja Bosne Srebrene 111	71000 Sarajevo	(BiH)	
Lončar, Ilija	Wassevendreef 3	4641 DA Ossenrecht	(NL)	
Lončar, Marko	Kralja Tomislava b.b.	88440 Prozor	(BiH)	Tel.: 00387 36 771 429
Lovrić, Anto	Brueckegasse 6/1/8	1060 Wien	(A)	Tel.: 0043 699 812 93 152
Lovrić, Franjo	Knollgasse 55/7	1100 Wien	(A)	Tel.: 0043 620 60 93
Lovrić, Ljubo	K. Katarine 8	30101 Jajce	(BiH)	Tel.: 00387 80 658 222; 658 033
Lovrić, Ivo	Laurenčićeva 6	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 614 39 32
Lovrić, Petar	Kameniti stol 4B	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 458 06 54
Lovrić, Stjepan	Manhart str. 53/7/2	2000 Sstocheren	(A)	stefan.lovric@gmx.at
Lovrić, Zlatan	Šetalište 7	71270 Fojnica	(BiH)	Tel.: 00387 30 831 118
Ložić, Franjo	Diemelstr. 20,	44807 Bochum	(D)	Tel.: 0049 234 504 125
Ložić, Mato	Gornjodravska obala 96	31000 Osijek	(HR)	
Lučić, Franjo	Ul. kr. Tvrtska 3/24	Novi Travnik	(BiH)	
Lujić, fra Božo	Ul. Roberta Močiljanina 14 A	10040 Dubrava Zagreb	(HR)	lujic.bozo@gmail.hr

LJ

Ljevar, Ferdo	Vebera Tkalčevića 44	10040 Zagreb	(HR)
---------------	----------------------	--------------	------

Ljubas, Josip	Tome Bakača 28	35000 Slavonski Brod	(HR) Mob.: 098 9113178	ljubaszora@yahoo.com
Ljubičić, Jozo	Brest d.o. 6	44250 Petrinja	(HR) Tel.: 00385 44 822509	jozo.ljubicic@gmail.com

M

Majdandžić, dr. Jozo	Scheurebenweg 6b	55253 Mainz	(D) Tel.: 0049 6131 232758	
Majić, Vlatko	Starčevića 3	23350 Pag	(HR) Mob.: 098 859 958	vlatko.majic@zd.t-com.hr
Malekinušić, Ante	Prigorska 22	10380 Goričica	(HR) Tel.: 00385 1 206 52 06	
Mandić, Mato	Ul. Gradi 9/j, Pobri	51000 Opatija	(HR) Tel.: 00385 51 712552	
Marcinković, Mato	Kastavska cesta 23 B	51211 Matulji	(HR) Tel.: 00385 51 274345	
Marić, fra Ante	Franjevačka	88000 Mostar	(BiH) Tel.: 00387 36 319 688	fraante.maric@tel.net.ba
Marić, Niko	Podravska 7	31000 Osijek	(HR) Tel.: 00385 31 375 128	nikomaric1952@gmail.com
Marić, Valentina	Podjele b.b.	Nova Bila	Tel.: 00387 63 275 668	tina.maric@hotmail.com
Marijan, Nenad	Ljerke Šram br. 4	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 615 36 25	
Marinčić, Mile	Šiftarova 48	10310 Ivanić Grad	(HR) Mob.: 091 / 57 44 1278	mile.marincic66@gmail.com
Markešić, Ivan	Prilaz I. Visine 7/7	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 655 79 89	ivan.markesic@pilar.hr
Markešić, Mato	Avde Smajlovića 33	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 642 635	mmarkesic@hotmail.com
Markija, Ivo	Baković bb	71270 Fojnica	(BiH) Tel.: 00387 30 803 314	
Markotić, Ena	Franjevačka br. 9	71300 Visoko	(BiH) Tel.: 00387 62 274 888	eno.markotic@hotmail.com
Markotić, Lucija	Franjevačka br. 9	71300 Visoko	(BiH) Tel.: 00387 61 074 914	lucija.markotic@hotmail.com
Marković, Božo	Lošinj, brodogradit. 72	51550 Mali Lošinj	(HR) Tel.: 00385 51 233 047	bozo.markovic@hotmail.com
Marković, fra Ivo	Franjevačka 6	71000 Sarajevo	(BiH)	ivoirm@hotmail.com
Marković, Nikola	Stjepana Radića	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 711 198	
Martić, Luka	Našička 4	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00387 1 4830751	lukamartic@net.hr
Martinović, fra Perica	Franjevački samostan Tolisa	76272 Tolisa	(BiH)	
Matić, Slobodan	Habdelića 5A 10431	Sveta Nedelja	(HR) Tel.: 00385 1 3095 915	slobodan.matic@spes.hr
Matijević, Vencel	Uzarić bb	88220 Široki Brijeg	(BiH) Tel.: 00387 36 715 530	
Matković, Anto	Ulica platana 6/1	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 2988912	matkovic.anto@gmail.com
Medo, Stipo	M. Bašića 17A, Jablanovec	10290 Zaprešić	(HR)	stipanm@hotmail.com
Mihaljević, Vine	Baranjska 8	10430 Samobor	(HR) Tel.: 00385 98 809 555	vine.mihaljevic@pilar.hr
Mijatović, Andelko	Bauerova 12	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 455 14 37	
Mijatović, Marko	A. Kovačića 7	49 000 Krapina	(HR) Tel.: 00385 49 370 232	
Mijić, Predrag	Bartholomäus P14/II	1170 Wien	(A)	
Mijoč, Rudolf	Stolberggasse 31-33/3/3	1050 Wien	(A)	www.birin-kupres.com
Mikulić, Stanko	Svetoklarska 5F	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 6571122	stanko.mikulic@gmail.com
Milas fra Dalibor	Franjevačka 1	88000 Mostar	(BiH) 00387 63 459 736	dalibor.milas@gmail.com
Miljak, Vinko	Mostarska bb	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 87 733 284	
Miškić, Anto	Trg bana Jelačića 11	20350 Metković	(HR) Tel.: 00381 20 682 132	obrvan.miskic@st.t-com.hr
Mišura, Dragan	Sopot 112	88440 Prozor-Rama	(BiH)	
Mittermayr, Stjepan	Hribarov prilaz 5/5,	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 662 02 35	
Mlakić, Danijel	Kralja Tvrđka bb	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 712 854	
Musa, Vitomir	A. izviđača 2	10000 Zagreb	(HR)	

N

Neimarović, Josip	Pujanke 28	21000 Split	(HR) Tel.: 00385 21 379 036
Nevistić, Božo	Bijeli put bb	72276 Nova Bila	(BiH) Tel.: 00387 30 707 168
Nikolić, Ivan	Cvjetna br. 6	10362 Kašina	(HR)
Novokmet, Slavko	Ivekovićeva 19	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 245 14 68

Nuić, Tihomir	Rampart 8	5070 Frick	(CH)	Tel.: 0041 62 871 44 23
Nujić, Ivan	Bosne Srebrene 4	71300 Visoko	(BiH)	inujic1@gmail.com
Nujić, Mijo	Kettler Str. 13	67065 Ludwigsfahen	(D)	Tel.: 0049 621 574 738
Nujić, Željko	Brnasi 12	51216 Viškovo	(HR)	Tel.: 00385 51 258 474

O

Oršolić, Martin	M. Rešetara 33	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 389 33 91
Oršolić, Mato	Donaufelderstr. 99/8/19	1210 Wien	(A)	mators@gmx.at
Orlović, Augustin	Mali Kabliči bb	80101 Livno		Tel.: 00387 34 204 640
Oros, Vinko	Nikole Lašvanina 11	71270 Fojnica	(BiH)	Tel.: 00387 30 831 199
Osmaković, Zdenko	Ladislava Šabana 8	10360 Sesvete		Tel.: 00385 98 927 9642

P

Pačar, Ivan	Lisičina 11, Gajnice	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 3458498
Pandža, Ivo	S. Radića 147	42205 Vidovec	(HR)	Tel.: 00385 91 780 7292
Pašalić, Ante	M. Bobana 12	80320 Kupres	(BiH)	Tel.: 00387 34 274 291
Pavić, Damir	Ivančevvo	71330 Vareš	(BiH)	
Pavić, fra Stjepan	Samostan sv. Ante Dubrave	76205 Seonjaci	(BiH)	
Pavlić, Ivica	Radnička 2, Rakitje	10437 Bestovje	(HR)	Tel.: 00385 1 33 23 074
Pavlović, dr. Ante	D. Dragonožec 79	10253 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 625 04 77
Pavlović, Mirko	Dr. Mile Budaka 13	23440 Gračac	(HR)	Tel.: 00385 23 773 511
Pelivan, Mato	Lipanjska 5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 388 35 79
Periša, Ivan	Ružmarinka 29	10000 Zagreb	(HR)	Mob.: 00385 91 4557 214
Perković, fra Anton	Franziskanerplatz 2	6330 Kufstein	(A)	Tel.: 0043 5372 62 642
Perković, Bože	Vinogradnska 74	10000 Zagreb	(HR)	
Pervan, Boško	Klekovačka 34	10000 Zagreb	(HR)	
Petrović, Smiljan	Geschwindtstr.10	9330 Althofen	(D)	
Petrović, Marijan	Ustrinska 28a	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 295 42 68
Petrović, Šimo	Zagrebačka 152	Slavonski Brod	(HR)	
Petrišić, Jako	Carevo Polje	30101 Jajce	(BiH)	Tel.: 00387 30 659 223
Petrišić, Stipo	Trg mladosti 5	10290 Zaprešić	(HR)	Tel.: 00385 1 335 20 21
Pilić, Željko	Kustošijski vidikovac 21	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 68 11
Plavčić, Vinko	Nadioci 16	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 713 447
Pokrajčić, Ilija	Vugrovečka 125	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 200 70 70
Pokrajčić, Ivan	Ninska 4	10410 Velika Gorica	(HR)	Tel.: 00385 1 622 47 99
Pranjković, Ivo	Zagrebačka 124	10410 Velika Gorica	(HR)	Tel.: 00385 1 622 46 73
Primorac, Jure	Sustenweg 4c	6020 Emmenbrücke	(CH)	Tel.: 0041 260 57 09
Pušić, Petar,	Gneisenaustr. 98	47057 Duisburg	(D)	Tel.: 0049 203 351 876
Puškaric, fra Jozo	Franjevački samostan Tolisa Orašje		(BiH)	Tel.: 00387 32 738 755
				jozo.puskaric@tel.net.ba

R

Radat, Niko	Prof. Messerschmitt 26	86159 Augsburg		
Radišić, Rajko	Batalaža 90	23275 Ugljan	(HR)	Tel.: 00385 23 288 323
Radman, Đuro	Frateršćica 146	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 375 11 48
Radman, fra Vili	Aleja Bosne Srebrene 111	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 453 266
Rašić, Ivan	Otona Župančića 10	10410 Velika Gorica	(HR)	

Rašić, Marko	Ive Andrića 10	40000 Čakovec	(HR)
Rubčić, Darko	Trg međunarodnog prijateljstva 5/VII	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.:00387 33 455680

S

Selak, Marko	Europastr. 27	78549 Sapichingen	(D)
Semić, Malik	Taukčići bb	71300 Visoko	(BiH) Tel.: 00387 62 231 774
Semren, fra Marko	Kralja Petra I. 80	78000 Banja Luka	seman-dribler@hotmail.com
Semren, Jure	Bila	80205 Guber/Livno	marko.semren@gmail.com
Semren, Zoran	Bila	80205 Guber/Livno	(BiH)
Semunović, Anto	Savski gaj, XII. put/6	10000 Zagreb	zsemren@yahoo.com
Sesar, Mirko.	Svetoklarska 5E	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 655 51 95
Sičaja, Drago	Hrvatskog proljeća 9	10370 Rugvica	mirko.sesar1@inet.hr
Slišković, Zdravko	Kirchenviertel 1	9500 Villach	(A)
Slišković, Ivo	Rajterova 175	42240 Ivanec	slisko@aon.at
Soldo, Ivan	Watzmannstr. 65	84034 Landshut	(H) Tel.: 00385 42 781 041
Stanić, Ivica	Ljudevita Gaja 27	35000 Slavonski Brod	(HR) Mob: 091 447 77 71
Stipić, fra Jure	Ul. kralja P. Svačića 11	44410 Gvozd	
Stipić, Juro	Schallergasse 32/19	1120 Wien	(A) e-mail: juro.stipic@chello.at
Stojak, Danijel	Brizjak 42	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 726 733
Stojak, Marijo,	Saršoni 16	51216 Viškovo	Tel.: 00385 91 7623599
Stojić, Ante	Donji Hamzići bb	Čitluk	mario.stojak@skole.hr
Suša, Stipe	Ljudevita Gaja 28	10290 Zaprešić	(BiH) Mob.: 00387 61 204 847

Š

Šagolj, Ivo	Kralja Zvonimira 18/2	88000 Mostar	(BiH) Tel.: 00387 36 324284
Šapina, Danijel	S. Ahmedova 41	70230 Bugojno	(BiH) Mob.: 00387 61 996 429
Šaravanja, Pavo	NES 1259 8530 Deutsch	Landsberg	danes@bih-net.ba
Šarčević, Ilija	Travanjska 21a	10360 Sesvete	(A)
Šarčević, fra Ivan,	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266
Šarčević, fra Luka	Lintforterstr. 83	47445 Moers	ivansar@bih.net.ba
Šarčević, Mijo	D. Kodrmana 13	10290 Zaprešić	(H) Tel.: 00385 1 331 11 71
Šarić, Stipo	Majevička 19	10000 Zagreb	(HR)
Ševo, Ivan	Franjevački samostan	88000 Mostar	(BiH)
Šimunović, Ivan	Krijesnice 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 243 1306
Šimunović, Ljupko	Planinska 26	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 76 89
Širić, Ferdo	Našička 16	10000 Zagreb	ljupko.simunovic@fpz.hr
Šokčević, Žarko	Blümlisalpstrasse 77A	3627 Heimberg	(HR) Tel.: 00385 1 363 45 79
Šoljić, Ante	Sustjepan 39	20236 Mokošica	siric@tehnmont.net
Šponjak, Marko	St. Leonhard 4	83547 Bahensham	(CH) Tel.: 0041 33 2263639
			zarko.sokcevic@spitalstsag.ch
			anter941@gmail.com

T

Tadić, Ivo	Školska 22	10294 D. Pušća / Zaprešić	(HR)
Tadić, Luka	Trpimirova 29 (stan Kovačević)	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 455 12 60
Tadić, Petar	Poljana Zvonimira Dražića II	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 74 05
Tikvić, Ivo	Aberlestr. 11	81371 München	petartadic@xnet.hr
Tikvić, Niko	Side Košutić 8	10090 Susedgrad	(D)
Tolnaj, Josip	Sv. Antuna 5	43000 Bjelovar	niko.tikvic@xnet.hr
Tomas, Mato	A. Jakšića 4	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 43 242 696

Tomas, Ivica	Prilaz V. Holjevca 6a	47000 Karlovac	(HR)	
Tomas, Mirko	Perlachweg 369	6073 Sistrans	(A)	Tel.: 0043 512 379 822
Tomić, Jozo	Trg kralja Tomislava 12	35214 Donji Andrijevci	(HR)	Tel.: 00385 35 471 261
Tomić, Marinko	Saborska 19	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 285 96 73 marinko@bitno.hr
Tomšić, Đuro	Pantovčak 24	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 482 12 37
Topić, Franjo	Selčinska 1	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 200 16 36
Topić, Ivo	Ul. blaženog kardinala Stepinca 72	35430 Okučani	(HR)	Tel.: 00385 91 7308057
Topić, Mato	Selčinska 20	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 201 17 12 mtopic@mup.hr
Tunjić, Bartol	Pfarrgartenstr. 4	71729 Erdmannhausen	(D)	Tel.: 0049 7144 38146 btun@gmx.de

V

Valjan, Mato	Linden Str. 1	35457 Odenhansen	(D)	Tel.: 0049 6406 907 631 mato.valjan@slavistik.uni-giessen.de
Valjan, fra Velimir	Aleja Bosne Srebrene 111	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 456 266 velimir.valjan@gmail.com
Vidačković, Mirko	Mayennerstr. 28	71332 Waiblingen	(D)	Tel.: 0049 7151 58977; 172 436 mirko.vidackovic@web.de
Vidaković, Josip	Trnsko 3b / II	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 652 81 90
Vidović, Hrvoje	Avenija Većeslava Holjevca 16	10000 Zagreb		Mob.: 00385 98 389 014
Vidović, Mijo	A. Starčevića 6	22203 Rogoznica	(HR)	mijo.vidovic@windowslive.com
Visković, Ivica,	Schopenhauerstr. 47	80807 München	(D)	Tel.: 0049 89 300 94 45 viskovic@aol.com
Volić, Ladislav	Dravska 79	42202 Trnovec (Varaždin)	(HR)	Tel.: 00385 42 683 921
Vrdoljak, Jozo	Herderstr. 4	44147 Dortmund	(D)	Tel.: 0231 82 46 3
Vujica, fra Benedikt	Bregalnička 14	11000 Beograd	(SR)	Tel.: 00 381 11 240 4390
Vujica, fra Pavo	Bosne Srebrene 4	71300 Visoko	(BiH)	Tel.: 00387 32 738766
Vujica, Robert	Hrasno	72260 Busovača		Tel.: 00387 30 713 6645
Vukadin, Josip	Sterkraderstr. 141	46453 Dinslaken	(D)	Tel.: 0049 2064 97 187 Generalvikariat@bistum-essen.de
Vukadin, Mato	Plievier Park 5	81737 München	(D)	Tel.: 0049 89 67905079 matovukadin@hotmail.de

Z

Zeba, Ivan	Bože i Nikole Bionde 2	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 613 71 02 ivan.zeba@mvp.hr
Zelić, Tomislav	Teskere bb	88320 Ljubuški		Tel.: 00387 39 831 153
Zeljko, Ivan	Leipzigerstr. 9	79 211 Denzhausen	(D)	Tel.: 0049 7666 39 48
Zirdum, Ilija	Doljani 5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 231 8779
Zlopaša, Milan	Unska 2c	10000 Zagreb	(HR)	
Zloušić, Filip,	Van der Nuell-Gasse 9/2/5	1100 Wien	(A)	filip.zlousic@gmail.com
Znahor, Mladen	Kirchberg 12	89426 Modingen	(D)	
Zubak, Stipo	Ivanićgradska 73/III	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 245 26 29

Ž

Žilić, Nikola	Pete Poljanice 5	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 292 22 75
Živković, Ilija	Odranska 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 619 62 20
Živković, Ivo	Marburger Str. 11	57072 Siegen	(D)	Tel.: 0049 271 314096 i.zivkovic@gmx.net

Web stranica Udruge www.udfkkg.hr na kojoj se objavljuju sve informacije i događanja u Udruzi.

P.S. Molimo članove da nam dostave svoje OIB-e jer je to obaveza prema novom Zakonu o udrugama u Republici Hrvatskoj.

Član koji nam ne dostavi OIB za sljedeći broj biltena, bit će izostavljen iz popisa članova udruge.

Hvala!